

ŽELEZAR

JESENICE, DNE 9. FEBRUARJA 1984

ŠTEVILKA: 5 • LETO XXXIII

Naš kovinar, svobodno glasilo Železarja, kot predhodnik Železarja začel izhajati 28. januarja 1937. Železarja izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstdnevnik in od 1. januarja 1982 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik: Joža Vani. Naslov: Uredništvo Železarja, SZ - Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 2618, administracija 2619 in 2621. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oprosten prometnega danka po pristojnem mnenju št. 21/77.

O JAVNI RAZPRAVI O SAMOUPRAVNEM INFORMIRANJU IN KOMUNICIRANJU V ŽELEZARNI

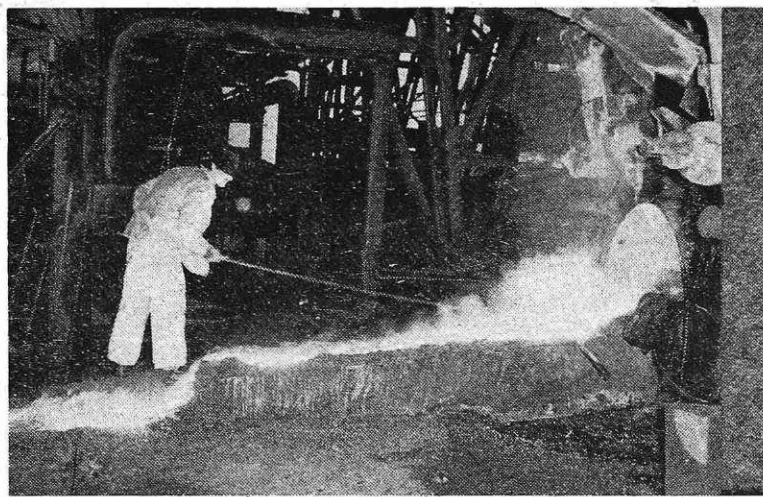
Na prihodnji seji bo delavski svet Železarne obravnaval poročilo o poteku in rezultatih javne razprave o samoupravnem informiranju in komuniciranju v Železarni, ki ga je že obravnaval tudi odbor za informiranje Železarne in ki ga v nadaljevanju v celoti objavljamo.

V 33. in 34. lanskim številki Železarja smo objavili gradivo o informiranju in komuniciranju v Železarni, da bi ga obravnavali vsi delavci, njihovi delegati v samoupravnih organih, družbenopolitične organizacije in

poslovodni delavci ter ocenili, kako izpolnjujemo dolžnosti informiranja in komuniciranja. Gradivo ni bilo napisano kot poročilo, ampak je bil podan le prikaz informiranja na vseh področjih.

Javna razprava je trajala dobre tri mesece, gradiva pa niso obravnavali v TOZD Plavž, Jeklarna, Valjarna žice in profilov, Hladna valjarna Bela, Profilaria, Žebljarna, Transport in Družbena prehrana. Od 267 delovnih skupin jih je gradivo obravnavalo le 86 ali 32,2%. Le 44 delovnih skupin je imelo pripombe, vprašanja in predloge. Pri tem nismo upoštevali podatkov iz javnih razprav o drugih gradivih. Tudi osnovne organizacije

(Nadaljevanje na 7. strani)

Žlindra teče iz plavža (foto S. Kokalj)

Sarajevo 84

OLIMPIADA — SVETOVNA MANIFESTACIJA ZDRAVEGA DUHA V ZDRAVEM TELESU, MANIFESTACIJA PRIJATELJSTVA, LJUBEZNI IN RAZUMEVANJA MED NARODI

Ne samo v svetu, tudi pri nas doma smo bili nemalo presenečeni, ko je oktobra 1977 med nas prišla novica, da Sarajevo v letu 1984 kandidira za organizacijo zimskih olimpijskih iger. Pa vendarle kandidatura ni bila ponudena brez premisleka, kajti že deset let pred tem so skrbno preverjali posebej vsako podrobnost, tega velikega projekta, presojali strokovne in materialne možnosti, ob upoštevanju izrednega naravnega bogastva, ki obdaja Sarajevo. Več kot pol leta je trajal boj med tremi kandidati — Sapporo Japonska, Göteborg Švedska in naš Sarajevo — dokler ni 18. maja 1978 padla odločitev: SARAJEVO V JUGOSLAVIJI JE GOSTITELJ OLIMPIJSKIH IGER LETA 1984.

Le malo pred to odločitvijo je znana angleška novinarka Pat Bedford svoje vtise izrazila takole: »Če se odločite za Sapporo, vam bodo Japonci ponudili letalo, da skočite še do Tokia. Če se odločite za Göteborg, bodo Švedi poskrbeli, da si boste ogledali fjarde in ledene gore. Če pa si boste izbrali Jugoslavijo in Sarajevo, vas bodo sprejela odprta in iskrena srca, toplo, človeško, s svojimi gorami in snežnimi planjavami, ki so veličastno lepe...«

Ta zgodovinski sklep mednarodnega olimpijskega komiteja v Atenah, 18. maja 1978, je v teh dneh že postal dejstvo, kajti Socialistična federativna republika Jugoslavija, Socialistična republika Bosna in Hercegovina s svojim glavnim mestom Sarajevom so gostitelji športnikov z vsega sveta na XIV. olimpijskih igrah. Na terenih Treskavice, Bjelašnice, Igmana, Jahorine in Trebeviča se ta čas že odvijajo plemenite tekme športnikov iz vsega sveta, ki so jih Jugoslavija in še posebno gostitelji v Sarajevu sprejeli resnično z odprtimi in iskrenimi srci z veliko željo, da bi ta »bela olimpiada« zgradila nove mostove prijateljstva med športniki, državami in narodi.

Prve olimpijske igre so bile v stari Grčiji leta 776 pred našim štetjem v kraju Olympia v čast boga Zeusa, poglavarja vseh grških bogov. V času antičnih olimpijskih iger je bil proglašen »sveti mir«, ki je pomenil prekinitev vojskovanja med plemeni. Takrat so tekmovali v nekaterih športnih panogah in umetnosti — pesništvo, glasba — kar je manifestiralo skladnost telesne in duhovne lepote in popolnosti človeka. Prve moderne olimpijske igre pa so bile prvič leta 1896 v Atenah. Jugoslavlani sodelujemo na olimpijskih igrah od leta 1920.

Dolgoletni razvoj modernih olimpijskih iger je spremljalo geslo, da ni najpomembnejše zmagati, temveč sodelovati in se boriti, kajti že pot do olimpijske reprezentance je velik boj, povezan z neprešteti urami treningov, samodisciplino in samoodpovedovanjem, psihičnimi pritiski, nešteti tekmovalji in prepotovanji kilometri... Tako bomo tudi gledali in spremljali borce na zasneženih in ledenih boriščih XIV. olimpijskih iger. Še posebno spoštovanje za nas pa pomeni olimpijsko gibanje, ki je eno redkih svetlih točk v sedanjem mednarodnem gibanju, ki ga vodijo osnovni cilji — vzgoja mladega rodu za medsebojno spoznavanje, zblíževanje, razumevanje in spoštovanje, kar so iskreni ideali v interesu miru, humanizma, prijateljstva in enakopravnosti med državami in narodi vsega sveta.

Vse pripadnike jugoslovanskih narodov in narodnosti ta čas prežema upravičen ponos, da bomo kot gostitelji XIV. olimpijskih iger k tem, v današnjem času še posebno pomembnim ciljem in idealom, dodali svoj delež, ki bo še pomembnejši, ker nas svet pozna po naši aktivni in dosledni zunanji politiki, ki temelji na načelih neodvisnosti, suverenosti, ozemeljski celovitosti, nevmešavanju in pravici sleherne države in naroda do samostojnega razvoja. Ta čas pa smo še posebno zadovoljni in ponosni, da so, sodeč po izjavah številnih udeležencev, tekmovalcev in različnih časnikov v svetu, neposredni gostitelji Sarajevčani in okoličani resnično z odprtimi in iskrenimi srci, toplo in človeško, kot je napovedala angleška novinarka skoraj pred šestimi leti, sprejeli udeležence in goste XIV. olimpijskih iger.

Ponosni, da je bil iz Sarajeva poslan poziv vsem vodjem držav, da v času olimpijade prekinijo vse vojaške akcije, da bo to resnično obdobje svetovnega miru. Sarajevo-gostitelj je čas plemenitih športnih bojev povezal tudi s številnimi mednarodnimi in domačimi kulturno umetniškimi prireditvami in manifestacijami, ki naj bi potrjevale skladnost razvoja človeka in č. štva.

Tako kot neposredni gostitelj Sarajevčani tudi mi vsi želimo, da bi se uresničila napoved predsednika mednarodnega olimpijskega komiteja Juana Antonia Samarancha, ki je dejal, da bomo imeli v Sarajevu veliko prireditev, da se bo po zimskih olimpijskih igrah leta 1984 govorilo o zgodovini Sarajeva pred igrami in o zgodovini Sarajeva po njih. Vsi želimo da bi bilo res tako in da bi bile to res zgodovinske olimpijske igre, ki bodo še povečale ugled neuvrščene Titove Jugoslavije.

JAVNA TRIBUNA O DEJAVNOSTI SIS

V tem mesecu poteka v jeseniški občini obravnavo poročil o delu občinskih samoupravnih interesnih skupnosti v letu 1983 in planov za leto 1984. V Železarni razprave potekajo na zborih delavcev, organiziranih prek SDS, organizirana pa bo tudi JAVNA TRIBUNA O DEJAVNOSTI SIS V OBČINI (potekala bo v dveh skupinah 21. in 22. februarja ob 12. uri v dvorani samoupravljalcev). Vabljeni so zlasti vodje SDS in delegaciji za SIS, poleg tega pa še vodstva družbenopolitičnih organizacij, strokovne službe SIS in Železarne ter drugi.

(Nadaljevanje na 8. strani)

MINENJE KOMISIJE ZA OCENO INVESTICIJ V SR SLOVENIJI O GRADNJI JEKLARNE 2

Na podlagi dogovora o družbeni in strokovni aktivnosti na področju investicij in o ustanovitvi komisije za oceno investicij v SR Sloveniji, zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o graditvi objektov in po predhodnem mnenju Ljubljanske banke — Temeljne banke Gorenjske, Kranj, je komisija za oceno investicij v SR Sloveniji na svoji seji 21. decembra 1983 sprejela naslednje mnenje:

Investicija jeklarna 2 — prva faza, v predračunski vrednosti 18.181.915.000 din, investitor Železarna Jesenice — TOZD Jeklarna je družbenoekonomsko upravičena.

Investicija je v skladu z 31. členom dogovora o temeljih družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981—1985 ter s kriteriji za spreminjanje gospodarstva iz tega dogovora in usmerjanja v proizvodno deficitarnih surovin.

Viri financiranja, usklajeni v okviru bančnega konzorcija, so naslednji: lastna sredstva Železarne 2.858.542.000 din, združena sredstva SOZD SZ 2.328.000.000 din, združena sredstva sovlagateljev 4.548.702.000 din, kredit LB 5.455.000.000 din, komercialni krediti izvajalcev 177.000.000 din, tuji finančni krediti 2.814.671.000 din.

Sprejete so bile naslednje ugotovitve in sporočila:

1. Komisija ugotavlja, da predstavlja gradnja nadomestne zmogljivosti — zamenjava dotrajane SM jeklarnе z elektrojeklarno, sanacijo proizvodnje jekla, kar bo zagotovilo kontinuiteto proizvodnje v valjarnah, izboljšala se bo kvaliteta jekla (proizvodi višje vrednosti) ter s tem povečala zlasti možnost posrednega izvoza in izvoza prek višjih stopenj predelave pri sovlagateljih. Naložba v jeklarno 2 bo pomembno prispevala tudi k zmanjšanju deficitarnosti jekla na jugoslovanskem tržišču (deficit znaša letno dva milijona ton), kar zagotavlja povečanje proizvodnje jekla od med 470 do 490.000 tonami na 520.000 ton. Naložba izboljšuje ekonomičnost in produktivnost proizvodnje. Stroški proizvodnje na to-

no jekla se pri elektropostopku zmanjšujejo za 30% v primarjavi s proizvodnjo v SM pečeh. Ob boljšem izkoriščanju proizvodnih zmogljivosti, boljši strukturi proizvodnje bo doseženo tudi bistveno znižanje specifične porabe energije od sedanjih 31,7 GJ/t na 13,6 GJ/t. Z naložbo se tudi močno zniža odvisnost od direktnega uvoza (mazut, koks) tako, da se zmanjša poraba le-te od 27,3 GJ/t na 5,6 GJ/t ali za 80%.

Izbira tehnologije je glede na obseg proizvodnje in makrolokacijo primerna, enaka ugotovitev velja tudi za izbrano lokacijo. Z naložbo se izboljšujejo pogoji dela, ekološke razmere na Jesenicah. Na teh ugotovitvah komisija utemeljuje družbenoekonomsko primernost in smotrnost naložbe.

2. Komisija ugotavlja, da sicer ni zanesljivih podlag za oceno realnosti finančnih virov, zlasti ob upoštevanju zaostrenih možnosti financiranja v tem in naslednjem srednjeročnem obdobju, kar zahteva od investitorja, da naložbi v jeklarno 2 — prva faza, da absolutno prioriteto pred vsemi investicijami. Podobno

(Nadaljevanje na 6. strani)

IZVOZNE OBVEZNOSTI ŽELEZARNE V LETIH 1983, 1984

Izvoz in uvoz sta del poslovne politike in gospodarskega načrta železarne Jesenice za letošnje leto. Ker bodo kmalu v javni razpravi poslovna poročila in usmeritve za naš nadaljnji razvoj, smo o izpolnjevanju izvoznih obveznosti in o nalogah, ki nas pri tem čakajo, povprašali Božidarja Bartlja, podpredsednika poslovodnega odbora, in Milana Budjo, vodjo zunanjetrgovinske službe.

V letu 1983 smo planirali za 40.248.000 dolarjev skupnega fizičnega izvoza, kar smo izpolnili s 27.392.780 dolarjev ali 68 odstotno. Planirali smo, da bomo na konvertibilno področje izvozili za 22.645.000 dolarjev izdelkov, a smo bili le za 16.967.100 dolarjev ali 75 odstotno. Izpolnjevanje izvoznih obveznosti na klirinškem področju pa je bilo slabše, saj smo svoje obveznosti izpolnili le polovično (59,2%). Od planiranih

17.603.000 dolarjev izvoza smo dosegli le 10.425.680 dolarjev.

Vzrok za tako majhen odstotek izpolnjevanja izvoznih obveznosti so bili predvsem neizpolnjeni asortimenti proizvodov, ker je bilo prodajanje naših izdelkov na konvertibilnem področju zelo težko, saj smo imeli zaradi raznih omejitev, zapor in protekcionizma velike težave pri

(Nadaljevanje na 2. strani)

DELITEV OSEBNEGA DOHODKA V ŽELEZARNI V LETU 1983

Vodila za izplačevanje osebnih dohodkov so nam bili samoupravni sporazum o delitvi osebnega dohodka in dela sklada skupne porabe ter ustrezni pravilniki temeljnih organizacij oziroma delovnih skupnosti posebej, ki so v veljavi od 1978. leta. Osnove za izplačevanje osebnega dohodka so bruto urne postavke (1—28 kategorij) in sose v letu 1983 dvignile trikrat, in sicer: 1. maja za 10, 1. avgusta za pet in 1. novembra za pet odstotkov.

Vendar je osebni dohodek v sami osnovi v letu 1983 močno izgubil svojo težo, kajti velik delež sredstev za osebne dohodke odpade na stimulacijo za dnevno proizvodnjo, ki pa se ne izplačuje linearno v odvisnosti od kategorije, zato je slika zelo zamegljena. Tako delavci z nižjimi kategorijami v mnogih primerih dobijo višji osebni dohodek kot delavci z višjimi kategorijami, kar delavcev ne stimulira k napredovanju. Kar 9% skupnega osebnega dohodka odpade na stimulacijo. Zaradi take zamegljenosti OD so v letošnjem letu v razpravi že nove teze o ureditvi osebnega dohodka. Le-te naj bi bolj

poudarile osnovo in sploh učinkovito delo.

V letu 1983 sta bila izplačana dva poročila osebnih dohodkov. Prvi poročilo je bil izplačan skupaj z OD za september. Osnova za poročilo so bila izplačila za mesec junij, julij in avgust, in sicer VP 010-060. Odstotek poročila je bil enoten za celotno delovno organizacijo, in sicer 10,40%. Drugi poročilo OD pa je bil izplačan pred praznikom republike. Osnova je bil OD od januarja do septembra, in sicer poleg rednega zasluga tudi nadure, stimulacijski dodatek ter

(Nadaljevanje na 10. strani)

PETA SEJA DELAVSKEGA SVETA ŽELEZARNE

Predsednik Edo Kavčič sklicuje v torek, 14. februarja, ob 15. uri v dvorani samoupravljalcev peto redno sejo delavskega sveta Železarne. Delegatom TOZD in delovnih skupnosti v razpravo in opredeljevanje predlaga naslednja vprašanja:

- poročila o letošnjih nesrečah v TOZD Jeklarna,
- priprave za gradnjo jeklarnе 2 (vse tri informacije so objavljene v današnji številki Železarja),
- samoupravno informiranje in komuniciranje v Železarni (informacija je v današnji številki),
- potrditev elaborata investurne komisije,
- usklajevanje izplačil osebnega dohodka v letu 1984 z družbenimi usmeritvami,
- samoupravne aktivnosti (samoupravni sporazum o združevanju dela delavcev v TOZD — razpis referendumu; osnutek pravilnika o varstvu in vrednotenju izumov in tehničnih izboljšav ter drugih oblik inventivne dejavnosti; osnutek sprememb in dopolnitev samoupravnega sporazuma o združevanju TOZD v delovno organizacijo).

Delegatom bo posredovan tudi pregled izvrševanja sklepov zadnje seje, opravili pa bodo tudi nekatera imenovanja.

TOZD ENERGETIKA: MANJŠA PORABA ENERGIJELE S SODELOVANJEM PROIZVODNIH TOZD

TOZD Energetika je proizvodno-storitvena temeljna organizacija, ki se ukvarja predvsem z distribucijo energetskih medijev v okviru Železarn, pa tudi z njihovo proizvodnjo. Na porabo oz. varčevanje z energijo, po besedah Jožeta Kramarja, vodje TOZD Energetika, ta temeljna organizacija lahko vpliva le pri lastni proizvodnji, in sicer tako, da proizvodnjo na čim bolj optimalen način usklajuje s potrebami Železarn. Na porabo lahko v veliko večji meri vplivajo proizvodne temeljne organizacije, kajti tam so pipe in ventili, s katerimi uravnavajo dovod energije.

»Menim, da bi se delavci, ki v proizvodnih obratih delajo z energetskimi mediji, morali bolj zavedati, kako nujno je danes varčevanje z energijo, pa tudi stroškov, ki nastanejo z njeno nesmotno porabo in prihrankov, če energijo uporabljamo v najugodnejših razmerjih oziroma čim bolj varčno,« pravi dalje Jože Kramar. »Cene energetskih medijev se hitro spreminjajo, in sicer močno naraščajo. To pomeni, da tisto, kar je bilo pred letom ali dvema zanemarljiv strošek, lahko danes ali jutri pomeni mnogo večji delež v ceni izdelka. Potrebno bo spremeniti način mišljenja pri uporabnikih energetskih medijev, oziroma pri delavcih, ki lahko vplivajo na njihovo porabo. To pa je mogoče le z izobraževanjem v tej smeri.

Naša temeljna organizacija lahko vpliva na zmanjšanje stroškov z dogovarjanjem oziroma s časovnim uravnavanjem porabe energije ter s svetovanjem, toda le, če pri tem sodelujejo tudi proizvodne temeljne organizacije. Če se porabniki ne držijo dogovorov, bo zlasti v obdobjih, ko primanjkuje kakšnega energetskega medija, prišlo do zastojev, čeprav bi ob pametni porabi energije kljub omejitvam lahko še delali. Lep primer za to je oddelek elektro peči v TOZD Jeklarna, ki porabi skoraj polovico vse električne energije v Železarni, torej najbolj kvalitetne pa tudi sorazmerno najdražje energije, zaradi česar bi jo morali še posebej smotno uporabljati. Pri nas se dogaja, da istočasno talijo v dveh pečeh kar pomeni večjo porabo elektrike. Prenosne izgube v daljnovodih se tako povečajo, jakost pa pade. Moč za taljenje je odvisna predvsem od napetosti. Če se ta zmanjša, pomeni to tudi manjšo proizvodnjo. Z usklajenim delovanjem obeh elektro peči bi najbrž veliko prihranili.

V zadnjem času v Železarni ponovno narašča poraba energije na enoto proizvoda. V letu 1981 je bilo za proizvodnjo ene tone jekla porabljeno 31.885 kJ energije, naslednje leto je poraba v povprečju padla na 30.227 kJ, v prvem polletju lani pa je bila še nekoliko nižja. Žal se to zmanjševanje porabe energije ni nadaljevalo, ampak je v drugem polletju celo narasla na preko 36.000 kJ na tono jekla. To lahko pripišemo večjemu številu zastojev, saj v takih primerih naprave tečejo v prazno. Tudi večkratno ustavljanje, ponovno puščanje v pogon in ogrevanje metalurških peči pomeni veliko porabo energije. Tako vsak zastoj povečuje stroške proizvodnje, ker se troši energija za ogrevanje naprav, ne da bi te kaj proizvajale.

TOZD Energetika je razdeljena na tri oddelke glede na vrsto energije, s katero oskrbuje obrate v Železarni. Oddelek elektro energije proizvaja v treh HE in eni TE okoli 10 % potrebne električne energije. Ostalih 90 % pa dobiva iz omrežja elektro gospodarstva Slovenije. Električno energijo transformirajo in razdeljujejo v štirih glavnih razdelilnih postajah, tem pa sledi še okoli 50 manjših razdelilnih postaj, ki so razdeljene po obratih oziroma okoliših. Z dobavo električne energije ni težav, razen ob kriznih situacijah, ko po družbenem dogovoru pride do omejevanja porabe. To se je zgodilo lani v novembru in prvih dneh decembra. Takratna omejitev je bila posledica ne navadno dolgega sušnega obdobja.

Oddelek toplotne energije proizvaja energijo v obliki pare in vroče vode, TOZD Plavž pa oskrbuje z zrakom za podpih. Ta oddelek skrbi tudi za ogrevanje mesta Jesenic. Včasih je kar dosti hude krvi na njihov račun zaradi mrzlih radiatorjev. Vendar, kot pravi Jože Kramar, temu niso sami krivi. Ob naglih ohladitvah potrebujejo naprave za ogrevanje stanovanjskih hiš iz čisto tehničnih razlogov daljši čas za prilagoditev. Do tega je prišlo lani jeseni, ko je pritisnil nekoliko hujši mraz. Precej ventilov je vmes, predno pride topla voda v radiatorje v stanovanju. In predno se naravnajo vsi interni sistemi na Jesenicah, mine dosti časa, še posebej, če ves sistem še ni napolnjen z vodo.

Oddelek plinske in vodne energije ima na skrbi proizvodnjo in oskrbo Železarn s tehničnimi plini, kot so kisik, dušik, argon in vodik. Proizvajajo jih v zadostnih količinah za potrebe Železarn. Le ob redkih okva-

rah ali rednem letnem remontu, ki navadno traja okoli deset dni, pline kupujejo pri zunanjih dobaviteljih.

TOZD Energetika se mora pri svojem delu prilagajati potrebam proizvodnih obratov po energetskih medijih. S svojim letnim planom v tej temeljni organizaciji določijo količine energetskih medijev, ki jih bodo v Železarni potrebovali. Od proizvodnih obratov pa je odvisno, kako bodo izkoriščeni. Najboljši izkoristek dosežejo, ko proizvodnja teče nemoteno. Ko pride do zastojev, pa je tudi odvzem energetskih medijev manjši, manjša pa je tudi njihova izkoriščenost, ker ogrevanje naprav teče v prazno, s tem pa se poveča tudi poraba energije na enoto proizvoda. Posebej velika je v takih primerih poraba energije v metalurških pečeh, denimo v žarilni peči v TOZD Valjarna debele pločevine. Ta mora biti ogrevana tudi, ko proga v nočni izmeni ne obratuje, podobno je tudi z drugimi metalurškimi napravami. Da bi bila preskrba z energetskimi mediji bolj nemotena, načrtujejo posodabljanje naprav, ki so zastarele, pa tudi večje opiranje na lastne sile, oziroma povečanje proizvodnje energetskih medijev.

»Nekatere naprave so že zelo stare, še iz začetka stoletja. To so razni stari parni kotli, potem HE in druge. Stremimo za tem, da bi jih čim bolj posodobili, s čimer bi dosegli bolj zanesljivo delovanje, kar pa pomeni tudi boljše oskrbo z energijo v Železarni.

Za prihodnje imamo največ načrtov na področju toplotne energije. Do leta 1990 naj bi posodobili njeno proizvodnjo. Predvidevamo, da bo do takrat nekaj naprav popolnoma dotrajanih. Z modernizacijo tega oddelka bi zadostili tudi potrebam jeklarn 2, pa tudi potrebam mesta Jesenic po toplotni energiji.

Na področju električne energije bi morali glede na naše možnosti in potrebe obnoviti nekdanjo HE SAVA, ki je stala na območju današnje aglomeracije in kontiliva, bolje pa bi morali koristiti tudi visokotlačno vodo iz Javorniškega rovtva.

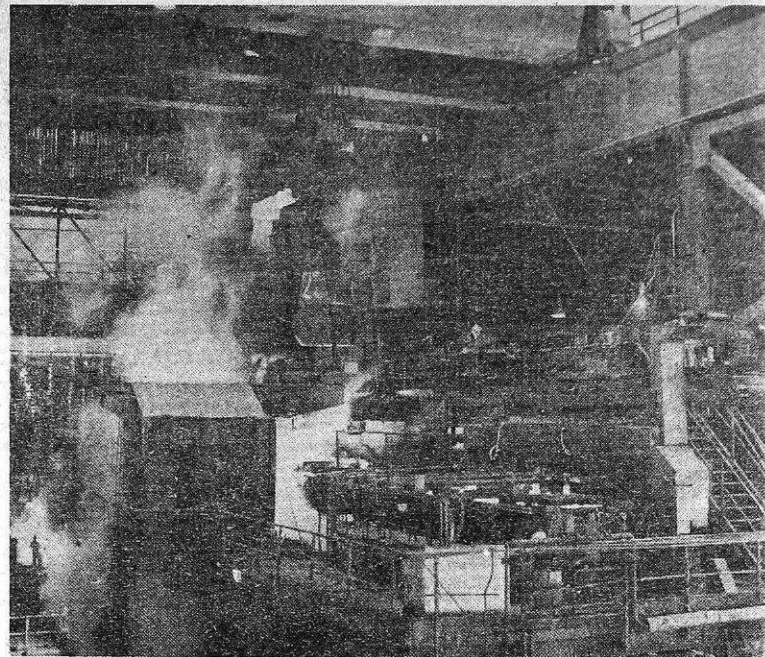
Obnoviti bo treba tudi kisikarno, jo posodobiti, da bo služila kot rezerva ali rednem letnem remontu, ki navadno traja okoli deset dni, pline kupujejo pri zunanjih dobaviteljih.

vni proizvajalec tehnoloških plinov za potrebe SOZD SZ, ker jih v Sloveniji ni ravno mnogo. Povečale se bodo tudi naše lastne potrebe. S pričetkom delovanja nove jeklarn se bodo povečale potrebe po hladilni vodi in komprimiranem zraku. Zato nameravamo povečati količino vode, ki kroži po krogotokih v Železarni, kar pa bo vplivalo tudi na čistejšo okolje. Pri tem gre tudi za zmanjševanje stroškov. Za umazano vodo, ki jo spuščamo v Savo, je namreč treba plačevati posebni prispevek, ravno tako za prevzeto vodo. V lastnih krogotokih pa vodo lahko večkrat uporabimo, dodajamo le izgube.

Ena od nalog, ki nas še čakajo je tudi združevanje naprav v razdeljevalne centre. S tem bi zmanjšali število posluževalcev naprav, kar bi bilo potrebno tudi zaradi kadrovskih težav, ki jih imamo.

Normativ kadra predvsem zaradi precejšnje fluktuacije ni polno zaseden. Ker imamo precej nestalni kader, je kvaliteta vzdrževanja slabša. Vsi naši poklici zahtevajo dodatna znanja, ki jih pridobivamo na raznih tečajih, kar še otežuje pridobitev novih delavcev. Sama narava dela, posebno na objektih, kjer je prisotnost obvezna, je taka, da zahteva veliko samodiscipline. Takih objektov je pri nas kar 70 %. Tu običajno nimamo disciplinskih problemov. Ti se občasno pojavljajo pri vzdrževanju in pomožnih delih, kjer kader ni stalen, in se to so zlasti mlajši sodelavci.

Delavcem iz TOZD Energetika mnogokrat očitajo, da nismo solidarni z ostalimi temeljnimi organizacijami v Železarni, je ob koncu razgovora povedal Jože Kramar, »ker na referendumi, kjer se usklajujejo medsebojni odnosi, naši delavci mnogokrat glasujejo proti. Nesporazum je v tem, ker menimo, da bi morali TOZD Energetika obravnavati tudi kot proizvodno in ne samo kot storitveno temeljno organizacijo, s čimer smo odrinjeni na rob dogajanja v okviru Železarn. Glede na našo specifično dejavnost, na zadolžitve, pa tudi na odgovornosti, ki jih imamo, bi v Železarni morali imeti več poslušala za naše probleme. Menimo, da smo s tezami k samoupravnemu sporazumu o osnovah in merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov skušali naše zahteve uskladiti z interesi ostalih TOZD v Železarni in jih spraviti v skupne okvire, tako da bi bili zadovoljni tudi delavci v TOZD Energetika.«

Vlivanje na kontilivu (foto I. Kučina)

UGODNI REZULTATI PRODAJE V JANUARJU

S prodajo in storitvami prevaljanja v količini 32.636 ton smo v januarju dosegli zadovoljive rezultate, saj smo družbeni načrt prodaje izpolnili 99 %, nekoliko višji operativni program pa 98,5 %.

Kljub težkim pogojem gospodarjenja smo v januarju poleg dobrih količinskih rezultatov dosegli tudi ugodne vrednostne rezultate, kjer pa smo bili prisiljeni obračunati vso količino prodanih izdelkov po domačih prodajnih cenah, ker nam zaradi kratkega časovnega roka in izračunavanja letnih rezultatov še ni uspelo obračunati tečajnih razlik za izvožene izdelke, doseženi realizaciji pa smo prilagodili tudi plansko, tako da je primerljivost zagotovljena.

Vrednost prodanih izdelkov, vključno s storitvami prevaljanja, je v januarju znašala 2.291 milij. din, kar je zaradi precejšnjih zaostankov za načrtovanimi prodajnimi cenami manj, kot je predvideval družbeni načrt in 15 % več, kot je znašal operativni vrednostni program, ki upošteva dejansko doseganje prodajnih cen.

Pregled prodaje po posameznih TOZD nam pokaže, da smo v januar-

ju družbeni plan presegli količinsko in vrednostno le v TOZD Livarna, vrednostnega načrta ni preseгла nobena izmed TOZD, medtem ko so do bre količinske rezultate dosegli še v TOZD Valjarna debele pločevine in Hladna valjarna Bela, kjer so količinski plan prodaje presegle za 10 oziroma 6 %.

Primerjava letošnjih januarskih rezultatov z istim mesecem lani nam pokaže, da smo v letošnjem januarju prodali za odstotek manj naših izdelkov, vrednost prodaje pa je zaradi višjih prodajnih cen precej večja. Gleđano po posameznih TOZD so v večini primerov prodali letos večjo količino kot januarja lani, večji zaostanki v količini so le v TOZD Valjarna bluming-štel, Hladna valjarna Jesenice, Profilarna in Vratni podboji, medtem ko so vrednostni rezultati letos boljši v vseh TOZD.

S.

IZVOZNE OBVEZNOSTI ŽELEZARNE V LETIH 1983, 1984

(Nadaljevanje s 1. strani)

uveljavljanju naših izdelkov in dokazovanju upravičenosti njihovih cen.

Na klirinškem področju so bile možnosti za metalurško zamenjavo manjše, ker države, s katerimi trgujemo (Sovjetska zveza, Češkoslovaška, Poljska, Bolgarija, Nemška demokratska republika in delno Albanija), razvijajo svojo proizvodnjo določenih izdelkov, ki smo jih izvažali v okviru metalurške zamenjave. Tako v Sovjetski zvezi razvijajo svojo proizvodnjo elektrod, na Češkoslovaškem pa proizvodnjo dinamov trakov in varilne žice.

Metalurška menjava s Češkoslovaško in s tem povezan izvoz sta bila poseben problem, saj je bil naš izvoz vezan na menjavo za toplo valjane trake v TOZD Hladna valjarna Bela, pogodba pa je bila sklenjena šele septembra. Za tako pozno sklenitev pogodbe je bil odgovoren češkoslovaški kupec.

V letu 1984 naj bi bil vrednostni obseg izvoza na konvertibilno področje enak kot v letu 1983, potrebne bodo le spremembe v strukturi in asortimentu naših izdelkov. Poleg tega bomo morali bolj slediti zahtevam tržišča, če bomo hoteli, da leto 1984 zaključimo vsaj v istem obsegu kot planiramo dejanski izvoz.

V skupnem izvozu nam je v letu 1983 zmanjkalo za doseganje plana izvoza 13 milijonov dolarjev. Poleg navedenih vzrokov je ta primanjkljaj nastal tudi zato, ker so odpadli izvozni posli, ki bi jih naša železarna lahko izpolnila.

Tako je Sovjetska zveza odpovedala naročilo za 3800 ton plemenitih ogljenih hladnih valjanih trakov in 3000 ton dinamov trakov v skupni vrednosti 4 milijone 700 tisoč dolarjev. Tudi Bolgari in Poljaki niso pokazali interesa oziroma možnosti za plačilo ponujenih štiri tisoč ton dinamov trakov v vrednosti dva milijona tristo tisoč dolarjev. Tudi vojna na bližnjem vzhodu je prispevala

svoje, saj je zaradi nje izostalo naročilo za 3500 ton vlečne žice za armaturne mreže v vrednosti 1.400.000 dolarjev, kar bi morali izvoziti v Irak.

V letu 1983 smo pričeli posel za dva tisoč ton valjane žice v vrednosti šest tisoč dolarjev za avstrijskega kupca. Ker pa je kupec zahteval vzorčenje, se je nakup prenesel v letošnje leto.

Ko obravnavamo neizpolnjevanje planiranega izvoza, lahko povzamemo, da so poleg raznih omejitev na neizpolnjevanje vplivala tudi naročila, saj jih je bilo manj, kot smo načrtovali.

Med temeljnimi organizacijami je svoje izvozne obveznosti najvestneje izpolnila TOZD Željarna, ki je dosegla 104,6 odstotno izpolnitev plana. To pa je lahko dosegla predvsem zato, ker ima vse svoje kapacitete usmerjene v izvoz v ZDA, Zvezno republiko Nemčijo, Avstrijo in Italijo. Zelo dobro so delali tudi v TOZD Profilarna, ki je svoje izvozne napore povečala predvsem v drugem polletju in plan izvoza izpolnila 101 odstotno.

Vse ostale temeljne organizacije plana izvoza niso dosegle, predvsem temeljne organizacije Hladna valjarna Bela, Valjarna žice in profilov in Žičarna. TOZD Hladna valjarna Bela je svoje izvozne obveznosti izpolnila 54 odstotno, vendar je pri tem treba povedati, da je imela s planiranimi 26.300 tonami izvoza tudi največjo izvozno obveznost. TOZD Valjarna žice in profilov je svoje obveznosti izpolnila 48,5 odstotno predvsem zaradi že omenjenih pogodb z avstrijskim kupcem, ki je zahteval vzorčenje in izvoz v letu 1983 ni bil zaključen. TOZD Žičarna je svoje obveznosti zaradi pomanjkanja naročil iz Iraka izpolnila le 45,5 odstotno. Temeljne organizacije Valjarna debele pločevine, Elektrode in Jeklovlek so s približno 80 odstotki svoje obveznosti zadovoljivo izpolnile.

V letu 1984 je izvozna obveznost železarn Jesenice 72.700 ton ali 35.513.000 dolarjev. Od tega so naše obveznosti do konvertibilnega tržišča 23.123.000 dolarjev, do klirinškega pa 12.390.000 dolarjev. Obveznosti do klirinškega tržišča pomenijo, da se bo v vzhodnoevropskih državah železarna Jesenice za isti izsek oskrbe la z jeklenim odpadkom in toplo valjanimi traki za potrebe temeljnih organizacij Hladna valjarna Bela in Hladna valjarna Jesenice.

Za januar 1984 smo načrtovali 6000 ton izvoza v vrednosti 2.601.000 dolarjev. Od tega bi morali na konvertibilno področje izvoziti za 1.822.300 dolarjev izdelkov, na klirinško pa za 778.700 dolarjev izdelkov.

V januarju smo skupno izvozili 5638 ton ali za 2.113.520 dolarjev naših izdelkov, kar pomeni, da smo plan izvoza izpolnili 89,3 odstotno. Na konvertibilno področje smo izvozili za 1.663.880 dolarjev naših izdelkov, na klirinško pa za 449.640 dolarjev izdelkov.

Primanjkljaj v izpolnjevanju izvoznih obveznosti za januar je nastal predvsem zaradi slabe realizacije izvoza nerjavne pločevine (od naročenih 150 ton za Češkoslovaško in

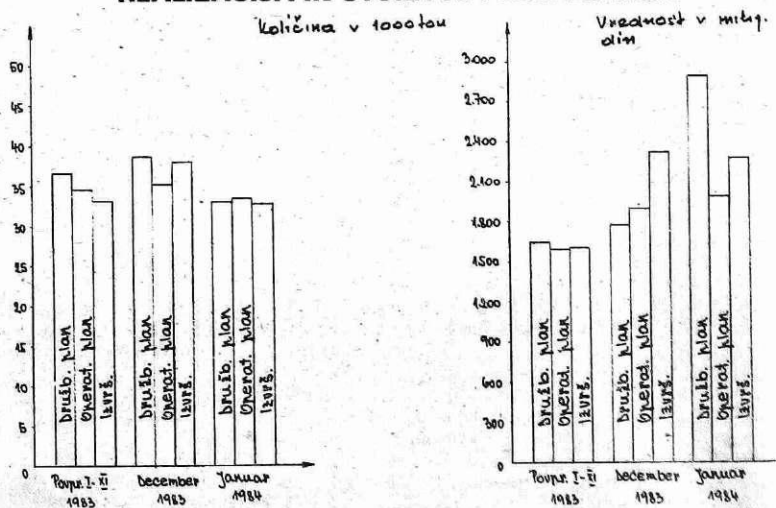
Poljsko jih je bilo realiziranih samo 18 ton) in slabe realizacije izvoza dinamov trakov za kupce v Nemčiji in Češkoslovaški. Pri ocenjevanju izvoznih obveznosti železarn Jesenice je treba upoštevati, da pokriva TOZD Hladna valjarna Bela polovico izvoznih obveznosti Železarn in da je zato od njenega dela ali nedela odvisna izvozna dejavnost celotne Železarn.

Izpolnitev izvoznih obveznosti v januarju predstavlja šest odstotkov izpolnjevanja letnega plana izvoza. Glede na omenjene težave in težave z odpremo lahko rečemo, da je rezultat v januarju dokaj ugoden. Zaradi stalnega pomanjkanja vagonov in slabega vremena so bile z odpremo stalne težave, zato je od 5638 ton ostalo v temeljnih organizacijah preko 1300 ton naših izdelkov.

Na izpolnjevanje izvoznih obveznosti so zelo vplivale razmere na domačem in tujem tržišču. Zaostreni tržni pogoji bodo veljali tudi letos, zato bomo morali več izdelkov usmeriti na konvertibilno tržišče in čim več pogodb z našimi kupci v Italiji, Avstriji in Zahodni Nemčiji zaključiti s kompenzacijskimi pogodbami.

Lilijana Kos

GRAFIČNI PRIKAZ PRODAJE V JANUARJU — OSNOVNA REALIZACIJA IN STORITVE PREVALJANJA

URESNIČEVANJE IZHODIŠČ DOLGOROČNEGA PROGRAMA EKONOMSKE STABILIZACIJE V PRAKSI

Nakopičene slabosti v vodenju naše gospodarske politike, ki se kažejo v visoki stopnji inflacije, akutnih problemih v zvezi z zunanjo in notranjo likvidnostjo, upadanjem gospodarske rasti in standarda ter v naraščanju nezaposlenosti, so privedle do zaostrenih pogojev zaposlovanja in zahtevajo spremembo gospodarskega ponašanja v vseh tistih sredinah, kjer so trošili več, kot so ustvarili, oziroma kjer so se bili vajeni iz težav reševati s socializacijo svojih napak, oziroma na račun umetnega zidanja cen, poceni kapitala, skratka z družbeno pomočjo.

Vendar pa se v tem položaju, ki zahteva večje spoštovanje ekonomskih zakonitosti in disciplino pri izvajanju družbenih planov, ne nahajajo vsi gospodarski in družbeni dejavniki v enakem položaju. Zato prihaja do polarizacije interesov in do razhajanja v pogledih nadaljnega vodenja gospodarstva med birokracijo in tehnokracijo glede razvojnih možnosti posameznih dejavnosti.

Pričakovati je (in tudi dogaja se), da bodo tisti, ki v spoštovanju ekonomskih zakonitosti ne vidijo izhoda iz svojih težav, zahtevali socializacijo svojih težav s pomočjo administrativnih ukrepov, torej pokroviteljstvo birokracije (etatizem) namesto »naslonitve na lastne sile«, od tehnokracije pa, da bo zahtevala večji monopol pri upravljanju, »racionalizacijo« samoupravljanja, češ, da da se bo s tem povečal učinek in mobilnost poslovnega odločanja ter hkrati zmanjšali stroški poslovanja.

Samoupravljanju, ki je že doslej stagniralo, se v spopadu s temi tendencami torej ne obeta nič dobrega. Da bi na področju samoupravljanja kot družbenoekonomskega odnosa ohranili kontinuiteto naše revolucionarne akcije, je potrebno, ob upoštevanju izhodišč dolgoročnega programa ekonomske stabilizacije, več ustvarjalnega dela in »novih« prijemov na področju idejnopoličnega izobraževanja in usposabljanja ter informiranja in splošen dvig kulturne ravni delavcev in občanov.

Za uresničitev ciljev dolgoročnega programa ekonomske stabilizacije je potrebna splošna mobilizacija ljudskih množic!

Tako kot vselej doslej v prelomnih trenutkih naše zgodovine mora tudi tokrat partija kot avantgarda delavskega razreda vzeti pobudo v svoje roke in v okviru socialistične zveze delovnega ljudstva kot najširše fronte, organiziranih socialističnih sil preprečiti porajanje malodušja ob težavah, s katerimi se soočamo, hkrati pa, na osnovi »izhodišč«, usmeriti ves ta ustvarjalni potencial, moč ljudskih množic, v enotno akcijo za njihovo reševanje.

Pri tem se mora in se tudi lahko upre na svoje idejno zgrajene in strokovno že usposobljene kadre iz vrst vodstvenih delavcev v družbenopolitični skupnosti (predsednik izvršnega sveta skupščine občine, člani komiteja za planiranje, vodje posameznih odsekov) ter iz vrst poslovnih delavcev v delovnih in drugih organizacijah in ustanovah, v interesnih skupnostih in v drugih sredinah, saj so se le-ti, že na osnovi svojih nalog in pooblastil, dolžni seznaniti tako z izhodišči kot s cilji dolgoročnega programa in na teh osnovah pripraviti programe in usmeritve na področjih, ki ga s svojim delom pokrivajo.

Teh programov in usmeritev, pa tudi težav in bojazni, ki jih pogojujejo zaostreni pogoji poslovanja, vodstveni in poslovodni delavci ne smejo sramežljivo skrivati med štirimi stenami ali v pisarniških predalih, ampak se morajo z njimi pojaviti pred delavci v svojih sredinah, soočiti jih morajo v okviru sorodnih grupacij o možnih integracijskih povezavah in racionalizacijah kot tudi v okviru reproduktivske verige in z namenom, da bi izboljšali ekonomske učinke svoje organizacije ali ustanove. Občinski vodstveni delavci in funkcionarji ne bi smeli svojega dragocenega časa in svojih ustvarjalnih moči trošiti za sicer neobhodno potrebno operativno delo, za nastope na najrazličnejših sejah in sestankih, praznovanju in drugih manifestacijah ter za sodelovanje ali ogled najrazličnejših športnih prireditev, temveč bi morali stopiti v neposreden stik s svojimi volilci.

Predsednik skupščine občine, predsednik izvršnega sveta, Sob, predsednik občinskega sveta ZSS, predsednik OK SZDL, še zlasti pa sekretar OK ZK bi se morali, glede na odgovornost avantgarde v teh zaostrenih razmerah, nujno pojaviti v sleherni krajevni skupnosti na zboru vaščanov, pred svojo bazo, da bi svojim volilcem v neposrednem kontaktu v luči izhodišč dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije predstavili celovito problematiko, stanje, potrebe in možnosti nadaljnega razvoja občine (po panogah, kreditne možnosti, možnosti skupne in splošne porabe, standarda, socialne in stanovanjske politike, zaposlovanja itd.) v okviru regije, Slovenije,

Jugoslavije — seveda s poudarkom na možnih konkretnih krajevnih skupnostih.

V ožjih strokovnih krogih delovnih organizacij, bank, izobraževalnih, zdravstvenih in drugih ustanov itd. je treba organizirati razprave o izhodiščih in ciljih dolgoročnega programa, okrogle mize, pri katerih bi sodelovali delavci istega strokovnega profila iz različnih delovnih organizacij in ustanov (na primer bančniki in finančni delavci iz DO), seveda ob sodelovanju občinskih delavcev ter zbrati ponudbe, ki bi na teh razpravah nastale in jih prenesti v svoje sredine. Dalje: za okroglo mizo naj bi se, na primer, zbrali enkrat direktorji kovinsko predelovalne industrije, drugi lesne industrije, tretji ravnatelji šol, četrti predsedniki športnih društev, peti kulturnih ustanov, gostinstva itd.

Direktorji in poslovodni delavci bi morali predstaviti izhodišča, pobude in programe neposredno svojim delavcem, bodisi, da se organizira enoten zbor delavcev (v manjši OZD), zbor po TOZD ali javna tribuna za delovni kolektiv.

Izhodišča in cilji dolgoročnega programa ne smejo ležati zaprti v predalih ali neprebrani na zaprašenih knjižnih policah, ne smejo se predavati na šolski način, postati morajo del vsakdanjega življenja in ponašanja vsakega posameznika in vseh skupaj. Zato jih je treba konkretizirati in aktualizirati v sleherni sredini.

Socializma ni mogoče graditi s prelivanjem dohodka iz panoge v panogo, iz grupacije v grupacijo, s fiktivnim, navideznim, neustvarjenim dinarjem, ki nima pokritja v dejanski vrednosti. Nobenega sistema, ki temelji na izkoriščanju človeka po človeku, panoge po panogi ipd., ni mogoče priznati za socializem. Prav to pa se pri nas dogaja. Po besedah Boška Dimitrijeviča na seji izvršnega odbora Gospodarske zbornice Jugoslavije 8. decembra lani namreč »spremljanje odnosov (pri pridobivanju in razporejanju dohodka — op.

B. L.) kaže na neverjetno medsebojno eksploatacijo panog in grupacij, nerazumljivo za plansko, socialistično gospodarstvo« (Borba, dne 9. 12. 1984).

Takšna ugotovitev pa nas seveda zavezuje h korenitemu preobratu — na osnovi izhodišč in v smislu dolgoročnega programa — od sedanjega, ne le nesocialističnega temveč tudi ekonomsko sterilnega prakse. To pa seveda pomeni tudi to, da se odkrito, brez izmikavanja in skrivanja za nekaterim uspehi, zazremo v prihodnost, ki zaradi naših dolgov, razsipništva in neproduktivnega investiranja in tudi naše lagodnosti, češ, saj bomo že nekako, saj smo se še vedno ne zniži brez posebnih pretresov in brez menjanja prakse izkoptati iz težav (zamislimo se, kako smo uresničevali Titovo pismo), pomeni tudi v dolgoročenem smislu, tako kot sedaj, predvsem odrekanje. Kajti danes je treba upoštevati tudi zaostrovanje razmer v drugih državah, svetovno gospodarsko krizo, zmanjšanje možnosti vlaganja lastne akumulacije v lasten razvoj zaradi odplačevanja naših dolgov tujini, prisilno razprodajanje našega blaga v tujini pod ceno ter siceršnjo nekonkurenčnost našega gospodarstva, ki je in bo zaradi vsega tega (in tudi zaradi vse večje protekcionistične politike razvitih, kar otežuje izvoz) vse manj možno iti v korak z razvitiimi.

Nesmiselno si je zakrivati oči pred resnico, pa če je še tako bridka in prav tako je nesmiselno metati delavcem — da se ne bi vznemirjali — pesek v oči. Dejstvo je, da je to, kar nam ostaja, lahko in mora biti samo pogum in zaupanje vase ter trdo delo in pametno gospodarjenje. Prišel je čas, ko morajo partijski in drugi funkcionarji, vodstveni in poslovodni delavci vstati s svojih udobnih oblazinjenih stolčkov, iz posebej rezerviranih lož in sedežev na raznih proslavah in manifestacijah ter z odkrito, pošteno besedo in osebnim zgledom priti neposredno med delavce, čas ko se končno morajo začeti zavedati, da le na tak način, z ustvarjanjem medsebojnega zaupanja, ne pa z nekimi zakulisnimi mahinacijami in špekulacijami v ozkih privilegiranih krogih, lahko ustvarijo pogoje za enotno akcijo, za mobilizacijo delovnih množic za uresničitev dolgoročnega programa ekonomske stabilizacije.

Božidar Lakota

Sodelavec — topilec v martinarni (foto I. Kučina)

V TOZD ELEKTRODE NAS NISO ŠE POZABILI

Prvo februarso soboto smo se upokojeni delavci in delavke nekdanjega elektrodnega oddelka z veseljem odzvali vabilu osnovne organizacije sindikata in vodstva TOZD, naj jih obiščemo in si ogledamo sodobnejši način izdelave elektrod ter se seznanimo z dosežki, napredkom in problemi, s katerimi se srečujejo. Zbralo se nas je kar precej, pretežno žensk, kar pa ni slučaj, saj je ta obrat včasih zaposloval največ žensk.

Predsednica izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata in vodja TOZD sta nas prisrčno sprejela in nas popeljala med proizvodne naprave, kjer so se pridružili še ostali in nam ljubezno razlagali tehnološki postopek pri izdelavi elektrod. Razlika med nekdanjim in današnjim načinom proizvodnje je velika. Videli smo, da uvajanje sodobnih strojnih naprav in prispevki inovacijskih izboljšav močno vplivajo na količinsko proizvodnjo, predvsem pa ne lažje pogoje dela. Všeč nam je bila dokaj visoka stopnja avtomatizacije, v primerjavi s prejšnjim, izključno ročnim delom. Nova tehnologija zmanjšuje fizične napore, vendar pa zahteva več strokovnosti in spretnosti.

Ogled TOZD je bil posebno doživetje, zlasti za nas bivše delavke, ki smo se upokojile pred desetimi, dvajsetimi leti. Presenetil nas je velik napredek in razvoj TOZD. Prijetno je bilo srečanje s sodelavkami in sodelavci ob strojih in pokramljati o

delovnih pogojih včasih in danes. Prisrčen stisk roke in prijazna beseda sta bila dovolj, da se je v ganjenosti zaiskrilo oko katere od bivših delavk. V mislih smo imele začetke nastajanja te TOZD in takratne delovne pogoje, razlika je velika. TOZD Elektrode se je v času naše odsotnosti razvila v velik, moderen proizvodni obrat. Priznanje delavcev TOZD Elektrod, da so v tem napredku vložili tudi sadovi našega minulega dela, nas je navdala s ponosom.

Zaključni del srečanja je minil ob prigrizku. Tu smo si imeli marsikaj povedati. Lepo je, da sindikalna organizacija, samoupravni organi in vodstvo TOZD vzdržujejo stike z bivšimi sodelavkami in sodelavci. Niso nas pozabili in cenijo naše minulo delo, mi pa smo ponosni na napredek in uspešno delo naše TOZD. Prisrčna zahvala vsem iz TOZD Elektrod, želimo jim mnogo delovnih uspehov.

Pavla Drab

OBVESTILA KOLEKTIVU — OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 13. DO 19. FEBRUARJA

13. februarja, LADO ŠKETA, vodja TOZD Plavž, Bled, Alpska št. 1, štev. tel. 77-136;
14. februarja, JANEZ TUŠAR, vodja kadrovskega sektorja, Blejska Dobrava št. 16-B, štev. tel. 83-082;
15. februarja, FRANC VICAR, vodja invest. razvoja, Žirovnica, Rodine št. 51;
16. februarja, EMIL AŽMAN, vodja sektorja novogradenj, Jesenice, Titova 3, štev. tel. 82-262;
17. februarja, BOŽIDAR BARTELJ, podpredsednik PO, Jesenice, Titova 3-A, štev. tel. 81-453;
18. februarja, JANEZ BIČEK, vodja TOZD Jeklarna, Jesenice, Udarca 9, štev. tel. 83-193;
19. februarja, STANKO ČOP, vodja invest. razvoja, Žirovnica št. 90-A, štev. tel. 80-036.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK — 13. 2.	ANTON KAVČIČ	IVO LEBAN
TOREK — 14. 2.	DUŠAN ŠMID	MARJAN ENDLIHER
SREDA — 15. 2.	MATJAZ KELVIŠAR	ALOJZ LEBAR
ČETRTEK — 16. 2.	KLAVDIJ MLEKUŽ	ALEŠ ROBIČ
PETEK — 17. 2.	STANE MENCINGER	FRANCI ZUPANČIČ
SOBOTA — 18. 2.	MARTIN BRUMAT	JANEZ FALETIČ
NEDELJA — 19. 2.	ZDENKO CUND	EDO KAVČIČ

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

Od 13. do 18. februarja bodo delale naslednje obratne ambulante:
DOPOLDNE: II. obratna ambulanta — dr. Janez Zaletel in III. obratna ambulanta — dr. Branimir Čeh.
POPOLDNE: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek in IV. obratna ambulanta — dr. Marija Može-Kovačič.
DISPANZER ZA BORCE: dr. Marija Može-Kovačič.
V soboto, 18. februarja, samo dopoldne: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek in IV. obratna ambulanta — dr. Marija Može-Kovačič.

ZOBNE AMBULANTE:

DOPOLDNE: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražišar in III. zobna ambulanta — dr. Bela Gazafi.
Po SS za Vatrostalno vsak dan od 9.30 do 10.30.
POPOLDNE: II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej.
Za borce vsak dan od 13.30 do 14.30.
V soboto, 18. februarja, samo dopoldan: II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej.

DEŽURSTVO V VATROSTALNI

11. in 12. februarja — Tomaž ZALOKAR, Jesenice, Titova 22, tel. 81-213.
3. 18. in 19. februarja — Branko MARKIZETI, Jesenice, Titova 4/a, tel. 83-596.
4. 25. in 26. februarja — Ivan KLOKOČOVNIK, Jesenice, Kurirska 1/a, tel. 83-830.
Dežurni Vatrostalne je v soboto in nedeljo od 6. do 12. ure dosegljiv v Vatrostalni, tel. 81-743, oziroma telefon Železarne 34-65, v preostalem času do ponedeljka do 6. ure jutraj pa na domu.

Na osnovi sklepa odbora za delovna razmerja pri DS TOZD Valjarna žice in profilov, z dne 1. februarja 1984

OBJAVLJAMO DELOVNE NALOGE

KALKULANT šifra 8409 U-3 11. kategorija 1 oseba

POGOJI: Dokončana srednja ekonomska šola.

Delo je za določen čas (za nadomeščanje odsotne delavke).

Pisne prijave na posebnih prijavnica, ki jih dobite pri tajnicah ali na sprejemnem oddelku kadrovskega sektorja, pošljite v roku 8 dni na naslov: Kadrovskega sektorja železarne Jesenice, C. železarjev 8, Jesenice.

KADROVSKO GIBANJE — JANUAR

	SKLONILI DEL. RAZMERJE				PREKINILI DEL. RAZMERJE				POVRATNO V ZAVODNO V letu 1983	DELOVNO V letu 1983
	iz JLA	skl. delci	ostali	SKUPAJ	iz JLA	skl. delci	ostali	SKUPAJ		
PLAVŽ			1	1	1	1			2	213
JEKLARNA	1		5	6	4	3	1	1	10	695
IVARNA					1				1	86
VALJ. BEL. ST.			6	6	2	1	3		6	360
VALJ. BIČE			1	1	1			1	2	156
VALJ. DEB. PL.										170
HL. VALJ. BELA			2	2	3	1	3		7	279
HL. VALJ. JES.			2	2			1		1	216
ŽITČARNA					1				1	250
PROFILARNA			1	1						67
VRAT. FODR.										48
JENICVLEZ										148
ELEKTRODE			1	1						252
ŽELEZARNA										85
STROJ. DEL.					4	1			5	313
REKONSTR. D.			1	1	5		1		6	502
VZDRŽEVANJE			3	3	8				8	548
ENERGETIKA										247
TRANSFORT					2				2	367
DS KO-FI						3			3	281
DS K S I	2	1	2	5		1		1	2	367
DS E T N			1	1						490
DRUŽB. FREHR.			2	2			1		1	173
SKUPAJ	3	1	28	32	32	7	14	2	57	6297

INVALIDSKO STA BILA UPOKOJENA: Mahmut MAHMUTOVIČ, 1936, Jeklarna — 22 let v ŽJ in Franc RAVNIHAR, 1924, Valjarna žice — 34 let v ŽJ.

Upokojenima sodelavcema želimo, da bi dolgo uživala težko zasluženi pokoj!

UMRLA:

Mile PETROVSKI, 1960, Jeklarna — 2 leti v ŽJ in Jože ZAJC, 1929, PGRS — 33 let v ŽJ.

Svojcem naše iskreno sožalje!

SAMOUPRAVNE ODLOČITVE V ŽELEZARNI

PRAVILNIK O DELOVNIH RAZMERJIH, PRAVILNIK O DISCIPLINSKI IN ODŠKODNINSKI ODGOVORNOSTI, PRAVILNIK O VARSTVU PRI DELU

Predlogi vseh treh pravilnikov so se sprejemali na zborih delavcev, organiziranih v samoupravne delovne skupine, v mesecu novembru in decembru lanskega leta z večino glasov vseh delavcev. Po zaključeni poprejšnji obravnavi, to je do 28. decembra 1983, so delavski sveti vseh TOZD oziroma delovnih skupnosti sprejeli ugotovitvene sklepe o veljavnosti vseh treh pravilnikov.

Z ugotovitvenimi sklepi so delavski sveti TOZD oz. delovnih skupnosti ugotovili, da so bili predlogi vseh treh pravilnikov obravnavani na zborih delavcev in sprejeti z večino glasov vseh delavcev vsake TOZD oz. delovne skupnosti, s tem da pravilniki začnejo veljati osem dni po objavi na oglasni deski. Opozoriti je potrebno, da so pripombe, ki so jih posredovale SDS v okviru TOZD Družbena prehrana in jih je hkrati potrdil njihov delavski svet, že vgrajene v pravilnik o delovnih razmerjih temeljne organizacije Družbena prehrana.

V tem pregledu podajamo pripombe, ki so jih imele posamezne SDS oz. delavski sveti TOZD oz. delovnih skupnosti na predloge pravilnikov. Pripombe posameznih SDS oz. DS TOZD in delovnih skupnosti, ki niso v neskladju z obstoječimi zakonskimi normami, oziroma so dovolj jasne in razumljive, se bodo upoštevale v okviru naslednjih sprememb in dopolnitev vseh treh pravilnikov.

PRIPOMBE, PREDLOGI IN STALIŠČA SDS NA PREDLOG PRAVILNIKA O DELOVNIH RAZMERJIH

Delovna skupnost za ekonomiko, TKR in novogradnje:

SDS kemijski laboratorij HVB — meni, da je potrebno člen 126 sprejeti že v letu 1984, saj ima ta člen za delovno organizacijo velik pomen pri organizaciji dela in pomeni hkrati korak naprej v disciplini nasploh.

SDS ERC — opozarja, da se pri pripravi predloga pravilnika o delovnih razmerjih v 17. členu ni upoštevala pripomba njihove SDS in hkrati meni, da sedanja rešitev ni v skladu z zakonom. Rok za obvestilo o izbiri kandidata mora biti povezan z rokom razpisa (predlog 40 dni oz. 60 dni). V okviru obstoječe rešitve tega problema v predlogu pravilnika v najslabšem primeru kandidati sploh ne bi bili obveščeni, če do izbire kandidata ne bi prišlo. Menijo, da je to določilo pravilnika potrebno spremeniti, oz. naj se njihova pripomba upošteva pri naslednjem paketu sprememb pravilnika.

SDS OŠDCN — predlaga pričetek akcije za dopolnitev 111. in 123. člena pravilnika, ker so v okviru delovne organizacije zelo pogoste pripombe o prenizki osnovi OD. To bi bilo potrebno povečati in hkrati s tem povečati socialno varnost delavcev. Razširjeno je hkrati prepričanje delavcev, da zaradi nizke osnove OD kasneje prejema manjše pokojnine. S tega vidika in z vidika čistosti sistema nagrajevanja bi bilo smotno, da dneve sobotnega dopusta izločimo iz plačilnih dni in vsoto prenesemo v osnovo OD in hkrati s tem v pokojninsko osnovo. Sobotni dopust ne bi smel biti enakovredno vključen v enotno število dopusta in zato bi morali dneve efektnega dopusta zmanjšati za ustrezno število dni so-

botnega dopusta. Sobotni dopust bi moral biti le pripomoček za določitev delovnega dopusta, ki pripada posameznemu delavcu, glede na sedemurni delovni dan oz. šestdnevni delovni teden.

SDS organizacija dela in OZIL — opominja na tekstualno napako v predzadnjem odstavku 140. člena pravilnika. Pravilno se besedilo glasi: »Med odsotnostjo z dela po prejšnjem odstavku pravice in obveznosti mirujejo, delovna doba se do 30 dni brez nadomestila osebnega dohodka ne pretrga in se všteta v zavarovalno dobo».

SDS operativna novogradnja — prosijo ustrezno razlago glede prenašanja dopusta v naslednje leto, ker obstaja prav tam nekaj nejasnosti.

Delovna skupnost za KSI:
SDS CPSI — je imela pripombo na 66. člen 7. alineje, da je mogoče preporočiti delavca zaradi slabih medsebojnih odnosov izrabiti za razčiščevanje medsebojnih konfliktov.

TOZD Vzdrževanje:
SDS vzdrževanje plavž II, III — je imela pripombo na višino in način koriščenja dopusta.

TOZD Remontne delavnice:
SDS kleparji — so imeli pripombo na 31. člen ter pripombo na 109. člen pravilnika, ki staremu delavcu odzame za dobo 5 let po 4 dni dopusta za vestnost in stalnost.

TOZD Profilarna:
Vse SDS podpirajo pripombo odbora za uresničevanje ZZZ TOZD Profilarna ter hkrati navajajo, naj 115. člen pravilnika ostane takšen, kot je bil doslej.

TOZD Družbena prehrana:
SDS vodstvo TOZD — se strinja s pravilnikom s pripombami ostalih SDS.

SDS restavracija Kazina — ima pripombo na 48. člen, in sicer menijo, da je nujno zaradi delovnih potreb vnesti v pravilnik 7-urni delovnik.

SDS SR in kantine — pripominjajo, naj se k 83. členu doda nov odstavek:

Popravlilo komandnega pulta SM peči (foto I. Kučina)

vek, ki se glasi: »V sistemu 7-urnega delovnika traja delovni čas (6+1) v čajni kuhinji od 6. do 13. in od 13. do 21. ure.«

SDS samski domovi — predlaga, da se precizira delovno mesto referenta za samske domove in uvede 3-mesečno poizkusno delo ravno tako kot za referenta nabave oz. vzdrževanja.

PRIPOMBE, PREDLOGI IN STALIŠČA SDS NA PREDLOG PRAVILNIKA O DISCIPLINSKI IN ODŠKODNINSKI ODGOVORNOSTI

Zbor delavcev vodstva TOZD Elektrode, rezalnice I, oplaševalnice I, transport, priprava elektrodnih mas, izdelava ognjevarnih materialov, izdelava varilnih praškov — je imel pripombo na 41. člen, 19. točka, ki se glasi:

»Širjenje neugodnih izjav o svojem sodelavcu izven delovnega okolja zato, da bi se zmanjšal njegov ugled ali mu povzročil škodo« in menijo, da 19. točka obravnava predvsem pravičen problem ter naj se zato o njej ne razpravlja na skupni disciplinski komisiji.

Delavski sveti TOZD oz. delovnih skupnosti so z ugotovitvenimi sklepi potrdili veljavnost vseh treh pravilnikov, sprejetih z večino glasov delavcev TOZD oz. delovnih skupnosti, le da so trije delavski sveti sprejeli ugotovitveni sklep z naslednjimi pripombami:

DELAJSKI SVET TOZD LIVARNA ima pripombo, zakaj je ravno 14. ktg. I. težavnostna stopnja pri pridobivanju letnega dopusta?

DELAJSKI SVET TOZD HVB posreduje TOZD Družbena prehrana pripombo na 156. člen pravilnika o delovnih razmerjih — »dobji topel obrok v ustrezni kalorični vrednosti med nočnim delom«.

DELAJSKI SVET REMONTNE DELAVNICE je sprejel ugotovitveni sklep s pripombo, ki se nanaša na pravilnik o varstvu pri delu. Delegati delavskega sveta se strinjajo s pripombo žerjavnega oddelka, da so predvsem vodje oddelkov in delovne operativno in pravno preveč obremenjeni z odgovornostjo za varnost delavcev. Oddelek za varstvo pri delu bi moral bolj sodelovati in svetovati pri organizaciji varnega dela, saj so varnostni inženirji za to tudi najbolj usposobljeni.

Na svoji četrti seji je 29. decembra 1983 delavski svet Železarne sprejel informacijo, da so vse TOZD in delovne skupnosti sprejele vse tri pravilnike in da ti začnejo veljati osmi dan po objavi na oglasni deski.

CIPSI — Mojca Polc

Najožji sodelavci so se pred nedavnim poslovili od dolgoletnega blagajnika Železarne Živka Puca, ki je odšel v zasluženi pokoj (foto I. Kučina)

SAMOUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

TOZD Valjarna debele pločevine

10. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Predsednik delavskega sveta TOZD Valjarna debele pločevine Franc Justin je 30. januarja sklical deseto redno sejo. Pri pregledu izvajanja sklepov zadnje seje so ugotovili, da so bili v glavnem izvršeni, razen dveh, ki sta v izvajanju.

Prvi sklep, ki je še v izvajanju, je bil sprejet že na četrti seji in se nanaša na reševanje problematičnega dela na žerjavu št. 5 v poletnih mesecih. Drugi sklep se nanaša na zahtevo delegatov delavskega sveta, da se naredi pisno poročilo o delu samoupravnih organov in delegacij SIS in predloži delegatom. Sklep bo zaradi preobširnega dnevnega reda desete seje obravnavan na naslednji seji.

V nadaljevanju seje so obravnavali elaborat o inventuri za leto 1983 in predlog za odpis terjatev za nedvigljene osebne dohodke iz leta 1980 in jih potrdili skupaj s predloženimi ugotovitvami in sklepi.

Ker je bila inventura kljub veliki količini materiala opravljena v predvidenem času in izredno uspešno, so v skladu s 60. in 61. členom pravilnika o delitvi osebnega dohodka iz sklada skupne porabe, sprejeli sklep, da se delavce, ki so delali pri inventuri nagradi z enkratno nagrado 20.000 din. Nagrada se razdeli med delavce glede na število opravljenih ur, ki jih je posameznik opravil med prazniki.

Po obravnavi tez za spremembo samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev osebnega dohodka in dela sklada skupne porabe ter stališč družbenopolitičnih organizacij Železarne in poslovnega kolegija do predloga teh tez, so sprejeli sklep, da se načelno strinjajo s stališči in zaključki družbenopolitičnih organizacij Železarne, razen točk 3, 5 in 6. S točko tri niso soglašali, da osebna ocena ostane, ampak so menili, da se ta del osebnega dohodka vključi v osnovo. Glede točke pet so bili mnenja, naj se poravnava izplačuje za vsako tromesečje posebej, soglašali pa tudi niso s predlogom v točki šest, naj se ukine dodatek za popoldansko in sobotno delo.

V nadaljevanju seje so ugotovili, da so bili delavci TOZD Valjarna debele pločevine na zboru delavcev, organiziranem po samoupravnih delovnih skupinah, seznanjeni z odlokom zveznega izvršnega sveta, da izdelkom črne metalurgije linearno povečamo zatečene cene za 21 %. Glede na zaostrene pogoje gospodarjenja v letu 1984 in sprejete obveznosti delovne organizacije ta korekcija prodajnih cen izdelkov črne metalurgije ne ustreza koncepciji družbe-

nega načrta za leto 1984. Nove cene so sprejeli pod pogojem, ki ga je z istim odlokom objavil zvezni izvršni svet, to je, da se cene izdelkom ostalega dela industrijske proizvodnje in storitev ne spreminjajo in se ta zmrznitev dosledno izvaja. Za linearno povečanje cen je glasovalo 116 od 174 delavcev temeljne organizacije.

Ugotovili so tudi, da so delavci temeljne organizacije na zboru delavcev sprejeli samoupravni sporazum o združevanju dela in sredstev za izgradnjo jeklarne 2. Zanj je glasovala večina delavcev, in sicer 118 od 174 zaposlenih.

Na predlog družbenopolitičnih organizacij temeljne organizacije so za delegata v organih upravljanja Ljubljanske banke in Jugobanke imenovali Damjano Kavalara.

Po obravnavi predloga, ki ga je posredoval oddelek za študij dela in nagrajevanje, so potrdili vrednotenje novih delovnih nalog »vilec specialist« in »prvi plamenski rezalec« ter povečanje normativov delovnih nalog »čistilka« za eno osebo. S predlagano ukinitvijo delovnih nalog »kartoner« za eno osebo niso soglašali, ker so te delovne naloge v temeljni organizaciji nujno potrebne.

Predlog programa investicijskega vzdrževanja in amortizacijske zamenjave za leto 1984 so sprejeli brez pripomb.

Obravnavali so pritožbo delavca na sklep skupne disciplinske komisije Železarne. Predlagani sklep, da se ugotovi pritožbi delavca, ni dobil potrebne absolutne večine glasov delegatov, zato je ostala v veljavi odločba skupne disciplinske komisije, delavcu pa je bil podan pravni poduk, da zoper to odločbo lahko zahteva sodno varstvo pravic na sodišču združenega dela v Kranju.

Na koncu seje so na predlog izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata potrdili novo volilno komisijo v sestavi: Herman Debelak, — predsednik, Damjana Kavalara — namestnik predsednika ter člani: Melita Cuder, Rudi Noč, Lovro Jurc in Janez Zlebir.

Ker je bil dosedanji podpredsednik delavskega sveta temeljne organizacije premeščen v delovno skupnost SEO-TKR-NG, so za novega podpredsednika delavskega sveta izvolili Mirana Kavalara.

IS

PREGLED SESTANKOV SDS

Do konca januarja je na center za proučevanje samoupravljanja in informiranje prispelo 58 zapisnikov s sestankov samoupravnih delovnih skupin. Te so večinoma obravnavale predlog sprememb premijskega sistema, predlog samoupravnega sporazuma o gradnji jeklarne 2 in spremembe cen izdelkov črne metalurgije.

V temeljni organizaciji **JEKLARNA** se je sestalo sedem skupin, ki v glavnem niso imele pripomb na obravnavano gradivo. **SDS kamnolom Trebež** pa vprašuje, zakaj se s pričetkom gradnje nove jeklarne tako dolgo odlašajo, zanima pa jih tudi finančna konstrukcija tega projekta.

V **TOZD LIVARNA** se je sestala le ena delovna skupina: **vodstvo TOZD in modelni mizarji**. Na svojem sestanku so govorili tudi o zalogi nedovršene proizvodnje, ki se jim zaradi pomanjkanja delavcev nabira v čistilnici odlitkov. Delavci naj bi priskočili na pomoč z nadurnim delom.

Tri skupine iz **TOZD BLUMING ŠTEKEL** niso imele pripomb na obravnavano gradivo.

V temeljni organizaciji **VALJARNA ŽICE** sta se sestali dve samoupravni delovni skupini. Delovna skupina **valjarna žice IV** meni, da bi morala biti maksimalna stimulacija enaka za vso Železarno.

V **TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE** se je sestalo sedem delovnih skupin. Delavci **oddelka za toplotno obdelavo pločevine** so nezadovoljni z malico in cenami delicatesne hrane.

V temeljni organizaciji **VRATNI PODBOJI** so se sestali delavci na **proizvodni liniji**. Predlog za spremembo premijskih

sistemov so sprejeli s pripombo, da naj se penalizacija na kvalitetni faktor zmanjša na eno polovico.

V temeljni organizaciji **JEKLOVLEK** sta se sestali dve delovni skupini, ki sta obravnavali tudi predlog samoupravnega sporazuma o združevanju dela in sredstev za modernizacijo tehnoloških postopkov in povečanje kapacitet kovinskih čistilnih sredstev in ulitkov iz jeklene ter bele trde litine. Obe skupini sta pristopili k temu sporazumu, ki ga kot največji porabnik jeklenega granulata v jeseniški železarni podpiše le TOZD Jeklovlek.

V **TOZD ŽEBLJARNA** so imele sestaneke tri delovne skupine. Delavci iz **orodjarne** skrbijo, kakšen učinek na stimulacijo bo imelo zmanjševanje plačila za nadurno delo.

V temeljni organizaciji **REKONTNE DELAVNICE** se je sestalo 12 delovnih skupin. **Tesarji** vprašujejo, kdaj bo rešeno vprašanje beneficirane delovne dobe tudi zanje. Delovna skupina **gradbeno remontna dela Javorniki** zahteva, da se dosežena stimulacija objavi na oglasni deski, kar velja tudi za oceno točkovanja. Delovna skupina **RTA I** se ne strinja s predlogom, da vsem temeljnim organizacijam, ki opravljajo storitveno dejavnost in delovnim skupnostim pripada 70 odstotni delež stimulacije zaradi težko ugotovljivega vpliva na kvaliteto in zahtevajo, naj se možnost vplivanja na kvaliteto bolje oceni. Delovna skupina **RTA IV** meni, da je predlagana usmeritev za spremembo premijskega sistema nerazumljiva in naj zato ostane v veljavi dosedanji sistem. Člani te delovne skupine so prav tako proti spremembi cen izdelkov črne metalurgije, saj menijo, da tako zvišanje cen povečuje inflacijo. Delovna skupina **RTA V** se strinja s spremembo premijskih sistemov, in sicer s prvo varianto, vendar meni, da naj se osnova poveča za določeno vsoto in ne za odstotek.

V **TOZD ENERGETIKA** je imelo svoje sestanke šest samoupravnih delovnih skupin. Delovna skupina **vodstvo TOZD**

ima precej pripomb na samoupravni sporazum o gradnji nove jeklarne, vendar so, kot se dogaja tudi drugim, napisane precej nejasno, čemur pa bi se bilo mogoče brez težav izogniti. Delavce delovne skupine **parne naprave II** v zvezi z jeklaro II zanima, zakaj da se spuščajo v take projekte, »če že vnaprej govorimo o izgubah«. Delovna skupina **PIV energije I** je proti povišanju cen izdelkov črne metalurgije, moti pa jih tudi zaposlovanje honorarcev na račun mladih delavcev. Predlagajo tudi, naj se dohodki zaposlenih vsak mesec objavljajo na oglasnih deskah in predlagajo povečanje osnovnih urnih postavk. Delovna skupina **PIV energije III** si želi videti razvid del in nalog. Niso edini, saj tudi skupina **delavnica PIV** sprašuje: »Ali res nismo sposobni napraviti kataloga del in nalog v železarni? Jesenice in kdo je za to odgovoren?«.

V **TOZD TRANSPORT** so se sestale tri delovne skupine. **SDS vodstvo TOZD** je izrazila željo, da se izdela analiza o možnostih za prehod na premakljivi delovni čas za vodstvo temeljne organizacije. Delovni skupini **promet — vleka II** ni jasno, kaj bodo delavci dobili z novim premijskim sistemom.

V delovni skupnosti **KADROVSKE, SPOŠNE IN INFORMATIVNE** službe sta se sestali dve delovni skupini. Delovna skupina **oddelka za zdravstveno varstvo** meni, da bi bilo potrebno uskladiti premije v temeljnih organizacijah, ki opravljajo storitveno dejavnost, saj je za »doseganje dobre kvalitete pomembno vzdrževanje strojev in naprav«. Delovna skupina **delavcev centra za proučevanje samoupravljanja in informiranja** sprašuje v zvezi s povišanjem cen izdelkov črne metalurgije, ali o cenah sploh sklepamo pravočasno. Novi sistem nagrajevanja bi morali obravnavati kot celoto, in ne po delih, kakor to počnemo sedaj. V zvezi s samoupravnim sporazumom za gradnjo jeklarne II pa skupina vprašuje, kakšna je obrestna mera za odplačilo kreditov.

V delovni skupnosti **EK-TKR-NG** se je sestala le delovna skupina **delavcev raziskovalnega oddelka**.

SEMINAR ZA PREDSEDNIKE IN SEKRETARJE OSNOVNIH ORGANIZACIJ ZSMS

Občinska konferenca ZSMS Jesenice je v petek in soboto, 27. in 28. januarja, organizirala v izobraževalnem centru v Radovljici seminar za predsednike in sekretarje osnovnih organizacij ZSMS. Teme seminarja so bile: gospodarska situacija v občini Jesenice, problematika koroških Slovencev, razgovor s sekretarjem OK ZKS Jesenice, organiziranost in uveljavljanje statuta ZSMS, ZSMS kot frontna in množična organizacija.

Predsednik izvršnega sveta Skupščine občine Jesenice Srečko Milinarič je v svojem predavanju o gospodarski situaciji v občini Jesenice poudaril naslednja ključna področja: črna metalurgija in kovinsko predelovalna industrija, turizem, kmetijstvo ter promet in zveze. V nadaljevanju posreduje nekaj mnenj o razvoju črne metalurgije in kovinsko predelovalne industrije, turizma in izobraževanja.

V naši občini se predvideva, da bo po letu 1990 v črni metalurgiji zaposlenih 800–900 delavcev manj kot sedaj, načrtujejo pa večji razmah kovinsko predelovalne industrije. Tako prestrukturirano gospodarstvo bo predpostavljalo drug tehnološki nivo, treba bo dati priložnost mlajšim in strokovnim kadrom. Črna metalurgija in kovinsko predelovalno industrijo je treba ustrezno dohodkovno povezati. Tudi na področju turizma se mladim odpirajo številne možnosti zaposlovanja. Ne bi smeli dovoliti, da nekatere turistične organizacije odklanjajo mlade strokovnjake.

Na področju družbenih dejavnosti se je predsednik izvršnega sveta držal pri izobraževanju. Zaradi naraščanja števila učencev in osnovnem izobraževanju bo potrebno v mestu Jesenice in Kranjski gori preiti z delom oddelkov na višji stopnji na prilagojeno obliko celodnevne šole.

Ker so bili 27. januarja na obisku v jeseniški občini tudi predstavniki Zveze slovenske mladine iz avstrijske Koroške, je bila ura seminarja namenjena tudi razgovoru o aktualnih vprašanjih koroških Slovencev v republiki Avstriji. Predsednik ZSM Koroške Marjan Pečnik je prisotnim orisal zgodovinski položaj Slovencev in sedanjo politično situacijo v Avstriji. Eden najbolj perečih problemov mladih je brezposelnost, ki je že sedaj 17%. Nakazal je še nekaj drugih problemov, s katerimi se danes srečujejo: napadi na dvojezično šolstvo, problematika dvojezičnosti v uradih... V nadaljevanju je predsednik ZSM predstavil delo te organizacije ter sodelovanje s slovenskimi organizacijami.

Sekretar republiškega centra klubov OZN Miloš Kuret je opisal oblike sodelovanja med ZSM Koroške in ZSMS, konkretno tudi OK ZSMS (komemoracije, pohodi, ekskurzije, delovne akcije, obiski, medsebojno informiranje).

V razgovoru je udeležence zanimalo, kakšno je sodelovanje organizacije koroške mladine s klubi naših delavcev na začasnem delu v Avstriji. Po besedah predsednika ZSM do stalnih vsebinskih oblik sodelovanja še ni prišlo, kar pa je krivda tako enih kot drugih, saj je vse ostalo le pri medsebojnih obiskih na prireditvah.

Čeprav nas je mlade buril prodoren vonj večerje (kasneje se je na žalost pokazalo, da je vonj lahko tudi varljiv) in da je program seminarja že kasnil, se je razgovor s sekretarjem občinskega komiteja ZKS Branetom Iskro zaradi aktualnosti, odkritosti in iskivosti nekoliko zavlekel. In prav je tako, saj je edina učinkovita pot k večji in dosledni politični odgovornosti v javnosti političnega dela. To je tolikokrat omenjena politična kultura, za katero velikokrat pravimo, da nam jo primanjkuje.

Sekretar OK ZKS je v uvodu opozoril na krizo kapitalizma in administrativnega socializma, ki v želji, da zadrži svoje pozicije, izvaja militarizacijo svojih držav. Jugoslavija je zaradi neodgovornega zadolževanja v zadnjih desetih letih pri nemanju novih posojil izpostavljena hudim pritiskom tujih bank in korporacij, ki nam postavljajo tudi nekatere nesprejemljive pogoje (npr. ni jim povšeči, da smo »zamrznili« cene). Če v pogajanju z mednarodnim denarnim fondom ne uspejo, nam grozi generalno reprogramiranje z vsemi posledicami, tudi za samoupravljanje. Zavest o tem, v kako resni situaciji se nahajamo, še ni prodrla v vse naše ljudi in občane. Morali se bomo odpovedati marsičemu, česar si v sedanjih razmerah ne moremo več privoščiti. »Likvidirati« bo potrebno tudi kakšno organizacijo združenega dela...

V odprtem in iskričem razgovoru, ki je sledil, je tekla beseda o vprašanju **kadrovanja na najodgovornejša mesta, o tim, »likvidaciji« nekaterih organizacij združenega dela, o sposobnosti osnovnih organizacij zveze komunistov, da speljejo aktivnosti, ki jih nalaga sedanja gospodarska situacija ter o sposobnosti, da izpeljejo sklepe 9. seje CK ZKS glede mladih.** Strinjali smo se, da zveza komunistov lahko odigra svojo vlogo le, če bo uspeła mobilizirati »ljudske množice«, le skupaj z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami v okviru socialistične zveze.

Po mnenju avtorjev pričujočega poročila, »mobilizacija ljudskih množic« ni mogoča, če tudi nečlanom zveze komunistov niso dostopni vsi položaji in vsa delovna mesta v družbi, tudi in predvsem v »bitki, ki jo bomo«. Ko je šlo za biti ali nebiti slovenskega naroda in socializma, kakršnega smo gradili, je bil podpredsednik izvršnega odbora Osvobodilne fronte in podpredsednik prezidija ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije Edvard Kocbek — nekommunist. »Mobilizacija ljudskih množic« ni mogoča z ustvarjanjem neke navidezne enotnosti zveze komunistov, pa ne samo nje, s tim. tajnimi oz. zaprtimi razgovori in gradivi, s pritiski na novinarje in kritično inteligenco. Stvar je popolnoma logična: Kako mobilizirati »široke ljudske množice«, če menimo, da niso sposobne »prenesti« neenotnosti zveze komunistov, milijarde dolarjev dolga. Ali s tem ne pristajamo na prosvetlensko, paternalistično držo, ki onemogoča, da bi otroci videli starše v slabi luči: Enotnost — tako rekoč za vsako ceno — v nazorih in še bolj v ravnanjih, je vodilo vzgoje. Otroci ne smejo opaziti, da se mišljenje in čustvovanja odraslih razlikujejo, ker bi utegnili to izrabiti.

Naslednji dan sta bili predavanja Bojana Finka in Igorja Bavčarja o organiziranosti ZSMS, uveljavljanju statuta ZSMS, o ZSMS kot frontni in množični organizaciji. Ker sta predavatelja podala temi v neki medsebojni povezanosti, ju tako tudi predstavljamo.

Današnja ZSMS je nastala po združitvi SKOJ in Ljudske mladine, s tem pa je prišlo tudi do združitve dveh zgodovinskih tradicij teh organizacij: tradicije revolucionarnega delovanja SKOJ med množicami mladih, tradicije Ljudske mladine, ki je kot množična organizacija združevala mlade na široki socialistični osnovi. Z združitvijo teh organizacij je prišlo tudi do združitve dveh tradicij, načel delovanja. Programska osnova sedanje ZSMS je dvojna: družbenopolitična in vzgojna organizacija. Iz te programske osnove izhaja vzgojna funkcija ZSMS, ki pa si jo danes marsikje zamisljajo tako, da bo ZSMS množico mladih postavila v položaj »učencev, ki se bodo učili samoupravljanja, družbenopolitičnega dela in delovnih navad«, samoupravljali in ena-

kopravno sodelovali v družbenopolitičnem življenju pa naj bi »pozneje, ko bodo zrelejši«. Kot dokaz za to trditev naj navedemo zahteve, da se »morajo mladi še veliko naučiti, da bodo vedeli, za kaj gre« in se jih s tem odrija od odločanja, postavlja v neenakopraven položaj na mnogih področjih družbenopolitičnega življenja. To velja tudi za današnje organizacije mladih, za ZSMS, ki v takih primerih postaja le »podaljšana roka« drugih družbenopolitičnih organizacij in različnih vodstvenih struktur. Posledice takih razmer so znane: forumsko delo, karizem, oportunitizem, elitizem, vzvišeno obnašanje mladinskih funkcionarjev in njihov boj za čimboljši materialni položaj, vsiljevanje odločitev od zgoraj navzdol. Tako ZSMS ne more uveljaviti interesov mladih na množični organizacijski osnovi. Vzgojna funkcija ZSMS naj bo v tem, da organizira mlado generacijo in ji omogoča, da si sama kreira svoj družbeni položaj.

Cilje mladinske organizacije bo možno doseči le s takšno organizacijo, ki bo povezovala najširše množice mladih ljudi, ker so njihovi cilji cilji ZSMS in tako le-ta ne more nastopati kot njihov predstavnik, ampak jih mora organizirati.

Doslej tega mladinski organizaciji ni uspelo realizirati, ker je delovala kot institucija in je bila zato bolj navezana na različne državne institucije. Glavna skrb današnje ZSMS mora biti, kako aktivirati mladino za boj za več demokracije, za več samoupravljanja in kako naj ZSMS s povezovanjem progresivnih in kreativnih tendenc, ki izvirajo iz mladine, formira svojo lastno politiko. Eden od osnovnih pogojev je, da je ZSMS samostojna pri svojem delovanju in da je odgovorna svojemu članstvu, in to, da vzpostavi stike z interesi množic mladih ter s tem tudi delovnih ljudi in občanov. Frontnost ZSMS se kaže v tem, da ZSMS združuje mlade ne glede na družbeni položaj, narodnost, svetovno nazorske in druge razlike, to je na najširši socialistični osnovi — pripadnosti boju za socialistično samoupravljanje.

Danes so družbene organizacije in društva bolj ali manj prepuščena sama sebi in če želimo razviti ZSMS kot frontno organizacijo vseh delov mlade generacije, je treba vedeti, da te organizacije in različna interesna delovanja niso in ne smejo imeti »drugorazrednega« pomena. Teh mladih ni potrebno na silo politično aktivirati, temveč jih mora ZSMS s svojo akcijo vključiti med sile napredka in revolucije. Zato se moramo mladi boriti proti raznim oblikam preštevanja članstva ZSMS, ker je to že eden od vidikov diferenciacije mlade generacije.

Seminarja za predsednike in sekretarje OO ZSMS se je udeleževalo 30–50 mladink in mladincev. Delno opravičilo za nezadovoljivo udeležbo lahko iščemo v dejstvu, da je seminar potekal v času šolskih počitnic in da je bila v soboto v večini temeljnih organizacij železarne izredna oz. neplanirana delovna sobota. Mile Crnović in Ivan Puc

BRIGADIRSKA KONFERENCA STALNE MDB »ŽELEZAR«

V četrtek, 2. februarja, so imeli člani stalne MDB »Železar« brigadno konferenco, na kateri so govorili o programu dela, kriterijih za odhod na letošnje zvezne in republiške mladinske delovne akcije, o operativnem programu dela centra za MDA pri OK ZSMS Jesenice in o tekočih zadevah.

Program dela brigade še zmeraj ostane isti kot doslej, se pravi, da brigada opravlja naloge, za katere je bila ustanovljena. Te pa so:

- da prispeva k hitrejšemu razvoju delovne organizacije, krajevne skupnosti, občine in regije;
- poleg fizične aktivnosti mora skrbeti tudi za negovanje bratstva in enotnosti, tovarištva, svojo dejavnost pa mora razvijati na idejnopolitičnem usposabljanju, informativno propagandnem področju, kulturno zabavnem in športnem življenju.

Člani brigade so obravnavali tudi kriterije za odhod na letošnje republiške in zvezne MDA. Ker je skupna kvota izredno plačane odsotnosti omejena, so člani brigade sprejeli posebne kriterije, in sicer kandidat mora:

- biti aktiven v stalni MDB »Železar« in njenih organih,
- biti aktiven v OO ZSMS in drugih družbenopolitičnih organizacijah in samoupravnih organih;
- svoje delovne naloge odgovorno izvrševati;
- biti aktiven tudi v prostem času.

V OO ZSMS morajo evidentirati vse mlade, ki bodo izrazili željo, da

se udeležijo MDA.

K operativnemu programu dela centra za MDA pri OK ZSMS Jesenice so člani brigade imeli pripombo, da je v prvi vrsti potrebno usposobiti člane centra, da bodo lahko izpeljali sprejete naloge.

ZK

Železarski globus

ZDA

Kot je povedal predstavnik ameriške industrije na nedavnem kongresu ameriške avtomobilske industrije, bodo, če bo šlo tako naprej, japonske avtomobilske tovarne kmalu uporabljale pri svojih avtomobilih več aluminija kot tovarna v ZDA. V letih 1982 je imel poprečen model ameriškega avtomobila vgrajenih 60 kg aluminija, medtem ko je bilo japonsko poprečje 36 kg. Vendar so ameriški proizvajalci avtomobilov zaenkrat prenehali z večanjem uporabe aluminija, medtem ko japonski s tem nadaljujejo in bodo v nekaj letih prehiteli ameriške avtomobilske tovarne. Če bi vse dele iz aluminija, ki jih danes vgrajujejo v ZDA v različne modele avtomobilov, uporabili samo na enem vozilu, bi dosegli količino 225 kg. Ker lahko kilogram aluminija nadomesti 2,4 kg jekla, pomeni, da lahko nadomesti 225 kg aluminija 526 kg jekla in s tem tudi za 337 kg težo avtomobila. Avtomobili, težki 1440 kg, bodo pri takšni uporabi aluminija zaradi zmanjšane teže imeli porabo goriva manjšo za več kot 30%.

PRIPRAVLJENOST JE VEDNO BOLJŠA KAKOR GOLO PRIČAKOVANJE

TITO

EPIDEMIOLOGIJA V VOJNI IN MIRU

Danes vemo o malariji toliko, da jo je možno izkoreniniti v slehernem tropskem mestu, če je le na voljo dovolj sredstev. Leta 1955 je živelo v področjih z malarijo 1100 milijonov ljudi. Malarijo so zatrli v Evropi, Severni Ameriki in Avstraliji.

Pri nas v SFRJ je bila malarija do nedavnega razširjena od Makedonije do Vojvodine, od tam do Medimurja in od Kvarnerskih otokov do Črnogorskega primorja. Med obema vojnima je bilo vsako leto več kot pol milijona bolnikov, takoj po drugi svetovni vojni pa so jo pričeli pri nas sistematično zatirati in zadnji bolnik, ki se je pri nas inficiral s plazmodiji, je bil ugotovljen leta 1964 v Makedoniji — torej tam, kjer je bilo pri nas v preteklosti največ malarije. Nekaj let pozneje je svetovna zdravstvena organizacija razglasila, da smo malarijo pri nas izkoreninili.

Malarija še danes gospodari v deželah Južne in Srednje Amerike, skoraj povsod v Afriki, ponekod na Bližnjem vzhodu, v Indiji, Pakistanu in na Sri Lanki, na južnem Kitajskem in nekaterih otokih v Tihem oceanu. Še vedno je več sto milijonov ljudi v nevarnosti pred to boleznijo.

PREVENTIVNI UKREPI PRI MALARIJI

a) V primeru stalnega bivanja v kasarni:

- čimprej izločiti obolele in jih napotiti na zdravljenje,
- v prvi polovici maja ali v začetku avgusta obvezno obrizgati (v zadostni koncentraciji) z rezidualnim insekticidom stropce, podstrešja in stene v vseh bivalnih prostorih — torej tam, kjer živijo ljudje ali živali (velja tudi za konjušnice),
- redno natreti in namazati vse odkrite dele telesa s sredstvi, ki odbijajo komarje, to so tkim. repelenti, to pride v poštev predvsem za stražarje, dežurne in vojaške obmejnih karavil,
- na okna stavb namestiti posebne žične mreže,
- sodelovanje vojaške sanitetne organizacije s civilno saniteto vsled vsklajevanja dejavnosti preventivnih ukrepov,
- v primeru potrebe transfuzije ne jemati krvi od ljudi, ki so že kdaj preje oboleli za malarijo. Če pa je že nujno potrebno potem vzamemo kri darovalcu, ki je imel zadnji malarični napad pred tremi leti, toda njegova kri mora obvezno odležati deset dni v hladilniku.

b) v primeru bivanja ali taborjenja:

- hemioprofilaksa,
- brizganje šotorov in ostalih prostorov z aerosolom na osnovi piretrina,
- mazanje in vtiranje repelentov,
- zdravstvena prosveta.

c) cepljenje proti malariji ne obstoji:

d) izbira zdravil in sredstev, ki posameznike in enote zaščitijo za krajši ali daljši čas bivanja na ogroženem področju:

- CHLOROQUIN (Aralen, Avloclor, Amodiaquin, Resochin), 2 tbl po 300 mg 1 × tedensko ali
- CHLOROQUIN, 2 tbl po 300 mg, 1 × tedensko in DURAPRIM 2 tbl po 25 mg 1 × tedensko.

Priporočene doze je mogoče menjati v odvisnosti od konstitucije, starosti, področja in ekspanzije prizadetih posameznikov ali enot. Jemanje kemoterapevtikov se pričene sedem dni pred pričetkom aktivne sezone (odnosno odhoda na endemsko področje), prenehajo pa se jemati šest tednov po prihodu iz ogroženega področja.

Zdravljenje obolelega za malarijo poteka po posebnem modelu, ki ga je predpisala svetovna zdravstvena organizacija in ga strogo upošteva tudi vojna medicinska služba JLA. Za zaustavljanja malaričnih napadov in čimprejšnje radikalno ozdravljenje citiram model zdravljenja in doziranje preparatov, torej:

Prvi dan: Chloroquin 4 tbl po 300 mg naenkrat (udarna doza) in po 6 urah še 2 tbl po 300 mg + Daraprim, 1 tbl po 25 mg.

(Se nadaljuje)

JUGOSLOVENSKA NARODNA ARMIJA

POHVALJUJEM

vojnika

LEBAN MIRA

ZA IZVANREDNE REZULTATE POSTIGNUTE U IZVRŠAVANJU POSTAVLJENIH ZADATAKA U OBUCI I VASPITANJU, JAČANJU MORALNO-POLITIČKOG JEDINSTVA I BORBENE GOTOVOSTI ORUŽANIH SNAGA SFRJ

NAČELNIK ŠTABA
pukovnik
Živan Mirčetić

Živan Mirčetić

22. decembra 1983. god.

Priznanje našem sodelavcu Miru Lebanu v Jugoslovanski ljudski armadi

MNENJE KOMISIJE ZA OCENO INVESTICIJ V SR SLOVENIJI O GRADNJI JEKLARNE 2

(Nadaljevanje s 1. strani)

je potrebno dati prednost tej investiciji pred drugimi se nezačetimi oziroma nameravanimi investicijami v SOZD ter pred nameravanimi naložbami v proizvodnjo deficitarnih surovin na območju SR Slovenije.

V obratnem primeru ni realnih možnosti, da bo naložba uresničena v predvidenih rokih.

Komisija priporoča, da se prioriteta izkaže v samoupravnih aktih delovne organizacije, SOZD in v planških aktih SR Slovenije.

3. Investitor ni upošteval priporočil komisije k investicijski zasnovi, glede virov sredstev, saj premik v smeri zmanjšanja bančnih sredstev ni bil storjen. Da bi komisija omogočila čimprejšnji pričetek izvajanja investicije, predlaga, da investitor prijavi pri SDK predlagano konstrukcijo virov financiranja, pri čemer pa naj v fazi izvajanja reprogramira konstrukcijo v skladu s priporočilom komisije k investicijski zasnovi in v skladu z opredeljeno prioriteto, in sicer:

— na podlagi prerazporeditve združenih sredstev podpisnikov samoupravnega sporazuma v korist jeklarne 2 in proučitev možnosti povečanja interesnega združevanja,

— na podlagi prerazporeditve sredstev znotraj SOZD.

Tak premik je utemeljen z opredeljenim prednostnim značajem naložbe, potrebami drugih prednostnih, zlasti izvoznih investicij po bančnih sredstvih ter pomenom za interesente, potreben pa je zaradi neugodne finančne donosnosti naložbe, ki jo krediti še poslabšujejo.

4. Glede na ugotovitev, da pomeni naložba sanacijo proizvodnje z določeno rastjo, prevzema investitor obveznosti povečanja proizvodnje od sedanjih 470 do 490 na 520.000 ton, kakor tudi izboljšanje kvalitete in racionalnosti proizvodnje in zmanjšanja porabe energije na enoto proizvoda v obsegu, predvidenem v investicijskem programu. Investitor se je tudi obvezal, da bo s primernim vzdrževanjem dosedanjih kapacitet, ki še ostanejo, zagotavljal kontinuiteto proizvodnje v predvidenem obsegu.

5. Komisija ugotavlja, da je investitor upošteval njeno poročilo ob investicijski zasnovi in da je prikazal potrebne ukrepe za zagotavljanje surovin v SFRJ, pri čemer pa komisija ocenjuje, da je treba pričakovati težave predvsem pri uvozu starega železa, ki se povezujejo hkrati z realnostjo izkazane devizne bilance. To zahteva še posebne ukrepe investitorja in njegovih asociacij za zagotavljanje izvajanja programa na teh dveh področjih.

6. Enako kot pri obravnavi investicijske zasnove komisija ugotavlja, da je naložba finančno nerentabilna in da je interna stopnja donosnosti še nekoliko nižja, kot je bilo to ugotovljeno ob investicijski zasnovi.

Prikazano izgubo v prvih letih obratovanja jeklarne 2 pokrije delovna organizacija ob predpostavki, da bodo obveznosti investitorja za doseganje načrtovanega obsega in kvalitete proizvodnje uresničene.

Komisija ugotavlja, da je šele v letu 1991 predvidena proizvodnja brez izgube ob že navedeni predpostavki, da bodo predvideni rezultati doseženi.

Izračun občutljivosti investicije kaže, da bo izguba bistveno večja, če predvideni rezultati ne bodo uresničeni. V tem primeru bo treba zagotoviti sredstva za kritje izgube v okviru delovne organizacije, v SOZD in v tretjem krogu v okviru sovlagateljev. Zato naj se o noveliranem investicijskem programu odloči tudi organi podpisnikov samoupravnega sporazuma za združevanje sredstev za razvoj črne metalurgije.

Glede na to komisija priporoča investitorju, da predvidi tudi rezervna sredstva za kritje eventualno večje izgube, oziroma zagotovi ukrepe za preprečitev večje izgube od planirane.

7. Komisija ugotavlja, da je predlagana devizna bilanca usklajena v smislu priporočila ob investicijski zasnovi in da izhaja iz sedaj veljavnih okvirov. Še vedno je odprto vprašanje zagotavljanja kompenzacijskih poslov in posrednega izvoza. Ob zaostritvi pravnih okvirov bi pri realizaciji devizne bilance prišlo lahko do resnejših težav.

Devizna bilanca se oblikuje na ravni delovne organizacije, kar pomeni, da obvezo za njeno realizacijo prevzema DO Železarna Jesenice.

8. Komisija ugotavlja, da je bila dosežena usklajenost glede podatkov o predračunski vrednosti in drugih bistvenih podatkov v investicijskem programu med investitorjem, LB — Temeljno banko Gorenjske in Inštitutom za ekonomiko investicij LB — Združene banke.

9. Komisija ugotavlja, da je poraba energije na enoto proizvoda bistveno manjša, da pa pomeni 47 MW dodatnih potreb po električni energiji za jeklarno 2 znaten pritisk na elektroenergetsko bilanco v naslednjem srednjeročnem obdobju. Zaradi tega je nujno že sedaj zagotoviti potrebna sredstva za povečanje te energije v okviru Interesne skupnosti za energetiko, oziroma zagotoviti usklajeno elektroenergetsko bilanco.

Glede zagotovitve potrebne električne energije komisija ugotavlja, da investitor ni v celoti upošteval njenih priporočil ob investicijski zasnovi. Zato investitorju ponovno priporoča, da čimprej pristopi k podpisu pogodbe o zagotovitvi sredstev za izgradnjo prenosnih naprav Kranj-Jesenice.

Zaradi tega je nujno že sedaj zagotoviti potrebna sredstva za povečanje te energije v okviru Interesne skupnosti za energetiko, oziroma zagotoviti usklajenost elektroenergetске bilance.

10. Komisija ugotavlja, da je cena načrtovanih kapacitet, ki je izražena

v ceni na tono jekla, izredno visoka. Glede na to priporoča investitorju, da ponovno preveri ceno za uvoženo opremo, zlasti pa ceno gradbenih del domačih izvajalcev.

11. Komisija ugotavlja, da je treba za jeklarno 2 voditi posebno knjigovodstvo v okviru obračunske enote in zagotoviti spremljanje planiranih postavk v času izgradnje in obratovanja objekta.

12. Trenutno ugodne možnosti za nabavo uvozne opreme (uvožno dovoljenje, ugodni nabavni pogoji, ki so trenutno na mednarodnem tržišču) ter velika odvisnost stroškov izgradnje in obratovanja od izpolnjevanja rokov, zahtevajo, da se naložba začne in izvaja dosledno v okviru zastavljenih rokov.

Komisija priporoča, da investitor sproti obveščila organe, ki so zadolženi za spremljanje investicije in predlaga ukrepe v primerih, če pride do prekoračitve rokov. Komisija tudi priporoča, da se v okviru TOZD, delovne organizacije, SOZD SŽ in sovlagateljev konkretizirajo odgovornosti v zvezi z izvajanjem investicije v fazi izgradnje, poskusne proizvodnje in rednega obratovanja ter posledice, ki sledijo iz teh odgovornosti.

STALIŠČA PROJEKTNEGA SVETA ZA GRADNJO JEKLARNE 2

Projektalni svet je na 9. seji dne 16. januarja 1984 obravnaval mnenje republiške komisije za oceno investicij o investicijskem programu jeklarne 2 — 1. faza in zavzel naslednja stališča:

1. Pozitivno mnenje o družbeno-ekonomski upravičenosti projekta jeklarne 2 je potrjeval pravilnost naših usmeritev in akcij, ki smo jih doslej že izvedli.

2. V zvezi s priporočilom komisije (tč. 2) glede zagotovitve prioritete investicije v samoupravnih aktih lahko ugotovimo, da je prioriteta investicije jeklarne 2 zapisana v planških dokumentih delovne organizacije (srednjeročni plan delovne organizacije Železarna Jesenice 1981 do 1985) in SOZD SŽ ter uvrščena na prvo mesto v dogovoru o spremembah in dopolnitvah temeljev družbe-

nega plana SR Slovenije za obdobje 1981—1985.

Na 9. seji delavskega sveta SOZD Slovenske železarnice, dne 25. novembra 1983 so bili sprejeti naslednji sklepi:

Delavski svet SOZD Slovenske železarnice soglasja s predloženim noveliranim investicijskim programom TOZD Jeklarne 2 zapisane v SOZD SŽ, prva faza izgradnje elektrojeklarne 2, ki je s prijavo komisiji za oceno investicij SR Slovenije s 25. oktobrom 1983 dosegla vsoto 12.622 mio din po stalnih cenah, oziroma 17.666 mio din po eskaliranih vrednostih.

Predvideni viri financiranja so naslednji:

- lastna sredstva
- združena sredstva SOZD SŽ
- združena sredstva sovlag.
- krediti LB
- komercialni kred. izvajal.
- tuji finančni krediti

2.628 mio din ali 14,9 %
2.261 mio din ali 12,8 %
4.486 mio din ali 25,4 %
5.300 mio din ali 30,0 %
2.814 mio din ali 15,9 %
2.814 mio din ali 15,9 %

Delavski svet ocenjuje, da je za tako velik sanacijski projekt nujno doseči z Ljubljansko banko sporazum o maksimalni udeležbi bančnih sredstev 30 %.

3. V investicijskem programu jeklarne 2 so navedene količine in viri osnovnih surovin, med njimi tudi jeklenega odpadka. Predvideno je povečanje dobave iz jugoslovanskih virov in tudi povečanje uvoza. Za zagotovitev večjih domačih dobav tečejo aktivnosti z zbiralci jeklenega odpadka za šaržiranje, kakor tudi dogovori na področju materialne menjave.

Uvoz jeklenega odpadka je upoštevan v devizni bilanci jeklarne 2.

4. Na nivoju delovne organizacije je pripravljen samoupravni sporazum o združevanju sredstev za financiranje izgradnje jeklarne 2, ki poleg višine združenih sredstev predvideva tudi združevanje sredstev za kritje izgub. Na nivoju SOZD Slovenske železarnice je tako pokrivanje predvideno v sporazumu o združitvi delovne organizacije v SOZD SŽ, kakor tudi v dokumentih interne banke SOZD SŽ.

Samoupravni sporazum o združevanju sredstev za razvoj črne metalurgije predvideva tudi solidarno pokrivanje izgube. Podpisniki samoupravnega sporazuma se te obveznosti zavežajo, kar so potrdili na koordinacijskem odboru podpisnikov samoupravnega sporazuma.

5. Glede zahteve po zagotovitvi potrebnih sredstev za povečanje proizvodnje elektro energije (točka 9) ugotavljamo, da je bila z EGS 4. novembra 1983 podpisana pogodba o zagotovitvi sredstev za povečanje priključne moči. Višina sredstev za ta namen je 1.105.000.000 din. Od tega je bilo že plačano 280.000.000 din, ostalo bo plačano v letu 1984.

Za izgradnjo prenosnih naprav Kranj-Jesenice so sredstva predvidena v investicijskem programu, pogodba pa je v fazi osnutka.

6. V zvezi s priporočilom komisije (1. 10. 1983) glede ponovnega preverjanja cen gradbenih del ugotavlja-

mo, da se iščejo ponudbe za izvajanje del pri izvajalcih v Sloveniji in drugih republikah. Zaradi velikega zanimanja in pomanjkanja podobnih del pričakujemo, da bomo dosegli ugodne cene.

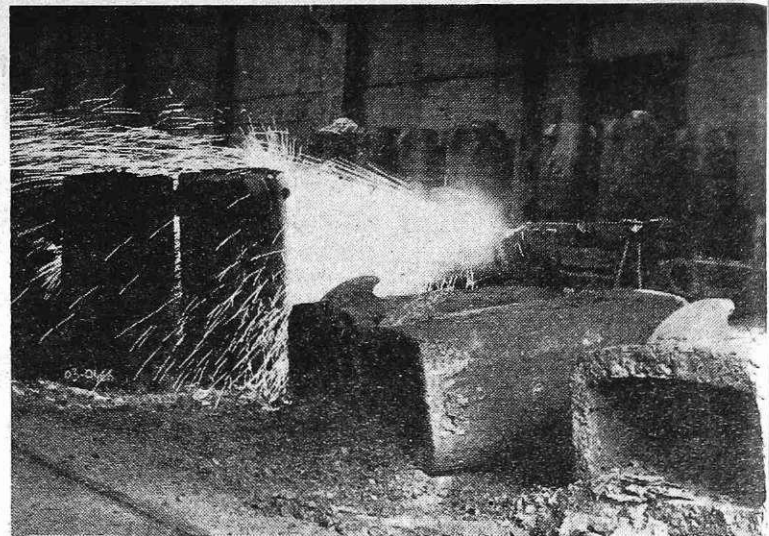
Vrednost uvozne opreme ni mogoče več spreminjati glede na dovoljenje ZIS za uvoz opreme.

7. V Železarni Jesenice za vsako investicijo vodimo posebno knjigovodstvo.

8. Projektalni svet je že doslej sproti obveščila organe samoupravljanja s stanjem investicije. Tudi odgovornost v zvezi z izvajanjem investicij je opredeljena v okviru TOZD, delovne organizacije, SOZD in sovlagateljev.

Popravilo ponve v obratu konstrukcij TOZD Strojne delavnice (foto S. Kokalj)

Čistilnica kokil v jeklarni (foto I. Kučina)

O POTEKU PRIPRAV ZA GRADNJO JEKLARNE 2

Vse aktivnosti ob izgradnji jeklarne 2 se nanašajo na pridobitev popolne dokumentacije za izdajo gradbenega dovoljenja. Na osnovi pridobljenih ocen, mnenj in sklepov ustreznih organov se pripravljajo prijavo.

Še vedno je največ aktivnosti v zvezi z ugotavljanjem finančne konstrukcije. Vključno s sprejemom samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev za izgradnjo jeklarne 2 na nivoju Železarnice, ki je bil v obravnavi v vseh TOZD, o čemer naj bi ugotovljeni sklep sprejel delavski svet Železarnice na prvi seji, bo pridobljena ustrezna dokumentacija za prikaz in zagotovitev deleža lastnih sredstev. Delež sredstev, ki jih združujejo delovne organizacije SOZD Slovenske železarnice prek Interne banke je z ustreznimi dokazili že pokrit.

Kreditni domačih bank bodo zagotovljeni s letnimi programi. Za leto 1984 je pripravljen predlog združevanja po dinamiki, predvideni v investicijskem programu in je v fazi potrjevanja po posameznih temeljnih bankah Združene ljubljanske banke, Gospodarski zbornici, Jugobanki, tako, da bo na konzorciju bank mogoče sprejeti pozitiven ugotovljeni sklep.

Ustanovljen je koordinacijski odbor podpisnikov sporazuma za združevanje sredstev za izgradnjo prioritarnih objektov črne metalurgije v SR Sloveniji. Koordinacijski odbor je že pričel z delom in poleg pregleda dosedanjih aktivnosti sprejel tudi

ustrezne sklepe, na osnovi katerih bodo podpisniki sporazuma pridobili bančne garancije v višini 5 % vrednosti jekla, dobavljenega do leta 1988. Skupaj s strokovnimi delavci SOZD SŽ so pripravljali pregledati vrednosti po posameznih porabnikih jekla in njihovih temeljnih bankah, da bodo lahko zahtevali konkretne garancije. Do 15. decembra 1983 je bilo združenih 402.607.000 din, od tega za železarno Jesenice 279.770.358,25 din.

Z dobaviteljem opreme je pripravljena dokončna pogodba o dobavi ter pogodba o realizaciji protidobav. Železarna je dobila nove ponudbe za kredit od zahodnonemške banke KFW, tako za 85 % vrednosti dobav, kakor tudi za 15 %, ki bi jih sicer morali avansirati. Tako bo prvo plačilo zapadlo šele leta 1987, in sicer naj bi bilo v celoti pokrito z realizacijo izvoza jekla in izdelkov na tržišče Zvezne republike Nemčije.

Komisija za ugotavljanje sposobnosti izvajalcev gradbenih in montažnih del ter izdelavo domače opreme je izmed prijavljenih kandidatov izbrala tiste, za katere meni, da so sposobni in jih povabila k pripravi ponudb, da bo možno izbrati končne izvajalce in med njimi nosilce posameznih paketov.

TEMELJNE USMERITVE SINDIKALNIH AKTIVISTOV V LETOŠNJEM LETU

V letu, ko so razpoložljive materialne rezerve majhne in ko se pogoji gospodarjenja še zaostrejuje, dobiva aktivnost organiziranih subjektivnih sil še večji pomen kot sicer. Tako si letos ni mogoče zamisliti aktivnosti sindikalnih organizacij in organov brez vztrajnega razlaganja položaja in mobilizacije vseh delavcev za doseganje z resolucijo in plani zastavljenih ciljev.

Kaj torej čaka letos sindikalne aktiviste? Najprej so tu vse aktivnosti za pridobivanje dohodka. Dohodek kot rezultat večje produktivnosti, zmanjševanja materialnih stroškov ter združevanja dela in sredstev mora postati temeljna usmeritev dela sindikalnih aktivistov. Hkrati pa se bo treba dobro pripraviti na odmrznitev cen. Če zdaj moramo zagotoviti, da se ob odmrznitvi cen ne bodo povečevale v nedogled in da OZD ne bodo poskušale vseh upravičenih in neupravičenih stroškov prevesti na cene. Razprave o zaključnih računih so že prva taka priložnost, kjer naj sindikalni organi ocenijo poslovna poročila tudi z omejenega vidika in s tem nastopijo na zborih delavcev. Prav tako naj bi z zaključnimi računi začeli s hitrejšim odpravljanjem izgub — ne samo zaradi ekonomskih razlogov, ampak tudi zato, ker izgube objektivno spodbujajo etatizem in administriranje, samoupravljanje pa omejujejo na formalnost.

Drugo pomembno področje sindikalne dejavnosti je izpopolnjevanje sistema delitve, ki je prav gotovo tudi v funkciji prve naloge — doseganja dohodka.

Tretje obsežno področje, s katerim se bo sindikat srečeval letos, je dograjevanje samoupravne organiziranosti in zakonodaje. Ne samo, da se srečujemo z zastojem pri uveljavljanju socialističnih proizvodnih odnosov, ampak objektivno in subjektivno obstajajo težnje po spreminjanju in celo ukinitju teh odnosov. Tako je v zadnjem času zelo naraslo število reorganizacij; tudi take so, ki ne upoštevajo ustavne vloge TOZD. Sindikat pa je tudi zakonsko pristojen za dajanje mnenj. Pobude in predloge za reorganiziranje bomo zato v sindikatu ocenjevali predvsem glede tega, koliko takšna reorganizacija krepi družbenoekonomski položaj delavcev kot upravljalcev z družbenimi sredstvi reprodukcije.

Na ravni republike bo treba pripraviti družbeni dogovor o podrobnejših merilih za oblikovanje temeljnih oranzacij združenega dela.

Aktivnost zveze sindikatov v političnem oziroma delegatskem sistemu bo temeljila na spoznanju, da mora biti sindikat bolj prisoten povsod tam, kjer se zakoni in samoupravne odločitve pripravljajo, posebej tiste, ki vplivajo na materialni in socialni položaj delavcev.

V prvem trimesečju letos bomo od problematike, ki jo bo obravnaval zbor združenega dela republiške skupščine, v sindikatu največ pozornosti namenili preobrazbi odnosov v gospodarjenju z denarjem v bankah, analizi drobnega gospodarstva in zakonom s področja urejanja prostora. Nenazadnje pa se moramo za vse te naloge tudi usposobiti. Posebej zato, ker so v vodstva sindikalnih organizacij prišli številni novi ljudje. Prav tako pa v sindikatu ne smemo pozabiti na usposabljanje delegatov in članov delavskih svetov. V klubih samoupravljalcev bi lahko predsedniki delavskih svetov izmenjevali izkušnje o dopolnjevanju samoupravne zakonodaje v TOZD, o reorganizacijah, o razmerju med odločanjem z osebnim izjavljanjem in odločanjem prek delavskih svetov, o odgovornosti poslovnih organov in podobno.

(Informacije RS ZSS 1/VIII)

O JAVNI RAZPRAVI O SAMOUPRAVNEM INFORMIRANJU IN KOMUNICIRANJU V ŽELEZARNI

(Nadaljevanje s 1. strani)

sindikata in zveze socialistične mladine niso razpravljale o informiranju in komuniciranju, stalna akcijska konferenca zveze komunistov pa je to problematiko obravnavala. Objavljeno gradivo so v TOZD delavci ugodno ocenili, bolj kritični pa so bili v delovnih skupnostih.

Vprašanja, pripombe in stališča iz javne razprave smo združili v naslednje enote:

- vloga CPSI in ostalih strokovnih služb,
- informiranje in komuniciranje v delegacijah,
- poslovna poročila,
- povratno informiranje,
- tednik Železar in
- predlogi za izboljšanje informiranja in komuniciranja.

Vloga CPSI in ostalih strokovnih služb je opredeljena v samoupravnih aktih. Naj omenimo le samoupravni sporazum o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih in pravilnik o samoupravnem informiranju in komuniciranju. Samoupravni akti naj bi bili izhodišče za oceno, ugotovitve in ukrepanje.

Delovne skupine so pripominjale, da gradiva niso pravočasno dostavljena, da so preobsežna in večkrat nerazumljiva. Ob tem velja poudariti, da CPSI ni distributer in sestavlja gradiv, ampak so to strokovne službe. Te so dolžne gradiva in informacije dostavljati temeljnimi organizacijam in delovnim skupnostim. Pri tem morajo redno obveščati center in mu poslati po en izvod gradiva. CPSI na podlagi tega izdela program samoupravnih aktivnosti, prouči informacije in ugotovi njihovo popolnost, resničnost in razumljivost. Pomanjkljivosti informacij odpravi s pomočjo strokovnih služb.

Precej je bilo tudi pripomb na neusklajenost časovnih roke, v katerih morajo delavci in samoupravni organi obravnavati gradiva. Časovnih rokov največkrat ne določa center, ampak predlagatelj gradiv. To so zunanje organizacije in skupnosti in naše strokovne službe. Te so velikokrat s pripravo gradiv v časovni stiski, ker jih pestijo roki, določeni z zakonom. To pomanjkljivost bi odpravili, če bi strokovne službe planirale gradiva za javno razpravo vnaprej.

Pripombe so bile na usposobljenost vodij delovnih skupin. Temeljne organizacije in delovne skupnosti bi morale skrbeti za njihovo usposabljanje in enkrat letno zahtevati dopolnitev njihovega znanja. Predlagamo, da bi se organizirale inštrukcije, kot jih organizirajo v TOZD Remontne delavnice. V inštrukcijah naj bi sodelovali vodje TOZD, strokovne službe in tudi predsedniki osnovnih organizacij sindikata. Ti so vsakokrat odgovorni, da v javni razpravi ali poprejšnji obravnavi lahko sodelujejo vsi delavci.

Pripombe so bile tudi na načine informiranja in komuniciranja. Menimo, da uporaba katerega koli načina informiranja ne bi smela omejevati obsega, virov in tokov informacij. Pri vseh načinih bi moralo veljati načelo, da moramo biti vsi o vsem informirani. Večkrat se zgodi, da z racionalizacijo samoupravnih poti to načelo kršimo s časovnimi roki. Strokovne službe bi morale obvladovati tudi vse načine in tokove samoupravnega informiranja in komuniciranja za delovne naloge, ki jih opravljajo.

Informiranje in komuniciranje v delegacijah opozarja na podobne probleme, zlasti je izpostavljena obsežnost gradiv in njihova nerazumljivost. V gradivih ni alternativnih predlogov in premalo so obdelani problemi. Napredek v obveščanju delegacij bomo dosegli že s tem, da bodo gradiva objavljena v glasilu Delegat, tega pa prejema vsak delegat delegacije SIS. Res pa je, da so taka gradiva pisana v težko razumljivem jeziku, da bi si morali prizadevati za enostavno izražanje in nivo prilagoditi izobrazbeni strukturi delegata. Delegati bi morali skrbeti za izpolnjevanje svojega znanja, saj nepoznavanje delovanja delegatskega sistema ter možnosti za uveljavljanje stališč predlogov in pobud otežuje njihovo delo. Pri programiranju družbenopolitičnega usposabljanja delegatov so poleg Kluba samoupravljalcev in Delavske univerze Jesenice sodelovale tudi naše strokovne službe in sindikat ter se pri tem zavzemali za prilaganje izobraževanja potrebam delegatov.

Samoupravne delovne skupine sprašujejo tudi, kaj se dogaja z delegatskimi pobudami in v kakšni meri se jih upošteva. Menijo tudi, da bi stališča konferenc delegacij morali objavljati v Železarni in jih ustrezno komentirati.

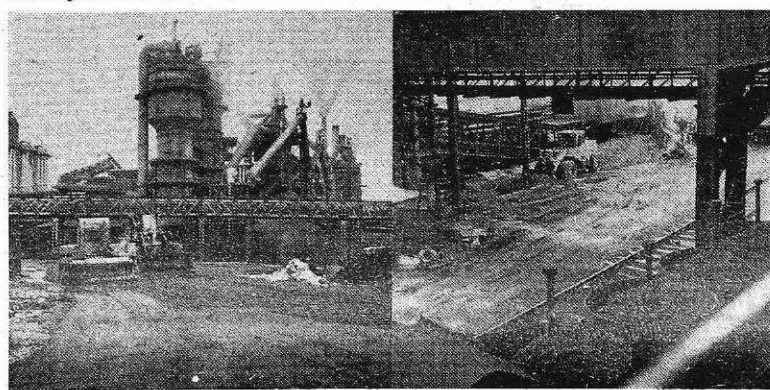
Na poslovna poročila so imeli pripombe in predloge le delavci delovnih skupnosti. Ugotavljajo, da so sestavljena neenotno, nepovezano in razdrobljeno, da povsod manjkajo uvodne informacije, kjer bi sistematično in celovito prikazali poslovne rezultate in problematiko Železarne. Za tako uvodno informacijo je odgovoren poslovodni odbor Železarne, zato naj bi jo v prihodnje tudi oblikoval. S tem bi upoštevali tudi priporočilo sindikatov Slovenije, samoupravni organi pa bi lahko ocenili poslovanje, ugotavljali odgovornost in sprejemali ukrepe. V gradivu za javno razpravo smo omenili v poslovnih poročilih, da ni podatkov za primerjavo, v čemer nas je podprla tudi ena izmed delovnih skupin. Pri poročilih bi se morali izogibati prikazovanju golih števil, uveljaviti bi morali poleg informacij tudi problemski pristop in izdelati enotno metodologijo za pisanje poslovnih poročil.

Ker je področje povratnega informiranja najbolj problematično, smo menili, da bi se z njim moral seznaniti vsakdo, zato smo ga v širšem sestavku objavili v Železarni (3/XXXIII, 26. januarja). Iz tega sestavka povzemamo le krajšo informacijo. Načini, roki, odgovornosti in sankcije za povratno informiranje so v naših samoupravnih aktih dokaj natančno opredeljeni. Javna razprava je pokazala, da so delavci prav z normativno ureditvijo tega vprašanja preslabo seznanjeni. Kritika za slabo povratno informiranje vse prevečkrat leti na CPSI, čeprav je le-ta dolžan posredovati informacijo le v primeru, »kadar se vprašanje nanaša na širšo asociacijo oziroma širši interes delavcev« in ga je torej treba posredovati »za vso delovno organizacijo«.

Vsebinsko je potrebno razlikovati tudi med pobudami, vprašanji in stališči, ki se pojavljajo kot specifična vprašanja v okviru posamezne SDS in tistimi, ki se pojavljajo v okviru poprejšnje obravnave ali odločitve o zadevi, ki se obvezno obravnava na delavskih svetih TOZD in delovnih skupnosti. Glede specifičnih vprašanj, postavljenih v posamezni SDS ali samoupravnem organu, v primeru, da presegajo ožjo problematiko TOZD ali delovne skupnosti, velja ustaljena praksa, da CPSI pošlje tako imenovano »zeleno informacijo« ustreznim strokovnim službam ali organu. Te informacije pa imajo predvsem značaj kontrolne informacije, ki nam omogoča, da odpremo evidenco povratnih informacij. Službe nam zato morajo pošiljati kopije povratnih informacij v vednost.

Večji problemi pa se pojavljajo v zvezi s pobudami, vprašanji in stališči SDS, ko gre za poprejšnjo obravnavo ali odločanje z osebnim izjavljanjem, saj iz zapisnikov in sklepov delavskih svetov ali drugih samoupravnih organov, pa tudi iz zapisnikov SDS, običajno ni razvidno, ali so delavci dobili povratno informacijo ali ne. Vsekakor pa je treba vztrajati, tako kot je predvideno tudi v samoupravnih aktih, da delavec dobi pravočasen in primeren odgovor že znotraj TOZD ali delovne skupnosti, bodisi neposredno od vodje TOZD ali na delavskem svetu, kot je bilo poudarjeno že tudi na posvetu s predsedniki delavskih svetov 19. januarja 1984 in na seji odbora za informiranje 20. januarja 1984.

Čeprav je v samoupravnih aktih jasno opredeljen tudi kontrolni mehanizem, usmerjevalna in kontrolna funkcija samoupravnih organov in sindikata, je naša sklepna ugotovitev, da se določbe samoupravnih aktov o informiranju, še zlasti pa glede odgovornosti, ne izvajajo dosledno ali pa se sploh ne izvajajo. Dokler ne bo prišlo do tega, da bomo ob konkretnih primerih začeli razlikovati med objektivno in subjektivno odgovornostjo, bo težko predlagati ustrezne normativne spremembe in organizacijske izboljšave.

Pripravljalna dela za remont plavža 2, ki se bo pričel 5. marca (foto I. Kučina)

Pripombe na tednik Železar in njegovo vsebino so bile različne. Nekateri se strinjajo z objavo vseh plemičnih člankov, drugi pa menijo, da so nepotrebni, saj od njih nima nihče koristi. SDS so spraševale, ali je Železar občinsko glasilo ali glasilo Železarne. Vsebinsko zasnovano Železarnjo je sicer sprejel delavski svet Železarne, odbor za informiranje pa je sklenil, da se jo ponovno objavi v Železarni in preveri.

Odbor za informiranje je na tretji seji drugega februarja 1984 obravnaval poročilo o javni razpravi o samoupravnem informiranju in komuniciranju v Železarni. Odbor predlaga delavskemu svetu Železarne, da potrdi naslednje predloge za odpravo pomanjkljivosti pri informiranju in komuniciranju v Železarni:

1. Informiranje in komuniciranje je potrebno enkrat letno obravnavati na sejah delavskih svetov temeljnih organizacij in delovnih skupnosti ter na seji delavskega sveta Železarne.

2. Center mora biti o vsem obveščen, zato mu morajo strokovne službe dostavljati vsa gradiva, ki jih pošiljajo temeljnimi organizacijam in delovnim skupnostim v javno obravnavo.

3. Dostavljena gradiva morajo biti opremljena z informacijami, pri tem pa morajo strokovne službe sodelovati s centrom.

4. Strokovnim službam priporočamo, naj gradiva za javno razpravo planirajo vnaprej in o tem pravočasno obveščajo center.

5. V temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih naj vodjem SDS olajšajo delo tako, da organizirajo inštrukcije za vodje delovnih skupin.

6. Vodje delegacij naj bi ob začetku mandata prejeli literaturo o delu delegacij.

7. Vodje TOZD naj določijo strokovne delavce, ki bodo delegacijam pomagali pri delu, zlasti pa naj bi skrbeli, da se te redno sestajajo, obravnavajo dostavljena gradiva in določijo delegata.

8. Zagotoviti je treba izvajanje določb pravilnika o samoupravnem informiranju in komuniciranju ter statutu TOZD v zvezi s povratnim informiranjem.

9. Izboljšati organizacijo dela na CPSI:

- precizirati delovne naloge in odgovornost za posamezne naloge,
- določiti prioriteten red dela za strokovni in administrativni kader,
- tedensko spremljati izvajanje nalog.

10. Odpreti evidenco vprašanj in odgovorov na vprašanja posameznih delavcev, SDS, delegacij in organov.

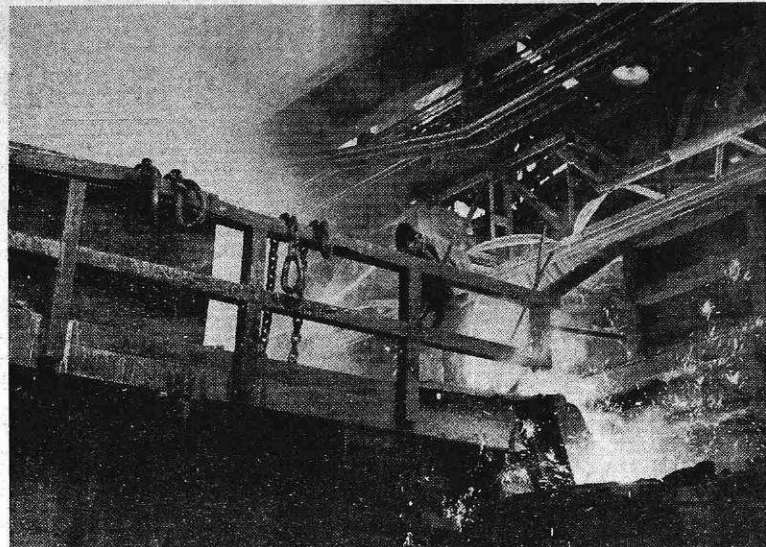
11. V Železarni odpreti rubriko »vprašanja in odgovori« (SDS, delegacij, samoupravnih organov, pa tudi delavcev).

12. Delavski sveti, odbor za informiranje, odbor samoupravne delavske kontrole in sindikat, morajo na osnovi poročila, ki ga na podlagi že omenjene evidence vprašanj in povratnih informacij pripravi CPSI, zagotoviti izvajanje odgovornosti za neizpolnjevanje delovnih nalog v zvezi z informiranjem po statutu in pravilniku.

13. Strokovne službe in ustreznimi organi morajo obvezno posredovati CPSI kopijo vsake povratne informacije.

14. Vztrajati je treba, da bo na delavskih svetih TOZD in delovnih skupnostih, oziroma v skladu s predpisanimi roki že na ravni TOZD — delovne skupnosti brez posebnega posredovanja CPSI odgovorjeno na večino vprašanj delavcev ali SDS in da bo to navedeno tudi v zapisnikih in sklepih delavskih svetov s kratkimi povzetki odgovorov in po prejetem odgovoru v zapisnikih SDS tako, da bomo tudi o tem lahko vodili evidenco na CPSI in po potrebi opozarjali ustrezne organe in sindikat.

CPSI

Prebod na plavžu (foto I. Kučina)

PRESEDSTVO RS ZSS PREDLAGA SPREMEMBO ZAKONA O ZAJAMČENEM OSEBNEM DOHODKU IN IZPLAČEVANJU OD V OZD, KI POSLUJEJO Z IZGUBO

Republiški zakon (1982) o zajamčenem osebnem dohodku in izplačevanju osebnih dohodkov v organizacijah združenega dela, ki poslujejo z izgubo, jamči vsakemu delavcu najmanj takšen osebni dohodek, ki mu zagotavlja materialno in socialno varnost, kadar organizacija združenega dela ni ustvarila zadostnega dohodka, oziroma je poslovala z izgubo.

Zakonsko zajamčeni osebni dohodek, ki ga delavci (skladno z zakonom o sanaciji) lahko prejmejo največ šest oziroma dvanajst mesecev, zato upošteva zadovoljevanje osnovnih življenjskih potreb delavcev samo za krajši čas. Predsedstvo republiškega sveta zveze sindikatov je ugotovilo, da med dvoletno veljavnostjo tega zakona v praksi ni prišlo do izplačevanja zajamčenih osebnih dohodkov, ker so izgube (prek sistema solidarnosti in dohodkovnih povezav) pokrili, ali pa so v občinah zagotovili potrebna sredstva za osebne dohodke.

Ob tem pa je prihajalo do napačne uporabe zajamčenega osebnega dohodka, in sicer so ga v organizacijah in skupnostih neredko uporabljali kot najnižji osebni dohodek oziroma kot podlago za vrednotenje enostavnega dela in s tem potem na tem gradili razpore med deli in nalogami različne zahtevnosti. Poleg tega so ga na področju socialne politike uporabljali kot merilo za nekatere socialne korektive.

Višina zajamčenega osebnega dohodka se je skladno z zakonom ugotavljala na podlagi posebne metodologije, ki jo na predlog RS ZSS sprejmejo še izvršni svet Skupščine SRS in Gospodarska zbornica Slovenije. Vendar pa je lani zaradi velikega naraščanja življenjskih stroškov in istočasnega padca realnih osebnih dohodkov prišlo do tega, da so v nekaterih organizacijah združenega dela izplačevali celo normalne osebne dohodke, ki so bili nižji od tistih po zakonu o zajamčenem osebnem dohodku. Zato so se podpisniki metodologije odločili, da jo spremenijo, oziroma dopolnijo tako, da zajamčeni osebni dohodek ne sme presegati 60 % poprečnega osebnega dohodka v republiki, in se dogovorili, da metodologijo še dopolnijo, oziroma spremenijo način določanja zajamčenega osebnega dohodka. Kajti

ustava in zakon o združenem delu pravita, da mora zajamčeni osebni dohodek zagotavljati delavcem socialno in materialno varnost, vendar upošteva družbeno produktivnost dela in splošne pogoje okolja, v katerem delavci zadovoljujejo svoje osebne in skupne potrebe.

Zato je predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije sklenilo, da predlaga zakonodajalcu, da se zakon o zajamčenem osebnem dohodku in izplačevanju osebnih dohodkov v OZD, ki poslujejo z izgubo, spremeni tako, da se pri ugotavljanju višine zajamčenega osebnega dohodka izhaja iz minimalnih življenjskih potreb po dobrinah kratkoročnega značaja in ne iz »minimalnih življenjskih stroškov« (izraz v sedanjem zakonu). Ta izraz v ekonomski teoriji namreč pomeni izdatke, ki delavcem in njihovim družinam zagotavljajo zdrav in normalen razvoj za daljši čas (torej vključuje tudi dobrine trajnejšega značaja). Zakonsko zajamčeni dohodek pa delavci v OZD lahko prejmejo največ eno leto, pa bi zato morali upoštevati za določanje višine zajamčenega osebnega dohodka le dobrine kratkoročnega značaja. Predsedstvo je tudi predlagalo, da naj se višina zajamčenega osebnega dohodka objavlja v maju in decembru (zdaj maja in septembra), vključujoč možnost večkratne objave, če bo to zahtevalo veliko povečanje cen osnovnih življenjskih potrebščin. Posebna metodologija, o kateri je bil govor, pa naj bo v prihodnje le strokovna podlaga za izračun višine zajamčenega osebnega dohodka. O spremembah in dopolnitvah metodologije bo v kratkem razpravljala republiški svet, omenjena stališča o zakonu o zajamčenem osebnem dohodku pa bodo podlaga za razpravo v sindikatu, ko bo republiški izvršni svet predlagal Skupščini SRS spremembe in dopolnitve zakona.

(Informacije RS ZSS 1/VIII)

Železarski globus

PAKISTAN

Pakistanska podjetja, ki razrezujejo odslužene ladje, so se v zadnjih letih izredno razvila. Največje podjetje Gadani, ki je razrezalo leta 1973 samo šest ladij, je v letih 1982–1983 povečalo to število na 154. Ta dejavnost spada med najpomembnejše v pakistanskem gospodarstvu, ki vsako leto oskrbi okoli 90 % jeklenega odpadka, ki ga potrebujejo pakistanske železarne, katerih letna poraba se giblje okoli milijon ton.

ZDA

Raziskave v severno osrednjem Pacifiku so pokazale, da obstajajo na dnu pomembne zaloge kobalta, z vsebnostjo 1 % te kovine in tudi več. Dodatne raziskave so pokazale, da so tudi drugod na Pacifiku znatne zaloge te kovine in med drugim najvajo tudi področje Havajskih otokov. To so ugotovili z raziskavami, pri kateri so uporabili posebej za

takšne namene opremljeno zahodnonemško ladjo, na kateri so bili ameriški in zahodnonemški znanstveniki. Sedaj skupaj razvijajo nov postopek, ki bo omogočil bolj natančno določanje količine kobalta na takšnih nahajališčih.

BOLGARIJA

Ta država želi do leta 1985 povečati predvsem svojo proizvodnjo kvalitetnih jekel. V ta namen bodo med drugim v železarni Lenin v Perniku zgradili nove obločne električne peči in naprave za kontinuirno vlivanje z letno proizvodno zmogljivostjo milijon ton surovega jekla. Dobavitelj tehnologije bo Sovjetska zveza. Predvidena je proizvodnja mikrolegiranih jekel in jekel z visoko trdnostjo. Med drugim bo ta železarna proizvajala tudi jekla za proizvodnjo cevi z velikim premerom.

(Nadaljevanje s 1. strani)

Celotna poročila in plane SIS so v Železarni prejeli vodje temeljnih organizacij in delovnih skupnosti ter SDS. V nadaljevanju pa objavljamo komentar in mnenje strokovnih služb v Železarni, kar naj pomaga v razpravi (tako na javni tribuni kot na zborih delavcev).

KOMENTAR IN MNENJE STROKOVNIH SLUŽB ŽELEZARNE K OBVEZNOSTIM ZA ZADOVOLJEVANJE SKUPNIH IN SPOŠTNIH DRUŽBENIH POTREB V LETIH 1983 IN 1984

PREGLED OBVEZNOSTI IN PRISPEVNIH STOPENJ

Finančni programi, ki so jih SIS pripravile za leto 1984, so izdelane v skladu z resolucijo o politiki izvajanja družbenega plana v letu 1984, ki predvideva 20 % zaostajanje sredstev skupne porabe za rastjo dohodka, kar pomeni nominalno 22,3 % več sredstev, kot je bilo dogovorjeno v programih za leto 1983. Planiran porast sredstev je različen za posamezne SIS, upoštevaje njihove potrebe, poprečje pa je na nivoju dovoljenega porasta 22,3 %.

Večji porast sredstev od poprečnega je predvidem pri SIS za raziskovanje, socialno skrbstvo, zaposlovanje in kulturo. Sredstva za vse ostale dejavnosti pa imajo predvideno rast 22,3 % ali manjšo. Sredstva za raziskovalno skupnost v občini smo začeli zbirati šele v letu 1983, ko potrebe po sredstvih še niso bile dovolj znane. Sredstva za socialno skrbstvo se povečajo za redno dejavnost zaradi povečanih obveznosti za socialno varnost in solidarnost ter za nove obveznosti, ki jih nalaga pred kratkim sprejeti zakon o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih odraslih oseb. Na področju kulture se povečajo naloge zaradi izvajanja zakona o naravnih in kulturni dediščini, na področju zaposlovanja pa se poveča obveznost do solidarnosti.

Poleg usmeritve o 20 % zaostajanju sredstev skupne porabe za rastjo dohodka vsebuje resolucija za leto 1984 tudi določilo, da prispevne stopnje v tem letu ne smejo biti višje, kot znašajo poprečne stopnje v letu 1983.

Tudi to določilo je upoštevano v planih SIS družbenih dejavnosti, saj je bila poprečna stopnja v letu 1983 za vse SIS 18,880 % (stopnje iz OD in iz dohodka), za leto 1984 pa je predlagana 18,034 %. V letu 1983 so se prispevne stopnje zmanjšale 1. aprila in 1. septembra tako, da je znašala 1. januarja skupna prispevna stopnja 20,59 %, 1. septembra pa 18,034 %. Za leto 1984 so predvidene enake stopnje skozi vse leto (za vse SIS razen socialno skrbstvo) in so enake kot v obdobju od 1. septembra do 31. decembra 1983. V maju 1984 se bo uvedla dodatna prispevna stopnja 0,150 % od OD za varstvo duševno in telesno prizadetih odraslih oseb, tako bo znašala od 1. maja do 31. decembra 1984 skupna stopnja SIS družbenih dejavnosti 18,184 %.

Prispevne stopnje za SIS materialne proizvodnje občine Jesenice, to je za komunalno dejavnost in varstvo pred požarom, bodo v letu 1984 nižje kot poprečje leta 1983.

VPLIV OBVEZNOSTI NA DOHODEK IN OSEBNE DOHODKE V ŽELEZARNI

Sredstva za pokrivanje potreb SIS družbenih dejavnosti se odvajajo iz dveh virov: iz osebnih dohodkov delavcev in iz dohodka TOZD in delovnih skupnosti.

Od skupnih 18,184 % se iz dohodka odvajata 8,464 %, ostalih 9,720 % pa iz osebnih dohodkov. Sredstva za pokrivanje potreb SIS materialne proizvodnje se zagotavljajo iz dohodka. Pri tem ostaneta vira za pokrivanje obveznosti do SIS občine Jesenice in razmerje med obema viroma enaka kot v letu 1983. Ker se prispevne stopnje ne večajo, ampak celo zmanjšujejo, se obveznosti v letu 1984 relativno (v deležu od OD oz. dohodka) ne povečajo, v absolutnem znesku pa porastejo v enakem odstotku kot osnova, od katere se obračunavajo (to je osebni dohodek). Za leto 1984 je predvidena poprečna rast osebnih dohodkov v občini 22,3 % in dohodka 27,9 %. V Železarni Jesenice je rast obeh kategorij nekoliko višja, vendar je v planu SIS treba upoštevati poprečno stopnjo rasti v celotni občini. Če bi se osebni dohodki in dohodek v letu 1984 gibali drugače, kot je predvideno, bo potrebno prispevne stopnje spremeniti. O tem pa bodo razpravljali delegati na sejah skupščine SIS.

Primerjava obveznosti za pokrivanje skupnih potreb v občini Jesenice, ki so razvidne iz planov SIS in obveznosti, ki so vgrajene v plan Železarne za leto 1984, pokaže, da ni bistvenih odstopanj. V planu Železarne, ki je bil izdelan že v decembru 1983, ko plani SIS še niso bili znani, so upoštevane prispevne stopnje, veljavne v letu 1983. Enako so predvidele v svojih planih tudi SIS, z manjšimi spremembami po 1. aprilu 1984. Zato lahko ugotovimo, da so prispevne stopnje za SIS družbenih dejavnosti in materialne proizvodnje v občini Jesenice za spoznanje nižje od leta 1983 in da je plan Železarne usklajen s plani, ki so jih predložile SIS.

USMERITVE PRI OBRAVNAVI OBVEZNOSTI ZA ZADOVOLJEVANJE SKUPNIH IN SPOŠTNIH DRUŽBENIH POTREB

Dohodek materialne proizvodnje, ki se prelika v obravnavane dejavnosti, je precejšen in tudi plan za leto 1984 je glede na predvidene težave v gospodarstvu vse prej kot pa skromen. Sicer smo se s srednjeročnim planom dogovorili, da bomo te dejavnosti v taki meri podpirali in razvijali. Zavedati se moramo, da obravnavane dejavnosti, če pravilno delujejo, v največji možni meri spodbujajo proizvodnjo. To niso in ne smejo biti le ustanove za zbiranje ter delitev denarja, ampak morajo dati delu tudi vsebino.

Predloženo gradivo pokriva celotno področje interesnih dejavnosti. V njem je ugotovljeno, da smo načrtovano, razen nekaterih nalog, izvedli. O kvaliteti storitev smo razpravljali sproti na skupščinah in tako kot povsod tudi tukaj velja splošna ugotovitev, da še obstajajo notranje rezerve pri izvajanju in organizaciji dela v posameznih dejavnostih in da so izvajalci dolžni le-te poiskati ter izkoristiti. Iz gradiva je razvidna slabost, ki se v naši družbi pojavlja tudi širše, in sicer še vedno preveč parci-

alno obravnavanje in reševanje problematike. Notranje rezerve so prav v integralnem delovanju pri reševanju problematike, kajti le tako bomo lahko izločili manj pomembno od pomembnejšega in dajali prioriteto tistemu, kar je za življenje in razvoj najpomembnejše.

Z rešitvami na področju problematike posebnega družbenega pomena, ki se oblikujejo v samoupravnih interesnih skupnostih, smo bili v celoti vzeto le delno zadovoljni, saj vsem ne moremo biti vse prav. To tudi ne more biti, ker smo v marsičem, posebno pa v sredstvih, omejeni. Po udariti moramo dejstvo, katerega se najraje izogibamo, da je ključ do uspeha oz. zadovoljevanja potreb v rokah izvajalcev in uporabnikov, to je tudi nas samih, ki bomo morali močno spremeniti odnos do tako formiranega dohodka, katerega največkrat trošimo, kot da ne bi bil naš. V bistvu pa so prispevki iz dohodka daleč na investicije, ki zmanjšujejo možnosti vlaganja v razvoj, katerega ne smemo zanemariti. Vnaprej moramo stremeti za nadaljnjim ekonomsko racionalnim organiziranjem dela v interesnih skupnostih, tako da bo poraba čim bolj racionalna.

Obravnavane dejavnosti so sestavni del proizvodnje in v funkciji proizvodnega dela ter so tako tudi tretjane. Ne smemo pa pozabiti, da v medsebojni enakopravnosti delovnih ljudi v interesnih skupnostih in materialni proizvodnji skupna poraba nikoli ne sme neracionalno priti skati na proizvodnjo, kajti v takem primeru postane upravljalec tekočega človeškega dela in družbenega kapitala. Da bi to preprečili, moramo zagovarjati, da bo možno predvideno povečanje dohodka zunaj materialne proizvodnje le v skladu s povečanjem dohodka v materialni proizvodnji. Sproti pa bo potrebno ugotovljati, v katerih primerih je poraba, glede na možnosti materialne proizvodnje, pretirana.

PRIPOMBE IN SUGESTIJE K POSAMEZNIM SIS

Ob splošnih ugotovitvah, da so izvedene in načrtovane aktivnosti v skladu z že dogovorjenim srednjeročnim planom in da je potrebno aktivirati notranje rezerve, posebno z integralnim obravnavanjem problematike, še naslednje pripombe in sugestije k posameznim SIS:

OBČINSKA ZDRAVSTVENA SKUPNOST

Poročilo o delu skupščine zdravstvene skupnosti in njenih organov v letu 1983 vsebuje problematiko na področju izvajanja zdravstvenega varstva, ki izhaja iz sorazmerno nizkih sredstev, namenjenih za zdravstveno varstvo delavcev. V zvezi s tem je bila v letu 1983 ta problematika obravnavana skoraj na vsaki seji skupščine te skupnosti, sprejeti so bili tudi določeni ukrepi (participacija, varčevalni ukrepi na področju izvajanja zdravstvenega varstva), da je bilo možno zagotoviti izvajanje dogovorjenega programa.

Tudi v delovnem načrtu skupnosti za leto 1984 se ta problematika nadaljuje, saj se predvideva, da dohodkovne možnosti družbenega dela ne bodo (glede na gospodarsko situacijo) bistveno boljše. Zato bo potrebno tudi v tem letu vložiti vse napore v ukrepe (tudi varčevalne, ki so bili že

tolikokrat omenjeni), da bomo ohranili doseženo raven zdravstvenega varstva uporabnikov in zagotovili družbeno ekonomski položaj izvajalcev zdravstvenega varstva v sedanjem obsegu in nivoju. Uporabljati in spoštovati bomo morali določila samoupravnega sporazuma o zagotavljanju pravic in obveznosti iz zdravstvenega varstva in smernic ter priporočil, ki jih bomo sprejemali na skupščinah.

IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST

Iz poročila Izobraževalne skupnosti Jesenice je razvidno, da so izvajalci vzgojnoizobraževalne programe izvedli tako, kot so bili sprejeti, kljub visoki stopnji inflacije.

Navedeno je število oddelkov in učencev po šolah, opisana organizacija pouka in posamezni programi ter financiranje raznih dejavnosti vključno z glasbeno šolo in delavsko univerzo.

Poleg celotne vzgojnoizobraževalne dejavnosti je opisana tudi investicijska dejavnost in težave s tem v zvezi.

Na osnovi tega lahko zaključimo, da se mora iz objektivnih razlogov (prostor) spremeniti celodnevna organizacija pouka v treh osnovnih šolah ter da moramo zaradi predvidenega povečanja števila otrok nujno pridobiti tretjo osnovno šolo na Jesenicah.

Menimo, da bi pri organiziranju celodnevnega pouka morali preiti bolj do veljave elementi, ki bi usmerjali mlade v nadaljnje izobraževanje za potrebe Železarne Jesenice. Temu bi morala biti prilagojena tudi razporeditev vzgojnoizobraževalnih programov usmerjenega izobraževanja.

SKUPNOST OTROŠKEGA VARSTVA

Zaradi zaostrenih gospodarskih pogojev in nenačrtnega razvoja industrije v občini nastopajo pri izvajanju programov otroškega varstva težave, katere bomo odpravili le z usklajenim realnim razvojem in zagotovitvijo ustreznih sredstev za realizacijo programov. Menimo, da je potrebno pospešeno dograjevati sistem ugotavljanja upravičenosti do denarne pomoči in sistem prelivanja denarnih pomoči v funkcionalne oblike. Ob nastopajoči problematiki formiranja oddelkov ne smemo po liniji najmanjšega odpora (ki jo pogotuje pomanjkanje sredstev) organizirati prevelikih skupin, ker le-te onemogočajo normalno vzgojno-pedagoško delo.

TELESNO KULTURNA SKUPNOST

Po finančnem programu za leto 1984 se bo težko izvedla refundacija osebnih dohodkov, saj 24 % povečanje sredstev ne gre skupaj z načrtovano rastjo OD za 35 %. Postavlja se vprašanje, ali bo toliko manj upravi-

čencev, oz. se bo upravičencem toliko manj plačevalo.

SKUPNOST ZA ZAPOSLOVANJE

Skupnost za zaposlovanje nam kljub vsem dejavnostim, s katerimi poskuša reševati probleme zaposlovanja, ne more zagotoviti ustreznega števila primernih kadrov za delo v TOZD naše železarne. Tehnologija, časovni in delovni pogoji ter nagrajevanje so tisti elementi, katere moramo urediti, če hočemo pridobiti ustrezen kader za proizvodnjo.

Skupnost sicer spremlja in obdeluje podatke ter opozarja, ne more pa vplivati na razvoj. Opravljene naloge s področja poklicnega usmerjanja, stipendiranja in zaposlovanja sicer ustvarjajo večji red na tem področju, ne rešuje pa trenutnih potreb neposredne proizvodnje. Kadrovske viri so omejeni, kar pomeni, da ob nerazviti oz. taki infrastrukturi, kot je sedaj, ne moremo več računati na priliv iz drugih jugoslovanskih področij in da so z obstoječo organiziranostjo dela ter naloge za kader iz naše občine ter bližnje okolice nezanimive. Rešitev je v usklajeni razvojni politiki in določenih akcijah v samih TOZD (ureditev pogojev dela, nagrajevanje).

Menimo, da je potrebno zavarovanje za primer brezposelnosti, kljub nedavno sprejetim novostim, ponovno natančno pregledati in če bo potrebno, področje pripravnosti urediti na novo. Po našem mnenju bomo delali škodo, ker bi se pripravnik, ki ne dobe ustreznega dela, lahko takoj vključil vsaj v podobno delo, sedaj pa jih zakon odvrča od dela.

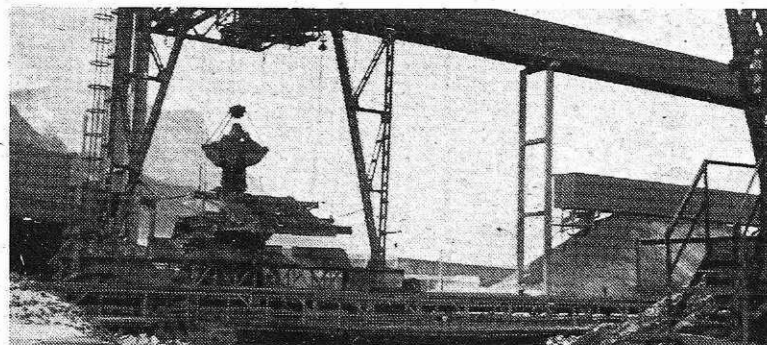
S tem bi se tudi sprostila določena sredstva, ki se bodo lahko koristneje uporabila.

SIS ZA VARSTVO PRED POŽAROM

Ker smo sodelovali pri oblikovanju plana SIS za varstvo pred požarom občine Jesenice za leto 1984, nimamo bistvenih pripomb. Mnenja smo, da je glede vodnih virov najbolj ogroženo območje posameznih vasi v KS Žirovnica. Naša poklicna enota, ki opravlja od leta 1963 dalje tudi naloge teritorialne enote za območje občine Jesenice, se financira po posebnem sporazumu (SIS 30 % - Železarna Jesenice 70 %). Poleg tega pa SIS za varstvo pred požarom financira posodabljanje gasilske tehnike (vozila in podobno), kar pomeni več sredstev kot dogovorjenih 30 %.

Potrebe so sicer vedno večje in sredstva mnogo dražja, saj cene vozil, agregatov in opreme naraščajo hitreje, kot pa narašča priliv sredstev.

PGRC v Železarni je izdelala dinamiko zamenjave starejših vozil in druge opreme do leta 1990, vendar bo prav gotovo ta rok podaljšal glede na stanje v zadnjih letih.

Skladišče rude (Foto I. Kučina)

TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON

ŽELEZARSKA INDUSTRIJA V ARABSKIH DEŽELAH NAFTNE ORGANIZACIJE OPEC

Nastop arabskih dežel, združenih v OPEC, kot dodatnih proizvajalcev osnovnih surovin na svetovnem tržišču, bo še povečal konkurenco na tem področju. Vzponedno s tem pa pospešena industrializacija v teh deželah povečuje tudi povpraševanje po opremi. Razmere kažejo, da negativna razlika industrijsko razvitih dežel pri uvozu surovin in nafte zaenkrat še ne bo kmalu pokrita s povečanim izvozom opreme za investicije. Predvidevanja kažejo, da bodo arabske dežele OPEC leta 1985 pri prodaji nafte dosegle dohodek dobrih 60 milijard dolarjev in leta 1990 65 milijard. Ob predpostavki, da bodo te dežele tudi v prihodnje uresničevale danes predvideni obseg svojih investicijskih načrtov, bodo leta 1990 dosegle vrednost uvožene investicijske opreme okoli 80 milijard dolarjev.

Delež v dežele OPEC izvožene investicijske opreme se je v letih 1970 do 1980 v svetovnem merilu povečal z 1,7 na 6,6 %. Najvažnejši dobavitelji so industrijsko visoko razvite dežele zahodnega sveta. Japonska je povečala svoj delež na račun držav EGS z 8,8 na dobrih 20 % celotnega izvoza investicijske opreme v te dežele. Zvezna republika Nemčija je najprej svoj delež skoraj podvojila, nato pa se je v drugi polovici preteklega desetletja precej zmanjšal. Leta 1980 sta dosegli Francija in Velika Britanija 15,3 % celotnega izvoza in sta Zvezno republiko Nemčijo, ki je bila leta 1970 precej pred njima, prehiteli.

Železarske industrije je bilo v preteklem obdobju v teh deželah zgrajeno le malo. Samo Alžirija je že zgodaj pričela z gradnjo novih železarn. Že v 60. letih je bila zgrajena v Oranu majhna železarna z letno proizvodnjo zmogljivostjo 30.000 ton surovega jekla. Druga železarna je bila leta 1972 zgrajena v mestu El Hadjar (Annaba). V jeklarnah obeh železarn imajo plavže, obločne električne peči in kisikove konvertorje. Letna proizvodna zmogljivost železarne El Hadjar je bila sprva 500 tisoč ton surovega jekla, vendar so jo v letu 1981 povečali na milijon ton z zelo široko paleto izdelkov, namenjenih domačemu tržišču. V obeh železarnah uporabljajo domačo železovo rudo in uvožen premog za kokisanje.

Poleg Alžirije imata železarne tudi Katar in Irak. Železarna v Kataru je pričela obratovati leta 1978, tehnološki postopek pa ima za osnovo železovo gobo in obločne električne peči. Njena letna proizvodna zmogljivost je 400.000 ton surovega jekla. Potrebno železovo rudo za direktno redukcijo uvažajo, medtem ko je reducent domači zemeljski plin. Proizvodni program obsega valjano žico in paličasto jeklo, ki ju pretežno izvažajo v ostale dežele ob Perzijskem zalivu.

Iraška železarna v mestu Khor Al-Zubair je bila zgrajena leta 1978. Ima napravo za direktno redukcijo železove rude, ki dosega letno proizvodnjo 750.000 ton in elektro jeklaro z letno proizvodnjo 750.000 ton surovega jekla. Med sedanjo vojno z Iranom so bili deli te železarne porušeni in ni znano, kdaj jih bodo spet obnovili.

V sedanjem desetletju nameravajo arabske dežele OPEC zgraditi ali modernizirati več železarn. V alžirski železarni El Hadjar poteka delo za povečanje proizvodne zmogljivosti na dva milijona ton surovega jekla letno, medtem ko bo železarna v Oranu povečala letno svojo proizvodnjo na 90.000 ton. Alžirska državna železarska družba SNS namerava zgraditi v Jijelu novo železarno na osnovi direktne redukcije železove rude in elektro jeklarne z letno proizvodnjo zmogljivostjo dva milijona

ton. Libija bo že dolgo časa načrtovano železarno Misurata z direktno redukcijo in elektro jeklaro z letno proizvodnjo milijon ton surovega jekla zgradila do leta 1986.

Saudska Arabija, ki je imela doslej samo vročo valjarno v Jeddahu, gradi novo železarno v Jubailu. Tudi ta železarna bo obratovala na osnovi proizvodnje železove gobe in z elektro jeklaro z letno proizvodnjo 850.000 ton surovega jekla. Izdelovali bodo jeklo za gradbene namene za kritje potreb na domačem tržišču.

Združeni arabski emirati, ki imajo sedaj vročo valjarno z letno proizvodnjo 30.000 ton v mestu Dubai, nameravajo v Abu Dhabi zgraditi novo železarno z letno proizvodnjo 400.000 ton surovega jekla. Vendar je uresničitev tega projekta zaenkrat še vprašljiva.

Katar, Kuvajt in Irak ne bodo gradili novih železarskih zmogljivosti. Če med gradnjo ne bo prišlo do nepredvidenih zakasnitev, bodo arabske države OPEC imele leta 1985 skupno 4,37 milijona ton in leta 1990 prek 7,57 milijona ton proizvodnih zmogljivosti za izdelavo surovega jekla.

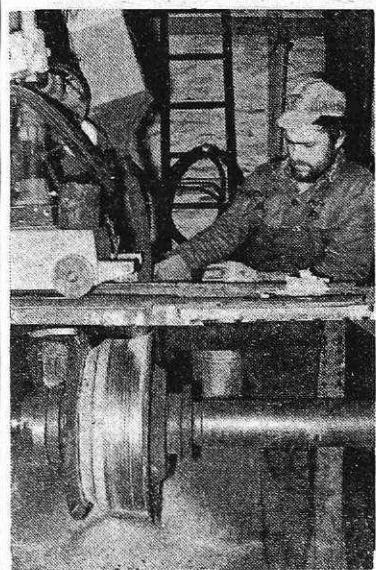
Te dežele so uvoznice železarskih izdelkov in bodo vsaj srednjeročno takšne tudi ostale. Načrtovano povečanje proizvodnje je namenjeno predvsem preskrbi domačega tržišča, kajti ob povečanju povpraševanja bo tudi leta 1990 še vedno potreben precejšen uvoz. Predvidevajo, da bodo v tem letu domače železarne krile šele eno šestino vseh domačih potreb.

Železarne, ki jih danes gradijo, so namenjene predvsem za potrebe gradbene industrije. Zato bo nadpoprečna rast uvoza te vrste jekla - delež teh dežel pri svetovnem uvozu jekla za gradbene namene se je povečal s 3,9 % v letu 1970 na 19 % v letu 1981 - v prihodnjih letih postopno padala. Danes krijejo te dežele svoje potrebe po uvozu jekla predvsem iz dežel EGS in Japonske in v prihodnje je mogoče realno računati na zmanjšanje uvoza iz teh dežel.

AKTIVI ZRVS V ORGANIZACIJAH ZDRUŽENEGA DELA POMEMBEN DEJAVNIK OBRAMBNIH PRIPRAV IN DRUŽBENE SAMOZAŠČITE

Na nedavnem posvetovanju ZRVS Jugoslavije o aktualnih vprašanjih delovanja Zveze rezervnih vojaških starešin (ZRVS), so bile med mnogimi predlogi v razpravi poudarjene izkušnje slovenske organiziranosti in delovanja aktivov rezervnih vojaških starešin na proizvodno-delovnem principu.

Skupaj z ostalimi organiziranimi socialističnimi silami v združenem delu, so aktivni ZRVS skozi večletno delovanje potrdili svojo smotrnost in

Varjenje pod varilnim praškom v strugarni valjev na Javorniku (foto S. Kokalj)

V SPOMIN JANEZU STENOVCE

V petek, 3. februarja, smo se na pokopališču na Blejski Dobravi za vedno poslovili od klenega železarja in Jeseničana JANEZA STENOVCICA. Kljub častitljivim letom nas je njegova smrt prizadela, kajti vsako slovo od življenja človeka je prerano in boleče, še posebno od človeka, ki je bil naš sopotnik skozi življenje in soustvarjalec našega časa.

Življenjska pot se mu je začela 13. avgusta 1900 na Jesenicah in tako kot mnogim njegovim vrstnikom mu ni bila poštena z rojstnimi, kot pravimo. Takoj po končani osnovni šoli, se je že s trinajstim letom zaposlil v takratni Kranjski industrijski družbi, predhodnici naše železarne kot tekač. Ko je dosegel ustrezno starost je bil dodeljen v elektro delavnico, kjer se je izučil za električarja. Najprej je bil obratni električar, nato strojni pri parnih turbinah, nazadnje pa glavni stikalničar v elektrocentrali v Železarni. Avgusta leta 1955 je odšel v zaslužni pokoj. Pri njegovem delu so ga odlikovale vestnost, natančnost in odgovornost, odlike, ki jih mnogokrat tako pogrešamo v današnjem času.

Zelo zgodaj se je zapisal tudi ga kulturnemu delovanju, saj ga že v času med obema vojnama srečujemo kot odrskega igralca, ki je odigral številne komične pa tudi resne vloge in nemalo tudi glavnih. Zgodaj se je zapisal tudi godbi na pihala, ki jo je zaradi zdravstvenega stanja zapustil šele po osvoboditvi, skupaj pa je v njej igral kar 40 let. Godbeniki se ga bodo spominjali kot vzornega, vestnega in marljivega tovariša, ki je glasbil žrtvoval velik del svojega prostega časa.

Njegovo vestno in dolgoletno delo v Železarni in na kulturnem področju, še posebno v godbi na pihala, ga bo ohranilo v zgodovini našega razvoja in v naših spominih.

upravičenost obstoja, ker so dosegli pomembne uspehe pri izvrševanju konkretnih nalog na področju splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite. ZRVS, kakor je bilo poudarjeno na posvetovanju o mestu, vlogi in nadaljnjih nalogah RVS v družbi, kot družbena organizacija in del frontne organizacije svoje aktivnosti vse bolj usmerja na krepitev lastnih vrst, kakor tudi na obrambno in samozaščitno usposobljenost družbe kot celote.

Glede na to, da delovni ljudje in občani svoje ustavne pravice in dolžnosti najbolj neposredno uresničujejo v krajevnih skupnostih in temeljnih organizacijah združenega dela, je povsem razumljivo, da bodo rezervne vojaške starešine s tako organiziranostjo in delovanjem z ostalimi subjekti družbe, največ prispevali k razvoju in utrjevanju obrambnih in samozaščitnih sposobnosti družbe v celoti. Zato je temeljna naloga članov in organizacij ZRVS, da pridobijo izkušnje in znanje iz splošnega ljudskega odpora in družbene samozaščite konkretno prenašajo na delovne ljudi in občane. Na ta način so rezervne vojaške starešine (RVS) v temeljnih organizacijah in krajevnih skupnostih, kakor tudi v občini, dobile svoje pravo mesto, predvsem kot kadrovska osnova za odgovorne funkcije v organih SLO in družbene samozaščite.

V statutu ZRVS oziroma v sklepu o oblikovanju aktivov ZRVS, kot oblik delovanja, je poudarjeno, da se RVS v delovnem ali življenjskem okolju dogovarjajo za konkretne akcije v zvezi z nalogami SLO in družbene samozaščite in pri tem izvršujejo konkretne obrambno-samozaščitne in varnostne naloge.

Konkretnosti aktivnosti

Pri analizi kontinuiranega procesa varnostno-politične situacije v lastnih okoljih, komiteji za SLO in družbeno samozaščito oblikujejo konkretne naloge in aktivnosti, poleg ostalih subjektivnih sil, in v te akcije vključujejo neposredne naloge rezervnih vojaških starešin. Izhajajoč iz osnov, stališč, zaključkov in konkretnih nalog, se RVS vključujejo v aktivnosti, ki se uresničujejo s ciljem, da se v praksi izvajajo vse najpomembnejše naloge in ukrepi, ki prispevajo k doseganju in krepitvi večje delovne discipline, večje produktivnosti dela, uresničevanju stabilizacijskih ukrepov, ker le na ta način lahko dosegamo boljše varnostno-politično in ekonomsko situacijo v lastnih organizacijah združenega dela. V okviru teh aktivnosti so RVS dolžne, da stalno opozarjajo organe in vodilne delavce v organizacijah združenega dela, da se naloge iz SLO in družbene samozaščite, ki izhajajo iz obrambnih načrtov, enakovredno vgrajujejo v procese proizvodnje in samoupravno odločanje delavcev.

Praksa iz dela aktivov ZRVS je pokazala, kakor je bilo podkrepljeno v razpravi z dejstvi, da sta vključevanje in sodelovanje RVS in ZRVS v preventivnih akcijah — varstvo pri delu, protipožarna varnost in zaščita, prometna varnost in drugo — v organizacijah združenega dela, v sodelovanju z ostalimi družbenopolitičnimi organizacijami, pospešila, da se vse več pozornosti namenja družbeni samozaščiti, kot gibanju delovnih ljudi in občanov za čim večjo, učinkovitejšo in konkretno aktivnost v vseh delovnih okoljih. V te aktivnosti se ZRVS vključuje po specialnostih, ki jih vodijo strokovne službe v OZD kot, na primer: del članov aktivov RVS se pri delovnih nalogah in aktivnostih orientira na večjo varnost pri delu, drugi na protipožarno varnost in zaščito, tretji na usposabljanje delavcev za preventivno delovanje, preprečevanje in odstranjevanje možnih žarišč požarov, požarob pri delu in podobno.

Poleg tega so člani aktivov ZRVS aktivno vključeni v strokovno usposabljanje in obrambno-samozaščitno vzgojo delavcev za izvrševanje določenih nalog tako v miru, kakor v morebitnih kriznih situacijah in neposredni vojni nevarnosti. Pri uresničevanju določenih nalog iz SLO in družbene samozaščite so RVS aktivno vključene tudi v odgovorne funkcije pri delu komiteja za SLO in družbeno samozaščito, samoupravne organe, štabe in enote civilne in narodne zaščite. Pri izvrševanju določb o SLO in družbeni samozaščiti, ki izhajajo iz zakona o združenem delu, delavci v OZD, med katerimi so tudi člani ZRVS, izvršujejo konkretne

obrambne naloge, ocenjujejo varnostne razmere v svojih okoljih, organizirajo in izvajajo ukrepe za zaščito samoupravnih odnosov v organizaciji, zaščito družbene lastnine in drugih dobrin od sovražnih in drugih družbi škodljivih pojavov in vodijo skrb o obrambno-samozaščitni usposobljenosti delovnega kolektiva.

V vse te, pa tudi v druge dolžnosti in pravice delavcev v združenem delu so konkretno vključeni tudi člani RVS, organizirani v aktivne. S svojo aktivnostjo praktično uresničujejo vojno-strokovno in ideološko-politično pomoč pri usposabljanju delavcev za obrambne naloge, hkrati pa se tudi sami neposredno vključujejo v uresničevanje konkretnih obrambnih nalog. Poleg teh splošnih, ima ZRVS tudi posebne naloge, in sicer pri ukrepanju za preprečevanje in odstranjevanje izrednih situacij v združenem delu. V takih primerih se člani aktivov ZRVS organizirajo na način, ki zagotavlja stalen vpogled v razmere, pravočasno in objektivno informiranje o dogodkih in sprejemanje vseh potrebnih ukrepov za preprečevanje sovražne propagande, širjenja dezinformacij in drugih škodljivih pojavov, ki kalijo samoupravne odnose in zavirajo normalne tokove proizvodnje.

SPODBUDNE IZKUŠNJE

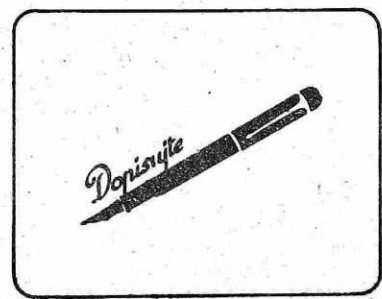
Kakor kažejo večletne izkušnje pri delu aktivov ZRVS v Sloveniji, je bilo rečeno na posvetovanju ZRVS Jugoslavije, je za uspešno delo aktivov izredno pomembna najožja povezava in sodelovanje z ostalimi družbenopolitičnimi organizacijami in samoupravnimi organi v TOZD oz. OZD. Praksa namreč kaže, da povsod tam, kjer se je pokazal interes družbenopolitičnih organizacij, predvsem zveze komunistov in zveze sindikatov, za neposredno vključevanje RVS v izvrševanje nalog na področju SLO in družbene samozaščite, so aktivni RVS dobili v združenem delu svoje pravo mesto in smotrnost delovanja. S tem pa je bila, vključno z ostalimi organiziranimi subjektivnimi silami, potrjena tudi njihova soodgovornost za vsa področja, pa tudi za varnost in politično-ekonomsko situacijo v delovni organizaciji.

K doseženim rezultatom na področju obrambnih priprav v TOZD in krajevnih skupnostih so prispevali tudi razni napotki republiških organov, med drugim, da se v komiteje za SLO in družbeno samozaščito v TOZD vključijo predsedniki aktivov RVS, v komiteje v krajevnih skupnostih pa predsedniki krajevnih organizacij ZRVS. Glede na to, da ZRVS uresničuje obvezni in dopolnilni del izpopolnjevanja v krajevnih skupnostih, je aktivnost RVS v združenem delu usmerjena na uresničevanje konkretnih obrambnih nalog.

Organizirani v aktivne na proizvodno-delovnem principu RVS ne prejemajo posebnih namenskih sredstev za svoje delo. Vse njihove akcije in aktivnosti na področju obrambe in samozaščite v delovnih organizacijah so delavci, kjer aktivni uspešno delujejo, sprejeli kot nujne in potrebne, sredstva za SLO in družbeno samozaščito pa so namenili za celokupno dejavnost, torej tudi za delo RVS.

Ob mnogih pozitivnih rezultatih delovanja aktivov RVS v organizacijah združenega dela, pa so se pokazale tudi nekatere slabosti. Na posvetovanju je bilo rečeno, da so le-te predvsem organizacijskega pomena. Tako, na primer, se v nekaterih okoljih aktivni RVS niso mogli otestiti in premostiti forumskega načina delovanja, druge so jim manjkale izkušnje ali so delovali zaprti in niso znali poiskati poti za afirmacijo in sodelovanje ter pomoč družbenopolitičnih organizacij v svojem okolju. Organiziranost in delo aktivov ZRVS v SR Sloveniji sta bila na posvetovanju ZRVS Jugoslavije prikazana kot zelo primerna oblika delovanja, ki je spodbudila veliko pozornost in razmišljanje. Priporočeno je bilo, da bi tako prakso prevzeli tudi v ostalih republikah in pokrajinah.

S. Nikolić

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

KOMISIJA ZA SOCIALNA VPRAŠANJA PRI IO SINDIKATA ŽELEZARNE

Na enajsti seji se je komisija za socialna vprašanja pri izvršnem odboru sindikata Železarne sestala sicer že lani, 27. decembra, vendar povzemamo nekatere njene sklepe, ki bi jih naj upoštevala socialne komisije pri osnovnih organizacijah sindikata ob reševanju socialnih problemov svojih članov.

Razpravljali so o tem, na kakšen način bi pomagali posameznim družinam, ki se ob vse večjih življenjskih stroških znajdejo v hudih finančnih zagatah, posebno še v primerih, ko enkratna pomoč stanja bistveno ne izboljša, ampak bi bila potrebna in primerna stalna pomoč. Takim družinam naj bi v prihodnje pomagala Skupnost socialnega skrbstva Jesenice, saj imajo po samoupravnem sporazumu o socialni varnosti pravico do uveljavljanja delnega nadomestila za stanarine, oprostive participacije ter denarne pomoči otrokom ali do socialno varstvene pomoči.

V razpravi o praznovanju dneva žena so menili, da bi morali to praznovanje poenotiti in da bi bile vse žene v Železarni enako obdarovane.

KOMISIJA ZA DRUŽBENO AKTIVNOST ŽENSK PRI IO SINDIKATA ŽELEZARNE

Na tretji seji komisije za družbeno aktivnost žensk pri izvršnem odboru sindikata Železarne, ki je bila 23. januarja, so članice predvsem razpravljale o načinu praznovanja dneva žensk. Predsednica sveta za družbeno aktivnost žensk pri občinski konferenci SZDL Jesenice je predlagala, da ob praznovanju upoštevajo smernice občinskega sveta ZSS Jesenice in naj ob tej priložnosti predvsem analizirajo delo žensk in poudarijo njihovo vlogo.

Enotno so menile, da so denarne nagrade neprimerna oblika obdarovanja in naj bi se raje organizirali ogledi najrazličnejših kulturnih prireditvev. Vsem osnovnim organizacijam sindikata v Železarni predlagajo, da bi združili sredstva za te namene na nivoju Železarne.

Delavko delovne skupnosti KSI Vero Švent so predlagale za družbeno priznanje žensk.

TOZD PLAVŽ

Osnovna organizacija sindikata delavcev TOZD Plavž je imela svoj občni zbor 10. januarja.

Iz razprav predsednika in blagajnika je bilo razvidno, da so si člani izvršnega odbora prizadevali izpolniti naloge, ki so jih sprejemali na posameznih sejah izvršnega odbora in so temeljile na načrtih letne konference osnovne organizacije.

Ker je nadzorni odbor poročal, da je bilo finančno-materialno poslovanje izvršnega odbora v skladu z načrtom, so po razrešitvi starega izvršnega odbora izvolili novega:

Novi predsednik je postal ISMET PIVAC, njegov namestnik FRANC RAZPET, blagajnik ERIK HRIBAR, člani pa: Silvo Hriberšek, Husein Šačkanović, Branko Anev, Mujo Kardašević, Gojko Smolej, Lazo Raič, Hilmiya Kovač, Nikola Jovanov in Blaž Vasiljevič. Nadzorni odbor sestavljajo: Vladimir Klinar, Nartaja Krauthaker in Ivan Muhvič. V sindikalno konferenco železarne so izvolili: Džura Samordžija, Ismeta Pivača in Franc Burnika.

TOZD STROJNE DELAVNICE

Člani osnovne organizacije sindikata TOZD Strojne delavnice so se zbrali na občnem zboru svoje organizacije v soboto, 14. januarja. Kakor je navada na vseh občnih zbora, so najprej pregledali delovanje izvršnega odbora in njegovih komisij, seznanili pa so se tudi s problemi in uspehi v temeljni organizaciji.

Ker je dosedanjim članom izvršnega odbora letos potekel mandat, so morali izvoliti novega. Nove članice je predlagal koordinacijski odbor TOZD, potrdile pa so jih samoupravne delovne skupine. Za predsednika izvršnega odbora so izvolili ALEKSANDRA SVETINA, za njegovega namestnika pa Oto Markuna. Člani izvršnega odbora so: Senad Jerkič, Andrej Brce, Valentin Mulej, Jani Jamar, Marjan Burnik, Marija Zupan, Marjan Jenduka, Borut Urevc, Peter Cuznar, Jože Šebjanič, Dušan Kogoj, Julka Tušek, Franc Košir ml., Stanka Gosar.

V nadzorni odbor so izvolili: Ignaca Jurana (predsednik), Valentina Klinarja in Rožo Koselj.

Na občnem zboru so najboljšim športnikom, mladim delavcem, članom osnovne organizacije in najboljšim novatorjem ter organizatorjem tekmovanja kovinarjev podelili različna priznanja in nagrade.

TOZD VRATNI PODBOJI

Na prvi seji izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata TOZD Vratni podboji, ki je bila 18. januarja, so konstituirali svoj odbor. Tako je naloge predsednika prevzela DRAGICA MITROVIČ, naloge blagajničarke Martina Jukič, tajnica pa bo v tem mandatnem obdobju Karmen Kalamar. Za oddih sodelavcev bo skrbel Zvonimir Ober, za kulturo Slavka Panič in za športno dejavnost Dušan Murovec.

Seznani so se s programom samoupravnih aktivnosti za mesec januar in s predlogom sprememb premijskih sistemov za višjo proizvodnjo in produktivnost, ki ga bodo podrobneje obravnavali zbori delavcev in delavski svet.

Tri člane odbora so zadolžili, da pripravijo predloge za odlikovanja in priznanja ženskam.

Določili so še blagajniški maksimum — štiri tisoč din in opozorili sodelavce na tri ponudbe za ogled olimpijskih iger v Sarajevu.

Na izredni seji izvršnega odbora, ki je bila 26. januarja, so pregledali predloge za odlikovanja. Odločili so se, da za republiška odlikovanja predlagajo dva sodelavca, za priznanja ženskam pa so predlagali sedem sodelavk.

TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

Konstituantna seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata TOZD Valjarne žice in profilov je bila v petek, 20. januarja.

Za predsednika so izvolili LJUBA GALIČA, za njegovega namestnika Slavka Justina, za blagajničarko Sonjo Pušer, za tajnico Zdenko Rijavec. Referent za izlete je Marko Zujč, za oddihe Zdenka Rijavec, za prošnje in pripombe je zadolžen Milan Verič, za kulturo Albin Jakopič in za šport Fehrudin Ključanin. V nadzornem odboru so: Edo Dolžan, Nazif Ljuta in Ivan Zvan. Člana konference sindikata Železarne sta Drago Finžgar in Milan Verič.

Sestavili so tričlansko skupino, ki bo podrobno pregledala spremembo samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev OD in dela sklada skupne porabe in posredovala svoje pripombe odboru v razpravo.

Potrdili so kandidature Zvoneta Mikliča za predsednika sindikata Železarne in se dogovorili o organizaciji večera upokoencev 28. januarja.

TOZD DRUŽBENA PREHRANA

Na prvi seji izvršnega odbora sindikata TOZD Družbena prehrana, ki je bila 23. januarja, so potrdili predsednike in člane posameznih komisij.

Predsednika komisije za samoupravljanje in gospodarjenje je Franca Polenšek, predsednik komisije za šport, rekreacijo, oddihe in izlete je Boris Vrtačnik, komisijo za socialno problematiko in vprašanja zaposlenih žensk vodi Stanka Popović, za ljudsko obrambo, družbeno samozaščito in varstvo pri delu pa Iztok Torkar; predsednik komisije za priznanja, odlikovanja in kršitev delovnih obveznosti je Sonja Kos.

Tudi člani sindikata TOZD Družbena prehrana se strinjajo s kandidaturami Zvoneta Mikliča za predsednika sindikata Železarne.

CM

Železarski globus

AVSTRIJA

Pred kratkim je bila zaključena reorganizacija avstrijske družbe za proizvodnjo jeklene žice Austria Draht Ges. mbH. V obratu Bruck na Muri (Prej Felten in Guilleaume) bodo proizvajali žico z visoko trdnostjo, žico za prenapeti beton, žico za jeklene vrvi in vzmeti ter betonske mreže. Poleg tega ima ta obrat tudi majhno hladno preoblikovalnico za proizvodnjo majhnih profilov in navadnih in legiranih jekel. V Borovljah na Koroškem (prej Kestag) bodo proizvajali navadno, žarjeno in pocinkano žico s trdnostjo do 1200 N/mm². Poleg tega ima ta obrat v svojem proizvodnem programu tudi profilirano žico, bodočo žico in želje. V obratu St. Aegyrd (prej St. Egidier Eisen und Stahlindustrie Ges) so osnovna proizvodnja različne jeklene vrvi za osebne in tovarne žičnice ter razna dvigala.

DELITEV OSEBNEGA DOHODKA V ŽELEZARNI V LETU 1983

(Nadaljevanje s 1. strani)

otežkočeni dodatek. Odstotki poročuna so bili različni, in sicer:

str. mesto	Naziv TO-DS	% poročuna
01	Plavž	5,0
02	Jeklarna	5,1
06	Livarna	5,4
11	Valjarna bluming štekel	4,4
13	Valjarna žice	5,8
18	Valjarna debele pločev.	5,5
21	HV Bela	4,8
31	HV Jesenice	5,7
32	Žičarna	5,6
33	Profilarna	5,7
34	Vratni podboji	5,3
35	Jeklovlek	5,8
36	Elektrode	5,3
37	Žebljarna	4,9
81	Strojne delavnice	4,8
82	Remontne delavnice	4,8
83	Vzdrževanje	4,8
87	Energetika	5,3
89	Transport	5,1
92	KO-FI	4,9
94	KSI	4,9
97	ETKR N	4,8
98	Družbena prehrana	5,1

Osebnih dohodkov je postal bruto kategorija že leta 1974. Bruto pomeni, da moramo od njega odvajati davke in prispevke samoupravnim interesnim skupnostim (Ur. l. SRS 4/74). Po zakonu o uporabi predpisov o reševanju zapletov med republikami in pokrajinami pa moramo na področju davkov, prispevkov in taks (Ur. l. 36/75, 17/76 in 33/76) že od leta 1976 prispevke in davke odvajati v

občine, kjer so stalno prijavljeni naši delavci oziroma člani njegove ožje družine. Delavec ob vstopu podpiše izjavo, ki nam je vodilo za odvajanje teh dajatev. O priselitvah oz. preelitvah pa nas obveščajo matične evidencije občin.

V mesecu decembru 1983 smo imeli naslednjo strukturo delavcev po republikah in občinah:

Republika	Občina	delavci	%
SR BiH	42	459	6,95
Črna gora	4	10	0,15
SR Hrvatska	16	18	0,27
Makedonija	13	65	0,98
SR Srbija	14	809	12,25
Jesenice		5.214	78,98
Srbija in AP Vojvodina in Kosovo	19	27	0,41
Skupaj:	108	6.602	100 %

Večina delavcev je iz občin Jesenice in Radovljica, ki skupaj zavzemata kar 90 % celotne populacije delavcev zaposlenih v TOZD in delovnih skupnostih. Ta delež se malenkostno povečuje, medtem ko se je močno znižal delež delavcev iz BiH. Temu sta verjetno vzrok visoka stopnja obdavčevanja in predvsem visoka stopnja samoprispevka. To delavce sili k priselitvi na Jesenice, poleg tega pa je tudi naša kadrovska politika vse bolj usmerjena v sprejemanje delavcev iz bližnje okolice. Razpršenost po občinah pa nam pokaže, da sta SRH in Srbija močno razpršeni, saj na posamezno občino pride le po en delavec.

Prispevke iz bruto osebnega dohodka delimo na dve podgrupi, in sicer na sedežne prispevke in na domicilne prispevke. Sedežni prispevki se plačujejo po sedežu podjetja, ne glede, kje delavec stalno prebiva. Ti so: prispevek za zdravstvo, za invalidsko pokojninsko zavarovanje, za otroške dodatke, za otroško varstvo ter (socialni prispevek) solidarnostni prispevek za Črno goro. Zaradi plačila po sedežu podjetja delavec tudi v tej občini uveljavlja pravice iz teh naslovov: To je: se tukaj zdravi, dobiva otroški dodatek, medtem ko je izplačevanje pokojnin posebej urejeno s konvencijami. Domicilni prispevki pa so: šolstvo, kultura, telesna kultura, socialno skrbstvo, vrtci. Ti prispevki se odvajajo v matično občino, kjer naj bi člani družine tudi uživali te vrste storitev — šolanje otrok, varstvo v vrtcih itd.

Že od leta 1980 plačujemo dodatni prispevek solidarnosti kot pomoč potresnemu področju v Črni gori. Prvo leto do vključno 15. januarja 1981 smo ta prispevek plačevali po stopnji 1 %, naprej pa po stopnji 0,80 % vse do leta 1985. Moramo pa pri tem povedati, da je ta prispevek sicer odveden kot prispevek iz bruto na neto, drugače pa ima svojstvo odbitka. Pri preračunu pokojninske osnove

ter osnove za bolezensko odsotnost ta prispevek prištevamo k osnovam, kot če bi bil odbit od neto OD.

Domicilni prispevki se odvajajo prek zbirnih stopenj z enim virmanom. Sedežni prispevki in prispevki iz dohodka pa se odvajajo posamično. V letu 1982 je izšel zakon, da se tudi to odvoja prek zbirnih stopenj, vendar se to v praksi ni uveljavilo. Bil bi pa to dosti boljši in cenejši način odvajanja prispevkov in davkov. Tudi vse individualne odbitke delavcem plačujem prek virmanskih nalogov. Posebej se odvoja tudi davek od dopolnilnega dela, ki pa se je z obračunskim mesecem decembrom 1983 povečal, in sicer z 18,33 % na 25 % — to pri nadurnem delu pomeni dosti manjši zaslužek — oziroma destimulira nadurno delo. Posebej pa so vodeni pripravniki, kajti zanje ni potrebno odvajati davkov.

Vendar je bilo proti koncu lanskega leta davka zelo malo, kajti davek za republiške blagovne rezerve in davek za intervencije v proizvodnji hrane sta se preimenovala v prispevek.

Že nekaj let v Železarni uporabljamo prehodni račun — to je način, ko na nivoju delovne organizacije združujemo vse delavce iz različnih temeljnih organizacij, ki so doma v isti občini in zanje odvajamo prispevke na enem virmanskem nalogu. Če prehodnega računa ne bi bilo, bi vsaka TOZD nastopala kot samostojni izplačevalec osebnih dohodkov, to pa bi zelo povečalo število virmanskih nalogov.

Vendar je pogoj za izplačilo prek prehodnega računa izplačevanje osebnih dohodkov v vseh TOZD na isti dan. Lansko leto poleti je bila OZD dana možnost, da zopet nastopajo navzven prek enega računa. Mi te možnosti še nismo izkoristili.

V občini Jesenice so bile v veljavi za redno delovno razmerje naslednje stopnje iz bruto osebnega dohodka:

Za dopolnilno delo — nagrade, nadure in honorarje pa so veljale naslednje prispevne stopnje:

	prisp. st.	neto OD
januar—februar	32,98	67,02
marec—april	33,15	66,85
maj—junij	33,14	66,86
julij	33,11	66,89
avgust—september	32,62	67,38
oktober	31,32	68,68
november	31,14	68,86
december	37,96	62,04

Razpredelnica kaže, da so se kar devetkrat med letom menjale prispevne stopnje, predvsem zaradi posamičnih znižanj prispevnih stopenj. OD se nam je precej povečal v mesecu oktobru, ko je bil ukinjen republiški davek (stopnja 1,30 %). Ob koncu leta pa nam je davčna politika prinesla spet novost, in sicer povišanje stopnje davka na nadurno delo z 18,33 % na 25 %. To pomeni drastičen padec osebnega dohodka za nadurno delo.

V Železarni smo imeli v letu 1983 poprečno 40 pripravnikov, ki so po veljavnem samoupravnem sporazu-

mu o delitvi OD prejeli dokaj dobre osebne dohodke, saj je poprečje OD Železarne v novembru in decembru že preseglo 20.000,00 din. To pa pomeni, da je pripravnik po opravljenem pripravniškem izpitu težko razporediti na ustrezno delo. Zato je nujno to področje urediti v novem samoupravnem sporazumu.

Bruto osebni dohodek je tudi osnova za obračun prispevkov iz dohodka. Ti se odvajajo le občinam Jesenice, v kateri je sedež delovne organizacije.

Letos so bile prispevne stopnje naslednje:

Naziv prispevka	1.1. 1983	1.3. 1983	1.4. 1983	1.7. 1983	1.8. 1983	1.12. 1983
St. pris. — solid. pomoč	1.055					
štud. domovi	0.292					
mlad. del. akcije	0.003					
st. kadr. repu.	0.025					
vzaj. zdr. sred.	1.750					
lastni SSP	2.075					
solid. štipend.	0.50					
inv. pok. zavar.	0.80				1.50	
prisp. za nesreče pri delu	9.48		8.50	8.24		
prisp. za zaposl.	0.24		0.21			
prisp. za pož. varn.	0.30		0.27			
prisp. za komunalno	0.74	1.30				
st. zav. kmetov	0.64	0.60		0.53		ukinjen
benif. staž	3.5—5.2					
skupna stopnja brez benifikacije	17.90	18.42	17.56	17.49	17.23	17.40

Takoj v začetku leta je bil ukinjen stanovanjski prispevek za ureditev komunalnega omrežja s stopnjo 1,30. Ta prispevek naj bi namreč plačevali vnaprej iz sklada skupne porabe, če bo formiran v taki višini. Prispevne stopnje iz dohodka imajo tendenco padanja, razen prispevka za invalidsko pokojninsko zavarovanje. Prispevek za starostno zavarovanje kmetov je ukinjen, ker se je to zavarovanje vključilo neposredno v invalidsko pokojninsko zavarovanje. Dvignil se je tudi prispevek za komunalno, ker so vanj vključili tudi vzdrževanje telesno-kulturnih objektov.

Prispevek za benificirani staž se plačuje le od bruto osebnih dohodkov delavcev, ki delajo na družbeno priznanih benificiranih delovnih mestih, in sicer:

— 3,5 % za pridobitev pok. dobe iz 12—14 mesecev,

— 5,2 % za pridobitev pok. dobe iz 12—15 mesecev.

Vendar je pogoj za pridobitev delovne dobe iz tega naslova, da delavec dela na benificiranem delu vsaj pet let. Če dela manj, se mu benificirana doba ne prizna. Na koncu leta je bil zaključen postopek za benifikacijo kovačev, in sicer jim je delovna doba z benifikacijo priznana od 1978. leta dalje.

Za vajeenje ŽIC, ki del svojega programa opravljajo v delavnicah, so bili v letu 1983 povečani pavšalni prispevki za zdravstveno zavarovanje po letnikih študija, in sicer:

letnik	med letom din/osebo	konec leta din/osebo
prvi	12.50	15.00
drugi	37.50	46.00
tretji	18.75	23.00

Vse več je tudi učencev iz usmerjenega izobraževanja, katerim pri-

spevek za zdravstvo plačuje republiška izobraževalna skupnost. Od 1. decembra 1983 plačujejo delavci, ki imajo neplačani dopust in izostanke, dosti večji prispevek, in sicer 14,04 % od bruto osebnega dohodka zadnjih treh mesecev. Razlika je nastala zaradi spremembe sistema, ker od 1. decembra 1983 dalje plačujejo prispevek za invalidsko pokojninsko zavarovanje — ne pa prispevka za zdravstveno zavarovanje.

Na oddelku obračunavamo še 60 pogodbeno zaposlenih upokojevcev in še ostale delavce za občasno organizirano pogodbeno dela (rekonstrukcije globinskih peči, čiščenje jezu). Tudi pri pogodbenih delih so letos spremembe, saj pogodbeno zaposleni delavci niso smeli delati v letu več kot 60 dni. Kvota ur ni bila določena. Če pa smo delavca rabili dalj časa, smo morali prek zavoda za zaposlovanje doseči soglasje za 90 dni na leto. Poleg tega je bilo delo omejeno tudi vrednostno, in sicer znesek pogodbenih del ni smel preseči 90 % zneska pogodbenih del v predhodnem letu. Bilo je nekaj kršiteljev — to je v glavnem valjarna bluming, za te pa je bilo potrebno samoupravno rešiti situacijo, kajti rekonstrukcije globinskih peči so tipična kampanjska dela, za katere je pogodbeno delo še najprikladnejša oblika.

Istočasno pa je pogodbeno delo tudi draga oblika dela, kajti močno jo bremenijo davke na pogodbeno dela (40 % od bruto pog. del), prispevek za solidarnost, iz dohodka pa se plačuje na bruto osnovo še 6 % prispevka za zdravstveno zavarovanje in 1,50 % prispevka za invalidsko pokojninsko zavarovanje. Železarno stane pogodbeno delo neto krat faktor 1,764. Delavec dobi plačilo po pogodbi zmanjšano le za samoprispevek.

Krajinski samoprispevek se izplačuje od neto osebnega dohodka, višina pa se izglasuje z večino glasov na referendumih. Namenjen je za kri-

tje določenih investicij v infrastrukturne objekte. Dostikrat je uveljavljen poleg občinskega samoprispevka v isti občini še krajevni samoprispevek. Delavci TOZD in delovnih skupnosti Železarne plačujejo samoprispevek 15 občinam in 72 krajevnim skupnostim. Sistem dvojnega samoprispevka imajo v glavnem delavci iz BiH, zato njihov osebni dohodek močno odstopa od ostalih delavcev na istem delovnem mestu. V jeseniški občini imajo dvojni samoprispevek (2,5 %) krajani Mojstrane. Jeseničani že tretje leto plačujemo 1,50 % samoprispevka za rekonstrukcijo dveh šolskih objektov. Plačevali ga bomo še do 31. julija 1986. leta.

Solidarnostna dnina: Vsako leto moramo delavci prispevati svoj delež za solidarnost, poleg rednega prispevka, ki ga plačujemo za potresno področje v Črni gori. Ta prispevek pa je lahko dan kot organizirano delo prek 42-urnega delovnega tedna ali pa kot odtegnitev rednega osebnega dohodka v juliju. Mi smo se samoupravno odločili za dodatno organizirano delo, ki je bilo organizirano v mesecu juniju. Toda tam, kjer delo ni bilo možno organizirati, je moral dati delavec dopust na prosto soboto. V letošnjem letu je bilo v glavnem v veljavi to zadnje.

Prispevek za solidarnost se je odvajal s poprečno urno postavko TOZD. Za solidarnost je bilo letos narejenih 50.200 ur, oziroma v vrednosti 4.971.658,80 din. Od te vsote je bilo potrebno še odvzeti 0,80 % prispevka za invalidsko in pokojninsko zavarovanje (39.773,30 din) in 8,50 % prispevka za zdravstveno zavarovanje (422.591,00 din).

NAGRAJEVANJE — GIBLJIVI DEL

Delež osebnega dohodka, ki izvira iz ocene delovnega prispevka, naj bi bil odvisen od prizadevanja vsakega posameznika. Izbrani naj bi bili delokrogi delavcev oz. zaključene delovne enote, v katerih naj bi se ocenjevalo po produktivnosti. Povprečje ocenjene grupe je 13 %. Opaža se, da je ta ocena izgubila svoj namen, zato jo v novem samoupravnem sporazumu ne bo. Obstajale naj bi le še v predhodnem obdobju.

Norma: je tudi delež, ki izhaja iz delovnega rezultata posameznika (individualna) ali skupine delavcev (skupinska norma). Norma se z leti dviga najbrž zato, ker se izboljšuje tehnologija oziroma pogoji dela. V zadnjih petih letih so faktorji norme znašali:

1979	1,35
1980	1,38
1981	1,43
1982	1,45
1983	1,47

Faktor norme je povečan v primerjavi z letom 1982 za 1,4 %.

DELEŽ OD ZA DELO POD POSEBNIMI ČASOVNIMI POGOJI

Tudi v letošnjem letu smo dodatke obračunavali na osnovi delavčevega osebnega dohodka. Torej je bil čas delavca z višjo kategorijo na nočnem in popoldanskem delu višje ovrednoten kot od delavca z nižjo kategorijo.

Izjema je bil le dodatek za deljen delovni čas. V novem samoupravnem sporazumu se bodo časovni dodatki obračunavali z zneskom na uro. To bo odpravilo vse večje razlike, ki nastajajo med delavci v eni izmedni in delavci, ki delajo v sistemu 4+1. Dodatki so se v letu 1983 v globalnem znesku povečali za 12 % v odnosu na leto 1982.

V tem letu smo imeli problem z obračunavanjem praznika 1. maj, ki je bil ravno na nedeljo. V samoupravnem sporazumu o delovnih razmerjih namreč piše, da se v tem primeru praznik prenese naprej na naslednji delovni dan. Delavcem, ki delajo kontinuirno, pa moramo omogočiti en dan praznovanja. To je seveda ravno 1. maj in ravno takrat naj praznika ne bi bilo, ker se prenese. To so seveda neložnosti, ki naj bi jih tudi uredil novi sistem delitve osebnih dohodkov.

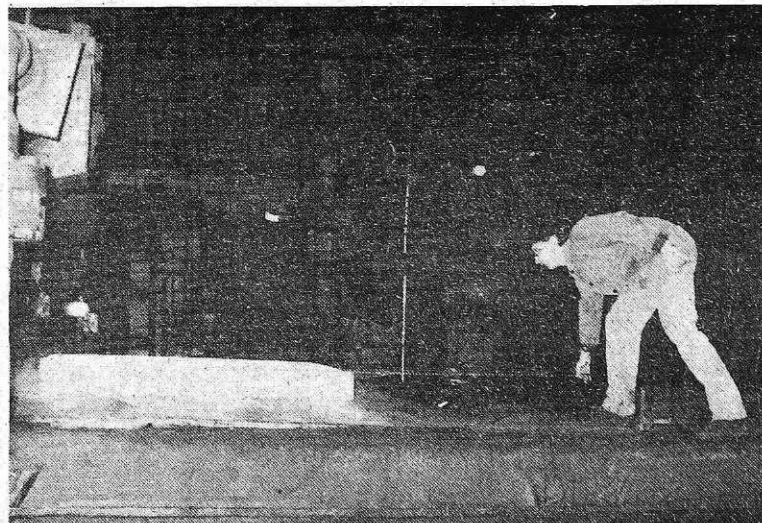
NADURNO IN NEDELJSKO DELO TABELA: 1

Nadure so še naprej v upadanju, kar je tudi naša tendenca, delno pa zaradi drugih nadomestil nižjega osebnega dohodka (plačevanje nedeljskih in sobotnih dodatkov — čeprav so potem med tednom prosti). Z nekaterimi TOZD imamo velike težave zaradi limita 30 nadur na mesec, zato se ta zakonski limit še vedno velikokrat krši.

Prispevki za delo v posebno otežkočenih pogojih so se v letu 1983 zvišali, kot je razvidno (din):

1982	21.435.399	100 %
1983	26.790.561	125 %

To pomeni, da je glede na porast osebnega dohodka ostal v mejah leta 1982.

Merjenje debeline v Valjarni debele pločevine (foto S. Kokalj)

GORENJSKO DOMOBRASTVO, NJEGOVA ORGANIZIRANOST IN DELOVANJE NA OBMOČJU KOKRŠKEGA ODREDA

Najbolj zanimiva akcija, pravzaprav edina take vrste, je bila denarnega značaja. Zgodila se je v Predilnici in tkalnici Tržič, ki je bila tedaj še v rokah družbe Glanzmann-Gassner. Kolikor je pač mogla, je delala za potrebe okupatorja. Vendar je bila proizvodnja zaradi vse večjega pomanjkanja surovin, zaradi odhajanja delovne sile k partizanom in pa zaradi partizanskih sabotaž na pogonskih napravah iz dneva v dan manjša.

Potrebe po denarju, tako v odredu kot na terenu, pa so bile vsak dan večje. Blago je bilo treba že plačati, podpirati je bilo treba vse več partizanskih družin, bila je še vrsta drugih potreb. Obveščevalci 2. bataljona, ki je tedaj še taborili nad Lomom, so poizvedeli, da bi bilo mogoče priti do večje vsote mark v trenutku, ko so jih začeli razdeljevati po ovojnicah za plače. Toda akcija bi bila treba izvesti podnevi in sredi Tržiča, ki je bil poln policistov, orožnikov, Nemcev, nemčurjev in domobranskih ljudi. Kaj takega so mogli opraviti samo drzni borci, ki so znali tvegati in ki so tam poznali vsak korak, vsak prostor in ljudi.

In taki so se javili. To so bili Albin Ahačič-Binč, Matevž Hreščak-Mato in Nande Kanduš-Bruno, poprej tudi borec 2. bataljona. Tedaj je deloval v Narodni zaščiti Kranjskega okrožja; bil je hladnokrven borec.

»Mi zgoraj pri Gabrcu smo napeto čakali, kako se bo izteklo vse to, in pogosto pogledovali na uro. Opoldne smo bili že prepričani, da so fantje zašli v past. Kmalu pa so se prismejali po bregu navzgor. Njihovi obrazi in dve debeli aktovki, vse to je naznanjalo, da jim je podvig uspel.

Ko so v Gabrčevi hiši zlagali na mizo svežnje »Reichsmark«, so pripovedovali:

»Šlo je kot po maslu. Pretrgali smo telefonsko žico in se pojavili pred uradniki kot strela z jasnega. Odnesli smo vse, kar je bilo pripravljeno za plače. Zdaj je tu!«

Drugi pa je dodal, da ni šlo ravno vse »po maslu«. Zaradi pretrganega telefona je v pisarno prišel električar Hans Kuhar, predvojni hitlerjevec in nemški državljani, da bi ugotovil, kaj se je zgodilo. Matevž Hreščak, ki je varoval ostala dva, ga je hotel zaustaviti, a se mu je Kuhar iztrgal in zbežal. V Hreščakovih rokah je ostal njegov suknjič, ki ga je prinesel s seboj. Bila je nevarnost, da Kuhar ne bi stekel do policijske postojanke, ki je bila oddaljena le 250 metrov, ali pa morda k orožnikom, ki so bili oddaljeni le nekaj več. Zato so se vsi trije podvzeli in z že pobranim denarjem izginili v vzhodni strmini takoj nad cesto.

Preden so se umaknili, so uradnikom naročili, da morajo delavcem izplačati mezde najkasneje v dveh dneh. Če delavstvo ne bo dobilo denarja, bomo prišli spet in tedaj bo šla predilnica v zrak z vami vred!

Toliko denarja skupaj še niso videli nikoli. Fantje so uspeli in 14. novembra 1944 iz predilnice prinesli natanko 14.470 RM. Tako je zapisano v bataljonskem poročilu za 14. november 1944.

V upravi predilnice pa so v blagajniške knjige navedli veliko večjo vsoto. Po njihovem naj bi bili partizani odnesli 31.336 DM! Ali so bili uradniki tako iznajdljivi, da so orožnikom namenoma navedli večjo številko, ali pa je bilo posredi kaj drugega, tega ni bilo mogoče ugotoviti.

Naj bo kakorkoli, vse kaže, da je bil to na Gorenjskem edini podvig take vrste. Zato ni čudno, da so se v dolini govorice o tem hitro razširile.

V drugi polovici novembra je iz štaba 4. operativne cone prišlo prvo napotilo o snovanju Jurišnega bataljona. Toda zaradi poslabšanih zvez ter kadrovskih in operativnih problemov se je vse zavleklo v december.

Kadrovsko dopolnjevanje, preverjanje in spreminjanje je bilo v novembru zelo dinamično. Tako so v odrednem štabu postavili novega sanitetnega referenta, medicina Rudolfa Malovašiča, ki je bil dotlej v 2. bataljonu KO. Zaradi tega je dotedanja referentka Fani Knez-Sonja lahko odšla v ambulantno. Prav tisti dan, 13. novembra 1944, je v odred prišel tudi prvi zdravnik, in sicer dr. Rado Debevec iz Radovljice, ki so ga tudi razporedili v ambulantno »B« ali »777« pod Begunjsčico. Odtlej je bilo glede medicinskega dela malo lažje; po bataljonih so večkrat izvajali medicinsko-sanitetne preglede in hkrati manjše zdravniške posege. Najpogostejše bolezni so bili prehladi, srbečica, bolezní zob in splošna oslabelost. Tudi v ustanovah in delavnicah je bilo več personalnih sprememb: v tehniki, v čevljarstvih delavnicah in v radijski ekipi. V slednji je bil za vodjo imenovan tehnik Franc Celestina.

Do največjih sprememb je prišlo v 1. bataljonu. Partijska organizacija v tej enoti ni mogla popraviti razmer. Sirila se je familiarnost, čut odgovornosti je popuščal, nadzor nad podrejenimi je bil vedno slabši, lokalpatriotizem pa je bil že tako razraščan, da je disciplina neprestano slabela. Vse to skupaj je pripeljalo do nekaterih žrtev, ki jih sicer ne bi bilo. Zato je bil sredi novembra 1944 »vsled nesposobnosti in neinicativnosti v vodenju evidence razrešen dolžnosti dosedanjí štab 1. bataljona«, kot navaja naredba odrednega štaba. Dotedanji voditelj, sicer stari in prekaljeni borci, ki pa so zašli v krizo, so bili nato razporejeni v druge enote. Vsi trije tovariši so se po tem hitro rehabilitirali z delom in spet postali koristni funkcionarji. Prav tako je bil razrešen komandir 1. čete tega bataljona, politkomisar 2. čete in en politidelegat te čete pa sta bila poslana na razpoloženje štabu 4. operativne cone na Štajersko.

Tako je 1. bataljon tedaj dobil povsem novo poveljstvo. Za vršilca dolžnosti komandanta je bil imenovan izkušeni Alojz Bele-Tičko, ki je bil dotlej po čudnih okoliščinah le borec v 2. bataljonu, politkomisar je postal Ivo Porenta-Vojko, dotedanji odredni sekretar SKOJ, na njegovo mesto pa je prišel Dušan Korinšek; za vršilca dolžnosti pomočnika bataljonskega politkomisarja je bil postavljen Branko Radulović, ki je bil iz istih razlogov kot Alojz Bele-Tičko dotlej nekaj časa v 3. bataljonu le borec. Ti so poveljstvo nad bataljonom prevzeli med 18. in 20. novembrom 1944 in sicer v Dragi pri Smučarski koči.

Novi štab je že v prvem poročilu zapisal, da bo treba red in disciplino močno izboljšati. Glede tega je bilo veliko narejenega že na maršu proti Štajerski.

Tudi štab 3. bataljona je doživel več sprememb, toda iz povsem drugih razlogov kot prvi. Od tu je bil namreč komandant Franc Ribnikar-Lenart poslan v oficirsko šolo pri glavnem štabu NOV in POS, zamenjal pa ga je dotedanji komandir 2. čete Mihael Karo-Korel. Tudi za bataljonskega politkomisarja je prišel nov človek. To je bil Ciril Ankerst, dotlej politkomisar štabne patrulje.

V štab 2. bataljon pa je prišel nov namestnik komandanta, in sicer Anton Zupan-Jaka, dotedanji komandir 2. čete. Na njegovo mesto je bil postavljen Alojz Koblar-Marjan.

V mesecu novembru so iz štaba 4. operativne cone začela prihajati tudi navodila za pošiljanje posameznih tovarišev v oficirske in podoficirske šole. Za šolanje so bili poleg drugih izbrani naslednji tovariši:

- Franc Ribnikar-Lenart, komandant 3. bataljona, za oficirsko šolo;
- Janko Bogataj, komandir 1. čete 2. bataljona, za oficirski tečaj;
- Jože Kocjan, vodnik v 3. bataljonu, za pehotni oficirski tečaj;
- Franc Jazbec, Drago Justin in Franc Švab iz 3. bataljona so bili poslani v razne podoficirske in druge tečaje, prav tako tudi Anton Kunstelj, Alojz Jezeršek, Stane Javh, Anton Hribar iz 2. bataljona, nadalje pa še Mirko Cedilnik-Mato, Stane Toni in Franc Trdin.

Prav tedaj, 15. novembra, je prišlo iz štaba 4. operativne cone vabilo, naj se tamkajšnje politično-propagandistične konference udeležita tudi politkomisar odreda Peter Bratkovič-Zvonko in propagandist Mitja Valenčič-Sonc; zato sta se tudi ta dva odpravila proti Zgornji Savinjski dolini. Pot do tja so organizirali tako, da je z njima hodil del tovarišev, namenjenih v šole in tečaje. Politkomisar in propagandist sta odrinila iz odrednega štaba, ki je bil tedaj še v Dragi, drugi pa so se jima priključili spotoma. Tovarišem iz 2. bataljona, ki so s Štajerske že nosili orožje, je bila pot znana. Eden izmed njih, Stanko Javh, piše:

»Na pot izpod Storžiča so odšli 18. novembra. Z nami sta šla tudi politkomisar odreda Peter Bratkovič-Zvonko in komandant 3. bataljona Franc Ribnikar-Lenart...«

Nadaljevanje

Tako kot so vsak film po svoje »obdelovali«, so obravnavali tudi razna predavanja. V svojih zaupnih klikah so prevzeli pogumno kritizirali. Csaks iz Labotske doline, ki je prostodušno priznaval svoj maščarski izvor po očetovi strani, je večkrat omenil kaj pozitivnega o Židih.

Gruppenfirerja iz tretjega letnika nista bila samo poveljujoča sila, ampak sta marsikaj dopuščala. Tako tudi, da so veliki spalnici, nekdanji kapelici, uvedli popripovedovanje o prebranih knjigah. Sigfrid je začel prvi večer o tragediji velepotniške ladje Titanic. Vsakič so postavili koga na stražo na hodnik, če je bilo pričakovati, da bo še ponoči vahal okoli kak dežurni profaks. Mladinci so se znašli.

13. junija 1944 je bil nabor za letnik 1927. Iz 2. b letnika jih je mnogo šlo. Kandut se je učil, da bi prav dobro zaključil šolsko leto. Pregarnik, klada, drugače pa razigran kot mačkasti Šmrlajb, ki je bil za dve leti mlajši in pet glav manjši, se je javil k napadalcem. In še Suanjak, Lackner, Greselj, Pichorner, Puchreiter in drugi.

Zato se je izvedelo, da bo prihodnjy jesen samo en tretji letnik še, ker so jih tudi v 2. a letniku veliko pobrali. Še čez počitnice bodo vpoklicani. To se jim je jasno reklo.

— Niti oddiha in počitnice! je nekdo črhnul.

Vsi ti notranji dogodki v razredu so šli brez zanimanja mimo. Gnal se je učenjem, da so ga nekateri že posebno gledali kot stremuha. Te zvrsti študenta menda ne mara svet. Učil se je vedno že vestno in seveda tudi s kancem častihlepija. Zdaj pa mu je Charlotta v zadnjem pismu narisala tako mikavno bodočnost: Vojne bo konec. Študiraj boš jezike in glasbo! In jaz... pomisli, jaz isto! Drug drugemu bova v pomoč! Pa se bova kosala! Veš, da imam tukaj po posredovanju očetovega sorodnika možnost, da se učim violino in petje? Starikavi možičelj, pokojenec z Mozarteja me poučuje, sorodnik ga pa plačuje na čisto preprost način, hrano mu daje. Veš, za hrano je tukaj trše kot v Kranju. Tudi violino sem dobila za nekaj užitnih dobrin. To je čudovito! Pri sorodniku se shajajo še drugi Slovenci in Jugoslovani. Dva sta bivša vojaka, tudi glasbenika v civilnem poklicu. Egen vedno sanja o svobodi in svoji violi. Zato je dobil od sorodnika vzdevek Viola. Smešno, kaj rečeš? In veš, kako pa mene imenuje? Triglavska sojenica!

Dijak je nosil zadnja tri pisma vselej pri sebi. Zamenjal jih je spet, ko so bila nova tri tukaj.

VALENTIN POLANŠEK

106

ROMAN

KRIŽ S KRIŽI

Preko Semenja je zveza dobro delovala. Ko ga je zadnjič neopaženo obiskal v prvem nadstropju doma, mu je izročil zavitek. Dolgo ga je držal v rokah.

— Sam boš vedel, da jo je treba varovati kot svoje oko! Slovenska knjiga je dandanes več kot zlata vredna.

Dijak je na skrivnem razvil zavitek. Bral je s pobožno srhljivostjo: Dragotin Kette — Poezije... V Ljubljani 1900... Založil L. Schwentner. Se tisti dan jih je prebral.

Nova bližina tistega slutnega lepega ga je vsega objela. Čul je samega sebe šepetati. Bral je pesem za pesmijo. Kot bi se zaljubil z opojno tekočino, mu je šlo skozi kri in zavest. Uvodno štirivrstnico je vsrkaval vase. Ves ježen prav take izpovedi! Ves lačen prav take duševne hrane! Ves neobglen, ki mu je treba prav take krepitev!

»Moja maksima/Polpolnitev bodi moj edini vzor/luč, resnica moje delovanje! Ljubica, ti bodi mi izvor/sreče — smrt po delu sladko spanje!«

Oprijemal se je svojega koprnenja in ga žlahtil z nedeljsko svetlimi navali. Sedel je pri klavirju in pelo je v njem. Svoje poizkusne »melodije« je prikojil na Kettejevo besedilo, polglasno pel sebi. A nenadoma se je ustrašil, kakor da je nekdo nevidno stopil zanj: Mar ni to omadeževanje velikega pesnika, če jaz, začetniški mladeč zlorabljam prelepe verze?

V pismu Charlotti se ni upal omeniti, kaj si je domišljjal in da je hotel Kettejevo pesem uglasbiti. O knjigi sami pa je pel slavospeve! Izražal pa tudi neuresničljive zamisli, zakaj ne omenijo takega velikega pesnika na kranjskem učiteljsku. Ko nam toliko pripovedujejo o kulturnem poslanstvu? Najprvo pa bi moralo biti, da spoznamo kulturo tega mesta, kjer je umrl Prešeren, kateremu je tudi Kette spisal globoko doživeto pesem. Kultura, ali ni to tista združevalna osrečujoča sila, ki je last vseh kulturnih ljudi na svetu?

Vrelo mu je v spominu, kakor daleč je segal, da je bore malo čul o slovenskih pesnitvah. Iz mohorskih koledarjev je bilo nekaj ostankov verzov in iz prve ljudskošolske Naše začetnice nekaj Župančičevih rim o Cicibanu, o Lenki in še kak naslov ali del berila. Vedno so nas še posiljevali z nemškimi berili in pesmimi, od lastnih umetnij pa odtujevali. Je to kulturno poslanstvo, ki se sedaj tudi uvaja na Kranjskem?

Kettejevi verzi so se dijaku zljajali v intimno osebno izpovedovanje samega sebe.

(Dalje prihodnjič)

PETER PAVLOVEC

4

ČLOVEK IMA TAKOJ KAMEN V ROKI

Tebi se bom izpovedal oče, samo tebi. Veš, takrat ko sem moral od doma, sem ti salamensko zameril. Zameril zato, ker je na kmetiji ostal France, ki po srcu sploh ni kmet. Da, France, ta klinec, ki je moj brat in ga je en sam egoizem. Ne vem po kom se je vrge: po tebi gotovo ne in po materi, ki je bila dobra, kot svež kruh, tudi ne. Slišal sem, da imate sedaj po Francetu vi zaslugi hotelček in se greste kmečki turizem. Saj to mora biti čudovito! France pač zna in slišal sem tudi, da je postal kar nekaj gosposki in da pije samo viski. Preklet klinec, kot da ti isti sadjevec, ki si ga ti kahal, ni dovolj dober za tega pogospodnega kmeta. No ampak bog mu naj odpusti grehe. Tudi jaz mu jih. Navsezadnje je pa doma le veliko ustvaril in pri človeku cenim ustvarjalnost in delavnost, pa naj bo kot človek še tako grd konjedec.

Toda tu sva spet pri tisti točki o kompjutersko mrzlih učnjakih. France se mi zdi, da je kompjutersko mrzel kmet in naj me vrag, če te ne bo nekega dne, ko ne boš več zmožen delati, poslal v dom za ostarele. Tam boš že po enem mesecu umrl zaradi domotožja, kajti ne morem si predstavljati, kako bi lahko ti živel brez Malega vrha, brez pogleda na košenino, na gozd in še na vse tisto kar ljubiš in nosiš v svojem srcu. Vem, da te France nikdar ni imel ravno preveč rad, niti matere, niti mene. On sploh nikogar nima preveč rad. Ima pa zelo rad sebe in tisti kupček denarja na katerem sedi.

Pa pustiva Franceta. Nič mu ne zamerim in tebi tudi ne, da nisem ostal doma na kmetiji. Kar je — je in drugače sedaj

ne more več biti. Jaz sem odpustil! Je že tako moralo biti. Vsa kdo ima svojo stezico po kateri hodi skozi življenje. Ti si bil na videz trd in molčeč človek, toda tvoja notranjost je bila nežna. Tja v glavo si bil videti butast zarukan kmet. Toda to je bilo varljivo, oziroma to je bil varljiv videz, kajti čimdlje sem te gledal, več sem opazil na tvojem obrazu. Videl sem žar tvojih oči in videl modrost na tvojem čelu. Se spominjaš, da si pozimi celo knjige bral in poslušal resno glasbo na radiu. Pa lesene figure si rezljal v dolgih večerih, ko je zunaj zavijal veter.

Nekaj teh lastnosti sem podedoval po tebi: na zunaj sem trd butast in zarukan nekvalificirani delavec, znotraj sem pa nežen in čustven človek. Toda ko se zjutraj česem in se gledam v ogledalu, vidim da nimam tistega žara v očeh, niti tistih modrostnih potez na čelu. Toda oče, le kako bi imel žar v očeh in modrostne poteze na čelu? Mar od krampa in lopate in nošenja cementnih vreč pri gradbenem podjetju? Mar od dela za tekočim trakom in tako dalje in tako dalje? Ti pa si kmet in zemlja in gozd dajeta svoj pečat čelu in očem.

Spominjam se matere: tudi ona je imela žar v očeh in mehke poteze dobrote na obrazu. Rad sem jo imel. Bog ji daj mir pod rušo. Tisti hribček s cerkvico in nekaj z grobovi je imela vedno rada. Počiva tam, kjer se ptiči še niso pobratili s človekom, kjer še brečče čebele in letajo barvasti metulji.

Spominjam se tudi Sultana oče. Najbrž je že crknul, ampak bil pa je to pes od fare. Rad sem ga imel. Imel je plemenit gobec in zveste oči. Da, kakšni lepi čednosti sta zvestoba in ponos. Žal pri ljudeh ti dve čednosti vse bolj izginjata, zlasti ponos. Sultan je bil del družine in doma, čeprav je bil le pes. Tudi spoštovali smo ga. Tudi lačen ni bil nikoli. Ta pes, se mi zdi sploh ni imel pasjega življenja.

Spomni se tistih skrivnostnih večernih ur, ko je potegnil zahodni veter in je gozd začel tako čudno mrmrati, kot bi molil. Ti, jaz in pes pa smo poslušali to mrmranje z neko posebno svečanostjo. Mislim, da smo se spojili z gozdom in smo postali del njega. Tudi naš kosmatinec je moral nekaj tega občutiti, kajti nikdar ni zalajal. Spomni se tudi, da v takšnih uricah zamaknjenja ni bilo poleg nikdar Franceta. Ta človek, moj brat in tvoj sin, ni v sebi nikdar nosil ljubezni in spoštovanja do zemlje in gozda. Eh, hudič naj vzame vse skupaj. Živim sedaj v

mestu. Tu med ulicami hrumi samo promet, ki nima nič skupnega s hrumenjem gozda.

Brez službe sem in rad bi ti pojasnil zakaj, vendar bo to dolga zgodba, pravzaprav bo to več zgodb, ker sem bil že večkrat brez službe. V teh zgodbah ti bom skušal pojasniti vzroke zakaj sem službe pustil. Moram iz sebe iztrgati tega raka, ki se razrašča v meni, sicer se bo preveč razbohotil. Ti oče, mi nisi samo oče. Bil si tudi moj prijatelj, in mislim da si še, pa čeprav se nisva videla in ne slišala že toliko let. Ko boš to bral, pojdi zadaj za hišo k potoku in tam beri v miru božjem! Sprejmi me spet v svoje srce, kot si me pred davnimi leti oddal iz svojega srca. Pa nikar mi preveč ne zameri, če se včasih malo raznežim, tako veš po babje.

Ja, še to ti moram povedati, da sem danes napisal in oddal prošnjo za sprejem v službo pri nekem podjetju. Veš, iščejo pomožnega uslužbenca in sem se prijavil. Sedaj bom čakal na odgovor najbrž nekaj tednov.

Največ časa bom prebil v svoji izbici. Sobico v kateri stanujem, imenujem izbico. Veš, jaz ne rečem, ko pridem domov, da sem prišel domov, ker doma nimam. Če pa rečem, da sem prišel v izbico, rečem to zato, da je vsaj nekaj topline v vračanju in odhajanju v ta prostor in iz tega prostora. Gospodinja, pri kateri stanujem, je dobra stara sivolasa ženska. Spominja me na mater zaradi dobrote. Dostikrat me povabi na kosilo in to zlasti takrat, ko ve da sem brez službe. Celo za večerjo mi mnogokrat štiri jajčka pripravi, tako na oko in mi da štiri kruhe: za vsak jajček en krepak kos kruha.

Res dobra ženska, tako da imam vsaj tu veliko srečo, ker je danes težko najti dobre ljudi. Ta ženska pa je resnično dobra. Tudi najemnino plačujem zelo svobodno: kadar imam pač denar, pa tudi odpustila mi jo je že. Malo delam na vrtu. Znosim kurjavo v klet in še kaj podobnega postorim. Ima sina, ki pa ne živi pri njej in se tudi z njo ne razume zaradi njegove žene, ki jo ne mara in tudi sinova žena nje ne mara. Takšno je pač življenje, nič kaj rožnato in brez kakšnih posebnih upov na bodočnost.

Lepo te pozdravlja tvoj sin Gašper

Nadaljevanje

Izvršni svet OS Radovljica je na 27. seji, zadnji v januarju, sprejel predlog dopolnitev ukrepov družbenega varstva v Gozdarsko kmetijski zadrugi Srednja vas, izrekel soglasje k spremembam in dopolnitvam statuta Komunalnega gospodarstva Radovljica in k osnutku odloka o ustanovitvi, sestavi in nalogah odbora za družbenoekonomske odnose in družbeni sistem. Obravnaval je tudi dogovor o obnovi in modernizaciji oddajniškega in prenosnega sistema RTV Ljubljana za obdobje 1984-1986 in osnutek pravilnika o službeni opremi komunalnega redarja ter o posebnih pogojih za delavca, ki opravlja dela in naloge komunalnega nadzorstva. Proučil je informacijo o poteku obravnave zahtevkov za dodelitev sredstev solidarnosti za odpravo posledic naravnih nesreč v SR Bosni in Hercegovini, SR Hrvatski in SAP Kosovo. Izrekli so soglasje za opravljanje zasebne gostinske dejavnosti v Bohinju in se seznanili s poročilom o realizaciji proračunskih prihodkov in odhodkov za leto 1983. Razen tega so na seji potrdili usklajene ukrepe za pripravljenost in program dopolnjevanja občinskih blagovnih rezerv v letu 1984.

Na skupni seji predsedstva OK SZDL in predsedstva občinskega sveta ZSS Radovljica, 25. januarja, so obravnavali predloge možnih kandidatov za nosilce vodilnih funkcij za občinsko skupščino, za skupščine SIS na ravni občine, za republiško skupščino in skupščine republiških SIS. Obravnavali so tudi predloge kandidata za predsednika in člana predsedstva SRS, za delegate v DPZ skupščine SRS in v delegaciji skupščine SRS za zbor republik in pokrajin skupščine SFRJ. Dogovorili so se o sklicih temeljnih kandidacijskih konferenc, ki so jih morali v KK SZDL opraviti do 10. februarja.

Na 4. razširjeni seji občinskega odbora ZZB NOV Radovljica, 26. januarja, na kateri so bili navzoči tudi tajniki krajevnih organizacij ZB NOV, so obravnavali predlog družbenega dogovora o priznavalninah udeležencem NOB, akcijski program občinske organizacije ZZB NOV Radovljica za leto 1984 in se dogovorili o pripravi na sklic volilno programskih skupščin krajevnih organizacij ZB NOV, ki morajo biti sklenjene do začetka aprila 1984. Potrdili so tudi osnutek dogovora o sofinanciranju glasila »TV-15 Naš tovariš«.

Na delovnem posvetu predsednikov osnovnih organizacij in konferenc osnovnih organizacij ZSS občine Radovljica, 2. februarja, so se dogovorili o postopkih kandidiranja za nosilce najodgovornejših funkcij skupščin občine in SIS v občini in republiki ter o sklicih temeljnih kandidacijskih konferenc. Bese- da je tekla tudi o nalogah sindikata v obravnava in razčlenitvah zaključnih računov za leto 1983 in v pripravi na sklic letne seje občinskega sveta ZSS Radovljica, ki bo v marcu. Na posvetu so bili udeleženci seznanjeni s potekom občnih zborov in ocenami teh zborov. Ponovno so spregovorili o uresničevanju letnega programa družbenopolitičnega usposabljanja sindikalnih delavcev.

V prostorih Planinskega društva Radovljica v radovljiški graščini se je 19. januarja pričela alpinistična šola. Organizira jo alpinistični odsek PD Radovljica za mlade ljubitelje alpinizma.

Slovenski kulturni praznik so tudi v radovljiški občini letos proslavili nadvse svečano z množičnimi izvirnimi prireditvami in kulturnimi akcijami. Kulturna društva in šole so priredile priložnostne recitatorske, glasbene in folklorne prireditve. Na predvečer 8. februarja so v galeriji Šivčeve hiše odprli razstavo ilustracij znanega likovnika in oblikovalca Marjana Mančka iz Selščka pri Cerknici. Otvoritev je bila obogatena z glasbenoliterarnim programom pod vodstvom dramskega igralca Mirana Kende in v izvedbi flavtistke Maje Gogala ter Linhartovega odra mladih. Knjižnica je pripravila knjižno razstavo in na Prešernov dan brezplačno vpisovala nove članke knjižnice. V Stari Fužini in na Brezjah so odprli novi krajevni knjižnici.

Na osrednji gorenjski proslavi Prešernovega dne, 3. februarja v Škofji Loki, je na predlog Kulturne skupnosti Radovljica letošnjo Prešernovo nagrado Gorenjske prejela znana slovenska operna umetnica Zlata Ognjanovič-Gašperšič, rojakinja iz Kroke, ki s svojimi vokalnimi dosežki bogati vsa leta tudi kulturna dogajanja v radovljiški občini in v svojem rojstnem kraju Kropi.

Plamenica z olimpijskim ognjem je na poti po Sloveniji prispela z Jesenic v radovljiško občino 2. februarja zjutraj, kjer so jo pričakali najprej na Bledu, nato pa še v Begunjah pred Elanom. Na Bledu so plamenico nosili olimpijci Marjan Burger, Miloš Janša, Božo Jemc, veslača Robert Krašovec in Milan Janša ter član ALC Lesce Bogdan Jug. V Begunjah je ta čast pripadla športnikoma Francu Cvenklju in Barbari Pikon. Plamenico so občani povsod prisrčno sprejeli in pozdravljali nosilce.

V programu raziskovalnih nalog občinske raziskovalne skupnosti Radovljica za leto 1984 načrtujejo naloge s področja energetike, varstva okolja, proizvodnje hrane in prestrukturiranja gospodarstva. To so hkrati tudi ovrednotene naloge v razvojnih programih srednjeročnih in dolgoročnih občinskih planov.

Ob 40-letnici geodetske službe v Sloveniji je geodetska uprava občine Radovljica priredila v sejni dvorani občinske skupščine 20. januarja priložnostno proslavo s prikazom razvoja te službe pri nas in v radovljiški občini. Za to priložnost so pripravili tudi razstavo geodetskih pripomočkov in izdelkov.

Po podatkih komiteja za družbeno planiranje in gospodarstvo OS Radovljica je bilo od januarja do novembra 1983 v turističnih krajih občine 263.173 gostov ali 3,8 % več kot lani v tem času. Tujih gostov je bilo letos več 5,5 %, domačih pa 1,1 %. V 11 mesecih 1983 so našli v občini skupaj 1.032.929 nočitev, kar je 5,5 % več kot lani.

V programu stanovanjske skupnosti Radovljica načrtujejo v letu 1984 gradnjo družbenih stanovanj na območju Poddobra v Begunjah 56, Bohinjske Bistrice 30 in Bleda 10 stanovanj. Razen tega bodo komunalno opremili zemljišča, na katerih bodo lahko začeli graditi v Lescah 100, na Bledu 12 in v Kropi 20 stanovanj.

Po programu kmetijske pospeševalne službe v občini Radovljica bodo v letu 1984 predvidoma povečali stalež krav za 80 glav, proizvedli in odkupili pa bodo nad 7,6 milijonov litrov mleka, kar je 6 % več kot lani. Proizvedli in odkupili bodo 368 ton mesa mladega pitane goveda in 140 ton mesa goveda, kar je 4 % nad lanskega odkupom. Odkupili bodo 60 ton pšenice, 150 ton semenskega in 200 ton drugega krompirja ter 80 ton ribeza.

V programih OZD Gozdnega gospodarstva Bled na področju občine Radovljica načrtujejo v letu 1984 sečnjo v obsegu 160.170 bruto kub. metrov iglavcev in listavcev. S tem bodo zagotovili surovinske potrebe za domačo lesno predelovalno industrijo. Načrtujejo tudi izgradnjo 22 km gozdnih cest.

Po podatkih sveta za informiranje pri OK SZDL Radovljica v radovljiški občini redno ali občasno izdajajo svoja glasila v delovnih organizacijah Alмира Radovljica, Elan Begunje, GG Bled, hotelsko turistično podjetje Bled, Iskra Otoče, LIP Bled, Murka Lesce, Plamen Kropa, Sukno Zapuže, Veriga Lesce in Vezénine Bled. Svoja glasila občasno izdajajo tudi v krajevnih skupnostih Gorje, Lesce, Ljubno, Podnart in Zasip.

Delavska univerza v februarju v okviru programa dodatnega družbenopolitičnega usposabljanja članov delegacij načrtuje štiri seminarje za štiri združene delegacije (kultura, telesna kultura in raziskovanje). Vseh delegatov je v teh delegacijah 176.

Spomladi bo hotelsko turistično podjetje Bled začelo z novitvenimi deli znanega gostišča Mlino na Bledu. Razen posodobljene kuhinje in restavracije bodo preuredili tudi sobe s 30 posteljami. Celotna naložba bo veljala 42 milijonov din, od tega bo polovica bančnih kreditov. Dela naj bi bila gotova že za letošnjo sezono.

Pod pokroviteljstvom Skupščine občine Radovljica bodo v organizaciji Zveze društev upokojencev Radovljica 25. februarja 1984 na smučiških smučarskega centra Kobla v Bohinju prve zimske igre upokojencev. Pomerili se bodo v veleslalomu in smučarskih tekih. Tekmovali bodo upokojenci iz Slovenije, izven konkurence pa tudi upokojenci iz SR Hrvaške, Avstrije in Italije. Glavni oranizator teh iger je Zveza upokojencev Slovenije.

Iz podatkov statistične službe RTV Ljubljana je razvidno, da je bilo v polletju 1983 prijavljenih v vseh krajih radovljiške občine skupaj 12.129 TV sprejemnikov, kar je največ za kranjsko občino na Gorenjskem, kjer je bilo prijavljenih 20.346 TV sprejemnikov.

V športni dvorani na Bledu je bilo v času zimskih počitnic organizirano prosto drsanje na umetni ledeni ploskvi po polovični ceni 15 din na učenca. Odziv šolarjev je bil izredno velik.

V času šolskih počitnic od 23. do 27. januarja je ZTKO Radovljica v sodelovanju s šolskimi športnimi društvi organizirala za učence vseh osnovnih šol smučarske tečaje. Iz radovljiškega in blejskega območja so zagotovili avtobusni prevoz na tečaje, ki so bili na Zatrniku, za bohinjske učence pa so bili tečaji na Kobli.

NAMEN IN POMEN SAMOUPRAVNEGA ORGANIZIRANJA POTROŠNIKOV

4

VPLIV ORGANIZIRANIH POTROŠNIKOV NA CELOTEN POTEK PROCESA DRUŽBENE REPRODUKCIJE

DOHODKOVNO POVEZOVANJE

Razvoj samoupravnih odnosov v naši družbi je v veliki meri povezan s procesom združevanja dela in sredstev, ki se uresničuje na osnovi trajnega poslovnega sodelovanja med organizacijami združenega dela. To velja zlasti za odnose med temeljnimi organizacijami znotraj delovnih organizacij, ki skupno proizvajajo določene proizvode, kot tudi za odnose med proizvajalnimi in trgovinskimi organizacijami, ki so se med seboj poslovno povezale za daljši razdobje. Na ta način se na samoupravnih osnovah dosega medsebojno usklajevanje proizvodnje in prodaje ter zagotavlja dolgoročnejša poslovna varnost vseh udeležencev v proizvodnji in prodaji.

Teh ciljev v celoti ne bi mogli doseči, niti jih uspešno uveljaviti, če v te povezave ne bi bil vključen končni potrošnik in uveljavljen tudi njegov vpliv na odločitve gospodarskih organizacij.

ENOTNOST REPRODUKCIJSKEGA PROCESA

Čim prej bomo to dosegli, tem večje bodo možnosti, da bodo potrošniki ustrezno zadovoljevali svoje potrebe, da bo zagotovljena večja usklajenost med proizvodnjo in tržiščem, da bo celotna proizvodnja prodana, realizirana, s tem pa ustvarjen tudi ustrezen dohodek delovnih organizacij za kritje njihovih tekočih potreb in za razvoj. Z vplivom na razvoj proizvodnje, zlasti industrije, kmetijstva in storitvenih dejavnosti (trgovine, gostinstva, obrti in drugih), pa bodo organizirani potrošniki vplivali hkrati tudi na preskrbljenost tržišča in tako aktivno posegali v gospodarski razvoj nasploh. Na ta način bo dosežena enotnost reprodukcijskega procesa, ki se odvija od proizvodnje surovin (primarna proizvodnja) prek njihove predelave v polproizvode in končne izdelke (sekundarna proizvodnja), prek prometa blaga oziroma t. i. terciarne dejavnosti do potrošnika. Trgovina se vključuje skoraj v vsako od teh faz proizvodnega procesa, bodisi da gre za opravljanje blagovnega prometa znotraj proizvodnje (oskrbovanja proizvajalcev s surovinami in polproizvodi) ali pa za prodajo blaga (potrošnih dobrin) občanom — potrošnikom.

Čin bo dosežena enotnost reprodukcijskega procesa, ki se odvija od proizvodnje surovin (primarna proizvodnja) prek njihove predelave v polproizvode in končne izdelke (sekundarna proizvodnja), prek prometa blaga oziroma t. i. terciarne dejavnosti do potrošnika. Trgovina se vključuje skoraj v vsako od teh faz proizvodnega procesa, bodisi da gre za opravljanje blagovnega prometa znotraj proizvodnje (oskrbovanja proizvajalcev s surovinami in polproizvodi) ali pa za prodajo blaga (potrošnih dobrin) občanom — potrošnikom.

USKLAJEVANJE INTERESOV PROIZVAJALCEV IN POTROŠNIKOV

Potrošniki se bodo posredno vključevali v vse faze omenjenega reprodukcijskega procesa in tako vplivali tudi na proizvodnjo. S postopnim povečevanjem vpliva potrošnikov na oblikovanje cen, na kakovost in vrsto proizvodov idr., prek tega pa tudi na razvoj ustreznih zmogljivosti delovnih organizacij, bodo zagotovljeni pogoji za usklajevanje različnih, tudi nasprotujočih si interesov delovnih ljudi kot proizvajalcev in kot potrošnikov.

Ponudniki blaga so namreč zainteresirani, da svoje blago proizvedejo s čim nižjimi stroški — včasih gre to tudi na račun kvalitete — in ga prodajo po čim višjih cenah. Interes potrošnikov pa je, da kupijo blago čim boljše kakovosti po čim nižji ceni.

Hotenja ponudnikov blaga, da dosežejo čim ugodnejše poslovne rezultate, so sicer že sama po sebi v marsičem omejena s pogoji na tržišču. Tako ne morejo določati cen po svoji volji, temveč takšne, ki jih tržišče še lahko prenese, da bi se blago tekoče prodajalo in se ne bi kopičilo v zalozah.

Vrsto proizvodov je treba prilagoditi potrebam in zahtevam potrošnikov, ki jih je zato treba tudi poznati. Če naj bi potrošniki blago kupovali,

jim ga je treba na primeren način približati in jih tudi seznaniti z njegovimi značilnostmi.

V ta namen organizacije združenega dela raziskujejo tržišča, organizirajo razne vrste in oblike ekonomske propagande, sprejemajo ukrepe za napredek in pospeševanje proizvodnje ipd.

USKLAJEVANJE POSLOVNE POLITIKE OZD S POTREBAMI POTROŠNIKOV

Vse to je koristno tako za napredek organizacij združenega dela kot tudi za same potrošnike in za zadovoljevanje njihovih potreb. Vendar samo z enostranskim ugotavljanjem tržnih pogojev in razmer zgolj na strani organizacij združenega dela ni mogoče zanesljivo uresničevati temeljnih ciljev poslovanja teh organizacij, da čim bolj popolno zadovoljujejo potrebe potrošnikov in hkrati dosegajo tudi čim višji dohodek. Prav zato je potrebno aktivno in organizirano sodelovanje potrošnikov, ki tako ne ostajajo le predmet proučevanja in sredstvo za oblikovanje poslovnih usmeritev organizacij, temveč tudi aktiven dejavnik v usklajevanju poslovne politike organizacij združenega dela proizvodnje in trgovine s potrebami potrošnikov.

SKUPNO NAČRTOVANJE

O uveljavljanju takšnih odnosov pa ni mogoče govoriti brez skupnega dolgoročnega in tekočega načrtovanja proizvodnje in prodaje predmetov ali storitev, brez dogovarjanja o razvoju zmogljivosti na področju proizvodnje ali menjava.

S tem namenom se udeleženci dogovarjajo za združevanje sredstev za razvoj in za skupna vlaganja združenih sredstev predvsem tja, kjer lahko najučinkoviteje prispevajo k povečanju proizvodnje, ki jo tržišče zahteva, ali pa k hitrejšemu pretoku blaga, če zmogljivosti trgovine zaostajajo za naraščajočo proizvodnjo blaga in v pretoku — od proizvodnje do potrošnika — pomenijo ozko grlo.

Z ustavno preobrazbo družbenoekonomskega odnosa na podlagi trajnega poslovnega sodelovanja se vse bolj odpravljajo dosežane razmere, v kakršnih sta tako proizvodnja kot trgovina še vedno povsem neodvisni, samostojni dejavnosti, v katerih organizacije združenega dela samo po svojih lastnih presojah, nepovezano oblikujejo svojo poslovno politiko in

načrtujejo svoj nadaljnji razvoj, ne da bi na te tokove medsebojno vplivale in medsebojno dopolnjevale in usklajevale razvoj proizvodnje ali trgovine. V takšnih razmerah potrošniki kot porabniki proizvedenega blaga ne morejo neposredno vplivati na poslovno politiko trgovine, še manj pa na proizvodnjo in njene razvojne usmeritve. Zaradi te odtujenosti proizvodnje, trgovine in potrošnje prihaja do neskladij, do neustreznega zadovoljevanja potreb potrošnikov ipd.

SKUPNO ODLOČANJE, SKUPNA ODGOVORNOST

Po tej poti nadaljnji razvoj ni več možen. Značilno za sedanje razmere je, da proizvajalec proizvaja le tisto, kar zna in za kar sodi, da bo lahko brez težave prodal. Trgovina pa še ni ustrezno organizirana in tako povezana s proizvodnjo, da bi lahko vplivala na njeno poslovno usmeritev, pri tem pa nosila tudi ustrezne posledice — ustvarjala večji dohodek, če so bile odločitve ustrezne, ali pa delila s proizvodnjo tudi izgube, če zaradi slabo ocenjenega položaja na tržišču ali zanemarjenja obveznosti glede spremljanja in ugotavljanja zahtev in potreb potrošnikov proizvedeno blago ni šlo v prodajo in je bil zaradi tega dosežen občutno nižji dohodek.

SODELOVANJE ORGANIZIRANIH POTROŠNIKOV PRI PLANIRANJU V TOZD

Treba je torej ustvariti pogoje, v katerih bodo vsi udeleženci v proizvodnji, prodaji in porabi določenega blaga medsebojno enakopravno sodelovali ter svoje interese medsebojno usklajevali. Tega pa ni mogoče doseči drugače kot s sodelovanjem v načrtovanju in z neposrednim vplivom na planske odločitve delavcev v vseh fazah proizvodnje in prodaje blaga. To bo lahko doseženo le s skupnim načrtovanjem proizvajalnih in trgovinskih organizacij združenega dela, ki med seboj dolgoročneje poslujejo, in z vključevanjem organiziranih potrošnikov v opredeljevanje planskih odločitev trgovinskih in proizvajalnih organizacij združenega dela. Na ta način bi tudi najlažje uresničili skupni interes organiziranih potrošnikov ter proizvajalnih in trgovinskih delovnih organizacij, da bi predmeti in storitve ustrezali potrebam potrošnikov.

Področje načrtovanja se prav v tem smislu tudi ureja z zakonom o

družbenem planu Jugoslavije (Uradni list SFRJ, št. 6/76). Določila 42. člena tega zakona npr. organizacije potrošnikov celo obvezujejo, da sodelujejo pri sprejemanju planov organizacij združenega dela na področju prometa blaga in storitev, če te organizacije poslujejo s potrošniki na podlagi njihove udeležbe v dohodku. S tem jasno opredeljuje njihovo vlogo in položaj v družbenoekonomskega odnosa po načelih ustave. Sicer pa niti na sedanji stopnji medsebojnih odnosov med organiziranimi potrošniki in organizacijami združenega dela trgovine, prek njih pa prav tako tudi proizvodnje, ni ovir za razvijanje sodelovanja med njimi tudi na področju načrtovanja.

SAMOUPRAVNO SPORAZUMEVANJE O TEMELJH PLANOV

Brez sodelovanja pri načrtovanju se potrošniki niti ne bi mogli učinkovito dogovarjati z organizacijami združenega dela o raznih zadevah skupnega pomena in učinkovito vplivati na izbiro in kakovost predmetov in storitev, na razvoj prodajne mreže, na politiko cen in na mnoga druga vprašanja, ki jih je treba opredeliti s plani. Sodelovanje organiziranih potrošnikov v načrtovanju pa bo morala priti močnejše do izraza še na drugih področjih njihovega delovanja. Eno od teh področij je sklepanje samoupravnih sporazumov o temeljnih planov samoupravnih interesnih skupnosti. Organizirani potrošniki sodelujejo pri tem v glavnem posredno prek zborov uporabnikov v skupščinah SIS. To velja za večino interesnih skupnosti tako v družbenih kot tudi v gospodarskih dejavnostih.

Zelo pomembna je vloga potrošnikov v samoupravnih interesnih skupnostih za preskrbo. V teh se organizirani potrošniki z drugimi udeleženci dogovarjajo o temeljnih planov in se tako povsem neposredno vključujejo v urejanje vprašanj preskrbe prebivalstva predvsem z živili oziroma s hrano v večjih mestnih središčih ali določenih občinskih območjih.

Organizirani potrošniki so vključeni v celotni sistem načrtovanja tudi prek samoupravnega sporazumevanja in dogovarjanja o temeljnih plana v krajevni skupnosti, občini ter drugje.

Nadaljevanje

SEJA SKUPŠČINE RTV LJUBLJANA

Pod predsedstvom Janeza Vipotnika je bila 31. januarja druga seja skupščine Radiotelevizije Ljubljana, v kateri zastopa gorenjske občine en delegat.

Osrednja točka dnevnega reda, o kateri je tekla najbolj zavzeta in tvorna razprava, je bila namenjena radijskim in televizijskim programom za leto 1984. Povzetke pripomb in priporočil z javnih razprav, ki so potekale zadnja dva meseca po Sloveniji, sta podala direktorja radia Lenart Šetinc in TV Stane Grah. Vzeto v celoti je bilo tokrat med naročniki manj nasprotujočih in izrazi to kritičnih pripomb na dejavnost obeh medijev, četudi je jasno, da ni mogoče zadovoljiti vseh želja in zahtev. Tudi tokrat so prevladovala splošne pripombe na programske zasnove, ki pa v ničemer ne prispevajo h konkretnim reševanjem oziroma odpravljanjem pomanjkljivosti. V razpravah je bila izražena zahteva, da se radijski in TV program bolj vključita v širši slovenski in jugoslovanski prostor, v dejavnost SIS, zlasti pa naj bo bolj informativen na območjih, kjer žive zamejski rojaki. Pri tem bo v prihodnje odigral pomembno vlogo TV studio Koper, pa tudi radijski postaji Maribor in Murska Sobota. Pogrešali smo razpravo o vlogi in nalogah, pa tudi uspehih lokalnih radijskih postaj, ki imajo izredno pomembno vlogo pri vsakodnevnih hitrih in aktualnih informacijah na določenem območju.

Delegati so predlog programa RTV Ljubljana v celoti potrdili, o njem pa bo izreklo sklepno stališče tudi predsedstvo RK SZDL Slovenije v prihodnjih dneh.

Tudi o poslovanju RTV Ljubljana v letu 1983 so bile ocene zadovoljive kljub stabilizacijskim težavam. Poslovno leto je bilo zaključeno pozitivno. V številkah to pomeni 2.588 milijonov din prihodkov, kar je za 25 % več kot leta 1982 in 9 % nad planiranim. Očitno je večji del presežka ustvarjen s povišanimi naročninami in z dohodki ekonomske propagande. Na področju investicij so bili rezultati skromnejši. Začela so se dela na obnovi oddajnika Krvavec, ki jih bodo nadaljevali tudi letos.

V letu 1984 načrtujejo vseh dohodkov za 3.209 milijonov din, to je za 24 % več, kot je znašal lanski prihodek. Kljub temu ni to kdove kako obetavno zaradi napovedane visoke inflacijske stopnje.

Za naročnike bo zanimiv sklep o uvedbi vrste ukrepov za bolj učinkovito pobiranje naročnine in odkrivanje neprijavljenih radijskih in televizijskih sprejemnikov.

Obetajo si večji devizni prihodek za ekonomsko propagandne storitve studija Koper in pri prodaji kaset in plošč. Za osebne dohodke in skupno porabo bodo v dovoljenih okvirih namenili 25 oz. 24 % več denarja kot lani. Novih zaposlitev na RTV dejansko ne bo, razen seveda pripravniskih. Močno bodo omejili odhode novinarjev — predvsem število športnih novinarjev na razna tekmovanja v tujino.

Pri tem velja omeniti sprejem samoupravnega sporazuma med delo-

vno organizacijo RTV Ljubljana in ČGP DELO za skupno organiziranje dopisniške mreže v tujini. Razen tega so na skupščini potrdili tudi sporazum za programsko in poslovno sodelovanje RTV Ljubljana s tržaško slovensko firmo PONTECO in RAI, kar bo tudi prineslo določene materialne ugodnosti matični hiši RTV Ljubljana.

Delegati so na seji izrekli priznanje prizadevnim novinarjem in drugim radijskim in televizijskim delavcem za dosežke na področju kakovostnega in hitrega informiranja o pomembnih družbenopolitičnih, gospodarskih, kulturnih, športnih in drugih dogodkih doma in v tujini. Sklenili so tudi, da bodo na prihodnjem zasedanju skupščine obravnavali posebej problematiko mladinskih in šolskih oddaj na radiu in televiziji.

J.R.

DRUŠTVO ZA VZGOJO IN VARSTVO PTIC NA JESENICAH

Leta 1971 je bilo na pobudo posameznih gojiteljev udomačenih ptic ustanovljeno društvo za vzgojo in varstvo ptic na Jesenicah. Že prvo leto so odprli med zimskimi počitnicami razstavo ptic, čeprav so si morali inventar sposoditi od ljubljanskega društva. Naslednje leto so si napravili svojega in razstava je postala tradicionalna, manjkala je le enkrat ali dvakrat do danes, zaradi pomanjkanja eksponatov.

Vendar to ni glavna dejavnost društva. Trenutno deluje v društvu 18 članov, predsednik pa je Dušan Tanko, ki je tudi dal podatke in pripovedoval o delovanju društva.

»Tako kot vsako ukvarjanje z živalmi, tudi vzgoja ptic zahteva čas, potrpljenje, pa tudi denar in veliko znanja in premišljevanja,« je povedal Dušan. »S tem ne nameravam pretiravati, saj niti težko ni, če imaš ptice rad. Da pa zelo resno delamo, dokazujejo nagrade, diplome in kolajne, saj se z razstav nikoli ne vračamo prazni, pa naj bodo to republiške ali zvezne.

Druga naša velika dejavnost je ptičji rezervat, ki smo ga odprli pred nekaj leti v Vintgarju. Po razpostavljenih ptičnih valilnicah se vidi, da so določene že naseljene. Opazovali bomo vrste, njihov razvoj in obstoje. Že zdavnaj je jasno, da je ob pomanjkanju pernatega življa v okolju nekaj hudo narobe in da je tudi človekov obstoj moten. V Vintgar smo s

precej težave spravili rabljen kiosk, morali ga bomo še obnoviti, vanj bomo spravili pripomočke. Sicer pa ptic v naravi redno ne hranimo, ampak le takrat, ko so v stiski. Na Jesenicah bomo obnovili ptičnice, naš namen pa je predvsem ohraniti zanje sprejemljivo okolje, ne pa, da bi jih redili.

Semenojede ptice niti niso tako ogrožene, huje je z žužkojedimi. Pestidici in različni škropljenje, tudi hlevov, da je manj muh, opravlja svoje. Lastovke so se, na primer, znašle v težavah zaradi asfaltnih cest, ker na njih ne dobijo materiala za gnezdo. V tujini jim pomagajo tako, da obesijo že zgotovljena gnezda iz prešane kartona na običajno mesto, ki jih potem naselijo. Seveda ne bomo na račun pernatih bitij zdaj zganjali pretirane propagande, ovirali naše bivanje ipd., z razumevanjem in kompromisi pa se da veliko doseči.

Denarja za naše delo dobimo le malo, pozna se pa. Kletke in ptičnice delamo sami, pomagajo nam tudi osnovnošolci. Lahko jih je pridobiti, so pridni in vsako leto po razstavi priredimo tekmovanje v literarnih, likovnih in tehničnih izdelkih, za kar dobijo nagrade in priznanja. Malo denarja pride tudi z razstavo, članom pa lahko plačamo le prevoz opreme, medtem ko stroške potovanja na razstave plačujejo sami.

K sodelovanju na razstavo so nas povabili v Furlanijo v Italiji. Udeležili smo se, imeli smo šampiona v papigah ter 1., 2. in 3. mesto ter drugo mesto v eksotikah. Mi jih ne moremo povabiti — preveč stane.

Pri našem delu pride prav tudi tuja strokovna literatura, ki pa jo težko dobimo in tudi prevod je zelo zahteven, ker se srečujemo z vrsto strokovnih izrazov. Delamo z veseljem z namenom, da ohranimo direkten stik z naravo, z življenjem, ki pomaga ohraniti pravičen odnos do okolice, soljudi. Dnevno lahko opazimo, kako z različnimi sodobnimi dejavnostmi izgubljammo potrebno ravnotežje.

Pa še anekdotica za konec. Dušan ima kitajskega slavčka. Vprašal sem ga, če se mu pravi tako zato, ker ima poševne oči. Pogledal ga je in rekel, da jih ima res, da pa je tudi prav zares s Kitajske. Zvedel sem nekaj novega: Na Kitajskem imajo še slavčki poševne oči!

Morda bo prišla prav še majhna informacija: Če koga ptice posebej zanimajo, bo dobil napotke vsako prvo soboto v mesecu v gostilni pri Kobalu ob 18. uri, ko imajo sestanek, pa tudi včlanil se bo lahko.

J. Jekler

B. B.

Nekaj članov društva za vzgojo in varstvo ptic (foto J. Jekler)

MISLIM, DA JE ZA ČLOVEKA VREDNO ŽIVETI LE, ČE USTVARJA

(Edvard Kardelj)

27. januarja pred 74 leti se je v Ljubljani rodil veliki mislec, revolucionar in soustvarjalec samoupravljanja, tovariš Edvard Kardelj. V počastitev obletnice njegovega rojstva smo se delavci in učenci osnovne šole Jeseniško-bohinjski odred Kranjska gora udeležili svečanosti na karavli Edvard Kardelj nad Ratečami.

V uvodnem govoru je generalmajor Edvard Pavšič orisal revolucionarno pot tovariša Edvarda Kardelja. Drugi govornik je bil tovariš Branko Iskra, sekretar OK ZKS Jesenice, ki je izrekel nekaj misli o današnjem gospodarskem položaju pri nas in v svetu. V kulturnem programu so se predstavili recitatorji, člani otroškega pevskega zbora in harmonikarica, vsi iz osnovne šole Jeseniško-bohinjski odred Kranjska gora. Med posameznimi točkami so učenci citirali tudi misli tovariša Edvarda Kardelja.

Po končani svečanosti smo se vpišali v spominsko knjigo in si ogledali spominsko sobo, opremljeno z deli in fotografijami Edvarda Kardelja. Zahvalili smo se graničarjem za požrtvovalno in vestno čuvanje naših meja in jih povabili na kulturna in športna srečanja v Kranjsko goro.

S prijetnimi vtisi in razmišljanjem o velikem revolucionarju Edvardu Kardelju, soborcu in soustvarjalcu tovariša Tita, smo se vračali v zasneženo Kranjsko goro.

Tanja Čehovin, 7. r.
OŠ Jes.-boh. odred
Kranjska gora

PRVO PREDAVANJE IN SESTANEK VRTIČKARJEV

V sredo, 1. februarja, je bilo na Jesenicah prvo predavanje za vrtičkarje, ki je bilo povezano tudi z razgovorom oziroma informiranjem in pojasnjevanjem postavljenih vprašanj v zvezi z vrtičkarstvom. Diplomirani agronom Jože Savor je navzoče seznanil o zimski pripravi zemlje in o zaščiti vrtnin pred boleznimi in škodljivci.

Poslušalci so mu postavili več vprašanj, kot na primer, kako pregnati voluharja, kaj je vzrok, da čebula plesni in gnije, kdo bi opravil analizo zemlje in priporočil, kaj ji je treba dodati. Na vsa vprašanja so dobili ustrezne odgovore.

Tovarišica Fani Jurc, ki je odgovorna za prehrano otrok na osnovni šoli Tone Čufar in prizadevna vrtičkarica, je v nadaljevanju podala več ugotovitev. Predvsem je navzočim priporočila, da je zaželeno, da bi za delo na vrtovih poprijeli tudi mladi in da je za zdravo prehrano otrok potrebno čimveč zelenjave in sadja. Razen tega je priporočila, katere povrtnine naj bi vrtičkarji sadili na svojih površinah in naj si med seboj pomagajo s sadikami in podobno.

Predsednik komisije za vrtičkarstvo Frane Gasar je spregovoril o prihodnjem širjenju prostora za vrtičkarstvo. Če bo vse prav, se bo letos z zemljo prekrilo opuščeno smetišče ob Savi, ki se bo nato razdelilo med prosilce, ki jih je pri Turističnem društvu Jesenice vpisanih že nad sto. Vzhodno od že obstoječih vrtičkov na prostoru med železniškima progama na Koroško in na Hrušico, se površina za vrtičke ne bo več širila, ker bo tam parkirni prostor za vozila, ki čakajo na carinjenje. Tako kot vrtičke za Savo bodo tudi vrtičke na smetišču ogradili z živo mejo. Pri tem bodo seveda sodelovali vsi, ki bodo tam dobili svoj kos zemlje za obdelavo. Živo mejo za Savo bo treba spomladati pregledati, okopati in tam, kjer se ni prijel, dopolniti. Kdor iz kateregakoli vzroka preneha obdelovati vrtiček (preselitev in podobno), naj to javi turističnemu društvu, da se zemljišče dodeli drugemu vrtičkarju.

Komunalno podjetje Kovinar bo do zaprosili za sadike, ko bodo obrezovali žive meje in da nekako uredi odvoz smeti iz Loga Ivana Krivca, in sicer na levi strani Jesenice. Prebivalci tega naselja namreč smeti no-

sijo čez vrtičke na breg Save, kar onesnažuje reko in njeno obrežje. Tja bi vsekakor sodil kontejner, ki naj bi ga redno izpraznjevali.

Nenačrtno urejeni vrtički zahodno od Žvagnovega mostu, ki kvarijo izgled z najrazličnejšimi ograjami, bodo odstranjeni, ko bo Universal razširil svoja skladišča na ta prostor. Tik ob Savi pa je predvidena cesta od Žvagnovega mostu do separacije Gradbinca.

Prikazani so bili še diapozitivi najlepših nasadov rož, okrasnega grmovja in drevja v parku v Radencih, v Savinjskem gaju v Mozirju, v Arboretumu in Volčjem potoku in na Jesenicah. Prikazani so bili tudi diapozitivi znamenite cerkve in tabora v Hrastovljah ter slike Poreča in njegove okolice.

Navzoči so predlagali, da bi se vrtičkarji še večkrat tako sestali, da bi predavateljem vnaprej pripravili vprašanja in da bi na nekatera doslej postavljena odgovorili tudi v Železaru in na jeseniškem radiu. Tako bi z njimi seznanili tudi tiste, ki jih na tem predavanju ni bilo.

KAKO SE JE GIBAL TURISTIČNI PROMET NA JESENICAH V MINULIH PETIH LETIH

Pri Turističnem društvu Jesenice pripravljajo poročilo o delu v preteklem letu. V poročilu so zelo zanimivi podatki o gibanju turističnega prometa v hotelih in pri zasebnikih. Te številke so analizirali in primerjali za minuli pet let, kar je razvidno iz naslednje razpredelnice:

leto	gostje			nočitve		
	domači	tuji	skupaj	domači	tuji	skupaj
1979	7.120	1.851	8.971	30.855	2.215	33.070
1980	7.380	3.508	10.888	21.309	4.061	25.370
1981	7.315	3.309	10.624	26.517	3.656	30.173
1982	7.280	1.960	9.340	15.290	2.384	17.682
1983	8.337	2.958	11.295	17.522	3.569	21.091

Podatki povedo, da je bil na Jesenicah tujski promet največji leta 1979, ko je bilo kar 33.070 nočitev. Če se bolje pogledamo v številke, vidimo, da je bil tisti pravi čisti turizem na Jesenicah največji leta 1980, ko je bilo 4.061 nočitev tujih gostov. Temu sledi leto 1981 s 3.656 nočitvami in minulo leto, ko je zabeleženo 3.569 nočitev tujih gostov. Večina domačih gostov na Jesenicah prenočuje zaradi raznih poslovnih potreb, poslovnih obiskov v Železarni in v drugih delovnih organizacijah, carinskih, špediterskih in drugih opravkov ali ker nimajo za nadaljnje potovanje vlakovnih ali avtobusnih zvez. Tuji gostje se predvsem zadržujejo mimogrede na poti ali na povratku s počitnic, nekaj pa je tudi pravih turistov. Ostanejo pri zasebnikih, pa tudi v hotelih, ker jim tu ugaja. Predvsem je to v kampu Šranc, gostišču Lasan na Poljanah in na Hrušici.

Če te številke primerjamo med seboj, vidimo, da pravi turizem pravzaprav raste. Tako je bilo v letu 1979, ko je bil turistični promet po nočitvah sicer največji, najmanj tujih gostov, in sicer 1.851, kar je 1.401 manj kot lani.

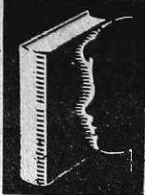
Zanimivo je tudi primerjati število gostov in nočitev med letoma 1979 in 1983. Pred petimi leti je bilo le 8.971 gostov, lani pa že 11.295. Pri nočitvah je bilo žal obratno. Lani jih je bilo 21.091, leta 1979 pa 33.070. Gostje so se torej pred petimi leti dalj časa zadrževali na Jesenicah. Tuji gostje so se v obeh letih zadrževali poprečno 1,2 dneva, domači pa so se leta 1979 poprečno zadrževali 4,3 dneva, lani pa samo 2,1. Leta 1979 je na-

mreč gradbena konjunktura še zelo cvetela, medtem ko se je v letih stabilizacije obseg teh del občutno zmanjšal. Zato se poslovni ljudje raznih delovnih organizacij na Jesenicah niso več tako dolgo zadrževali.

Glede na število postelj so izračunali tudi število zasedenosti po dnevih v letu. Pri zasebnikih se to giblje od 46 do 139 dni na leto, v hotelih in družbenih gostiščih pa je ta številka precej večja. Kazina je imela zasedene vse postelje 131 dni na leto, hotel Pošta 123 dni, najbolje pa hotel Korotan 197 dni. Hotel Korotan je pred leti s svojo zasedenostjo, ki je znašala nekaj nad 260 dni, sploh vodil na Gorenjskem.

Dobro so prenočitvene zmogljivosti zasedene poleti in precej tudi v zimski sezoni, manj pa v jeseni in spomladi. Prenocitvenih zmogljivosti razen ob konicah poleti zaenkrat pri takšnem prometu ne manjka. Vsekakor pa bo potrebno dvigniti njihovo kvaliteto. Turistično društvo namreč od tujcev dobiva mnogo vprašanj o možnostih prenočevanja oziroma bivanja v hotelu I. kategorije, ki ga žal na Jesenicah nimamo in je zato treba goste napotiti v Kranjsko goro ali na Bled. Kljub dobri zasedenosti hotelov pa le-ta zaradi konstantnih stroškov za dobro akumulativnost še ni dovolj velika. Zato si HTDO Gorenjska in Turistično društvo Jesenice prizadevata povečati število nočitev. K temu pa lahko veliko prispevajo vsi Jeseničani s svojo vljudnostjo in prijaznostjo do gostov, največ pa s čim večjo skrbjo za lep izgled mesta.

B. B.

NOVOSTI NA POLICAH JESENIŠKE KNJIŽNICE

Jerzy KOSINSKI: *Cockpit*. Zagreb 1982 (»Bestseller«).

Že pred leti sem sklenil, da bom od časa do časa »vzel v obravnavo« tudi kakšno knjigo v srbohrvaščini, najraje kak prevod, ki ga v slovenščini še ne premoremo. Torej, Kosinski je ameriški pisatelj, po rodu Poljak. Tudi to se na nek način zrcali v pričujočem romanu. Sicer pa se kdo izmed bralcev morda spominja njegove *Obarvane ptice*, kratkega romana o prigradah mladostnika na ozemlju južne Poljske — sredi zmed in grozot, ki jih je s sabo prinesla nacistična okupacija.

Roman, o katerem zdaj poročam, se da verjetno razumeti na več načinov, nisem prepričan, da je moje razumevanje edinozveljavno. Težave so že s samim naslovom. Beseda *cockpit* ima v angleščini več pomenov, v našem primeru bi jo lahko prevedli s pilotsko kabino. Nekje proti koncu romana junak zleze v tako kabino in si da opravka z radarjem, čeprav gre za letalo, ki je na tleh in razstavljeno na ogled. Taisti junak je že prej pogosto v kakšnem skrivnem prostorčku, od koder prisluškuje, kaj počno in kaj govorijo njegovi obiskovalci.

Ta namig naj bi pomagal ustvariti predstavo o tem, za kakšnega junaka gre. Mož je razmeroma mlad prebегnil z Vzhoda na Zahod, se tu dolgo časa vdiinjal pri neki obveščevalni službi, kasneje pa se je, kot vse kaže, nekako izmuznil iz teh mrež in se začel izživljati na svoj račun. Izživljati bo kar pravnjansko beseda, saj gre očitno za človeka, ki je spolno (in tudi sicer) precej iztirjen. Roman bi lahko imel podnaslov *Spomini pokvarjenca*, *Vohunovi spomini* ali morda *Spomini nenavadnega človeka*. Nenavadnega? Da, če bi držalo, da dandanašnji med navadnimi zemljani cvete npravnost in duševno zdravje. Zdi se pa, da nam pisatelj dopoveduje ravno nasprotno: da so se v tem junaku zgostile posebnosti, ki niso značilne le zanj.

Grobe obrise junakove življenjske zgodbe sem že prej nakazal, kaj pa nadrobnosti? Kar zadeva nadrobnosti, se pisateljeva kompozicijska domiselnost omejuje na nizanje zanimivih prijetljajev. Zgodbic, ki se lahko primerijo — vsaj v takem številu — le nekemu, ki je med izpolnjevanjem zaupnih nalog videl pol sveta — in ki so ga ves čas vodila lastna nenavadna nagnjenja. O bistvu teh nenavadnih — nenaravnih? — nagnjenj kasneje, najprej je treba razčistiti, za katero zvrst romana gre. Je to, kar beremo, napeta vohunska zgodba, roman-dokument ali težka pornografija?

Priznam, da sem si med branjem večkrat zastavil prav to vprašanje: Se mar z vso resnostjo lotevam navadnega porniča? Vsakokrat sem potem prebral še nekaj vrstic in si odgovoril z odločnim ne. Avtor nam vseh teh pikantnih zgodbic ne servira iz pornografskih pobud. Nikoli nimaš občutka, da bi mu šlo za otročje obnavljanje obsesnih nadrobnosti, vendar mu gre za resnico o neki celoti: o celoti, ki se ji pravi današnji svet.

Tu je spet potrebna nova utemeljitev. Čas je, da na kratko povem, v čem je bistvo junakove iztirjenosti. Junak (ki je hkrati pripovedovalec zgodbe) označuje svoja nagnjenja takole: »Vedno sem se rad vtihotaljal v življenja drugih«. Lepo, če bi šlo za to, da revni družini na skrivaj pošlješ milijon dolarjev, pri tem pa na skrivaj opazuješ učinek tega darila. Ne gre za take primere. Nasprotno, junak navadno povzroča trpljenje — pogosto duševno trpljenje: strah in zadrževanje — v ljudeh, ki jih je spravil v podrejen položaj. Težko bi na kratko opisal en sam tak primer: potreben bi bil opis okoliščin. Bistvo pa je v tem: priti v tak položaj, da se lahko poigravaš z usodo drugih, da jih narediš za svoje marionete, da jih uporabiš za lastno naslodo; da pri

vsem tem ostaneš nekako v ozadju, neimenovan; da lahko opazuješ žrtev iz skrivnega prežišča; če se upre, jo najprej posvari, če se ne ukloni, jo neusmiljeno uniči.

V romanu je na desetine dogodkov, ki se bolj ali manj ujemajo s to shemo. Seveda jih junak-pripovedovalec drugače označi. O sebi ne govori kot o iztirjencu ne kot o zločincu: kaže, da mu je že ves čas jasno nekaj, kar mora bralec šele uganiti: da je junak ta vzorec obnašanja prevzel od okolja, da je ob njem zrasel, se oblikoval. Znani psiholog Erich Fromm je v svoji *Anatomiji destruktivnosti* opisal sadistični značaj tako, da se značajske poteze precej ujemajo s potezami junaka *Cockpita*. Frommova kolegica Karen Horney pa neke opisuje sadizem kot čustveni parazitizem: sadist ne zmora lastnih čustev, zato povzroča trpljenje drugim, šele ob tem se v njem nekaj zgane. Dodam naj še to, da je bil po Frommu Stalin tipični sadist (in ne uničevalec, kar je bil po njegovem Hitler). Ne glede na to, ali je Frommova diagnoza pravilna ali ne, drži naslednje: iz mnogih pričevanj se lahko poučimo o dejstvu, da je Stalin užival ob duševnem trpljenju drugih: dal je zapreti ali ubiti svoje svojih sodelavcem (ali nasprotnikom) in jih potem opazoval. Verjet-

no so njegove metode prevzeli tudi njegovi opričniki vseh rangov — vse dol do aparatčikov. Avtor *Cockpita* verjetno sodi, da postaja tako obnašanje značilno za naše bolj napredne sodobnike.

Cockpit konec koncev ni ne pornografski ne akcijski roman, pač pa nekakšna orwelijada. Junak se na vse kriplje trudi, da bi se povsem izmaknil kontroli drugih (podobno kot junak romana 1984). Hkrati pa svoje življenje posveča temu, da bi druge podvrget svoji kontroli. Veselo in hladnokrvno eliminira tiste, ki se jim je posrečilo to, kar si želi sam: uiti iz mreže obveščevalnih služb. Avtor pa ga ne opisuje kot izrojenca, pač pa kot otroka svojega časa: ne zato, da bi tako opravičil njegovo iztirjenost, pač pa, da bi nas posvaril pred nečloveškostjo družbenih sistemov. Kajti, ta hladnokrvni morilec je resda zrasel in se oblikoval v vzhodnem, ugodno torišče za svojo dejavnost pa je našel v zahodnem bloku.

Torej, nekako tako sem razumel roman *Cockpit*. Morda nisem bil povsod dovolj natančen v oznakah in razlagi, mislim pa, da sem kljub temu povedal dovolj: iz povedanega bo bralec zlahka uganil, ali je to knjiga po njegovem okusu.

Marko Hudnik

ZA KAKŠNO KULTURO SE ZAVZEMA SINDIKAT

Zavest o kulturi kot enakovredni sestavini življenja in dela, ki prispeva k razvoju samoupravljanja in spodbuja ustvarjalnejše delo, postaja (tudi po zaslugi sindikalnih aktivistov in organizatorjev kulture v OZD) vse bolj prisotna. Po drugi strani pa to spoznanje zaostrene materialne okoliščine potiskajo v ozadje, ogrožajo pa tudi materialni in socialni položaj delavcev v OZD s področja profesionalne kulture.

Stalna akcija sindikata za uveljavitev in razvoj kulturne ustvarjalnosti in kulturnega življenja v organizacijah združenega dela začenja dati rezultate. Še posebno uspešno so nekatere organizacije razvile celo vrsto oblik uveljavljanja dobre knjige, v zadnjih letih pa predvsem naraščajo organizirana likovna ustvarjalnost delavcev (več kot 500 likovnih razstav letno v 150 likovnih razstaviščih). Ponekod so zaživele komisije za kulturno življenje delavcev, ki spodbujajo sodelovanje sindikalnih organizacij s krajevnimi skupnostmi, kulturno-umetniškimi društvi in šolami ter medsebojno sodelovanje samih organizacij združenega dela v dejavnostih.

K vsemu temu je mnogo prispevalo sistematično usposabljanje organizatorjev kulturnega življenja — osnovna in nadaljevalna znanja je dobilo skoraj tisoč organizatorjev kulturnega življenja (poklicnih organizatorjev kulture je v slovenskih OZD 15).

Manj uspešni smo bili v sindikatih pri delu z delegati in delegacijami za kulturne skupnosti. Vpliv delavcev na programe kulturnih skupnosti je še vedno majhen, zato marsikje nastajajo kulturni programi dvotirno: eden v kulturni skupnosti in drugi v organizaciji združenega dela, za katerega delavci še posebej združujejo sredstva. Večina osnovnih organizacij sindikata v svoje letne programe vključuje tudi programe kulturnih dogodkov, pa vendar program kulturnega življenja v mnogih primerih še vedno ostaja le področje dela sin-

dikata in je premalo tudi skrb v OZD orgahiziranih delavcev. Kulturni programi so v organizacijah združenega dela še prevečkrat oblikovno neinventivni, zastareli in zato sporočilno premalo učinkoviti. Zato bomo v sindikatu začeli z akcijo za sodobnejšo glasbo, literaturo, fotografijo in sliko, kar vse naj postopoma vpliva na vsebinsko in oblikovno podobno kulturnih prireditev in še posebej obelodajev spominskih dni in prslav.

Do sedaj smo premalo storili, da bi se delavci iz drugih republik in pokrajin, ki delajo in živijo v Sloveniji, intenzivneje vključevali v kulturne aktivnosti svojega novega okolja in organizirali lastne kulturne dejavnosti. V sindikalnih organizacijah pa se bomo še naprej zavzemali, da bi v programih kulturnega življenja v OZD bolj celovito opredelili kulturo delovnega okolja, kulturne odnos do sredstev za delo, kulturne medsebojne odnose pri delu in samoupravljanju ter pravilno vrednotenje znanja in inventivnosti.

Seveda moramo tudi v kulturni dejavnosti skrbeti za čimbolj smotrno uporabo sredstev, ki so na voljo v kulturnih skupnostih. Nadaljnje razvijanje ljubiteljske kulturne dejavnosti (ob večjem strokovnem usmerjanju kakovosti) pa, kar zadeva sredstva, ne bi smelo iti na račun osiromašenja profesionalne kulturne dejavnosti, k temu pa lahko prispeva tudi razvijanje neposredne svobodne menjave dela.

(Informacije RS ZSS 1/VIII)

PREŠERNOV DOM VABI

Osmi februar — dan Prešernove smrti, smo Slovenci izbrali za naš kulturni praznik. S prizadevanjem Kulturne skupnosti Jesenice in Gorenjskega muzeja Kranj je bila že v nedeljo, 29. januarja, v Prešernovi hiši slovesnost. Prešernov muzej je večji in bogatejši, saj so sobo, kjer je prej stanovala oskrbnica, preuredili v knjižnico. Tam so razstavljene izdaje Prešernovih pesmi v domačem, pa tudi v mnogih tujih jezikih.

Moški oktet DPD Svoboda France Prešeren Žirovnica-Breznica je pod vodstvom Marjana Jemca zapel Prešernovo Zdravljico in še nekatere njegove uglasbene pesmi, dva osnovnošolca pa sta deklamirala pesem Od železne ceste. Zatem sta nas s prijetnim nagovorom pozdravila predsednik komiteja za kulturo SR Slovenije Jože Humar in pisatelj Bratko Kreft — predstavnik Akademije znanosti in umetnosti. Povedala sta, da je Prešeren bil in je še med največjimi svetovnimi možmi, da ni nikdar nihče pisal takih umetnij, kot jih je znal le on, da še nikoli ni bil noben narod na nobenega moža tako ponosen, kot smo mi na Prešerna. Vsi ga imamo za svojega.

Tovariš Kreft je pred šestdesetimi leti, dan pred maturo, iz Prekmurja pripotoval sem, na Gorenjsko, k Prešernu in še danes je drobna knjižica »Poezije« njegova zvesta spremlje-

valka. Kamorkoli gre, povsod jo vzame s seboj. Sam je dejal, da je zanj nekakšen »molitvenik«. Povedal je, da smo Slovenci bili in bomo vedno ponosni na svoj jezik, saj je Jurij Dalmatin že pred 400 leti prevedel Biblijo v slovenščino.

Slovenci smo majhen, a kulturno narod. Največji delež te kulture pa še danes lahko pripisujemo Prešernu.

Prešernova hiša torej vabi. Ni preveč, če vsako leto prestopimo prag pesnikove domačije.

V nedeljo so za duhovni užitek poskrbeli z literarnim programom, včasih pa notranje bogatimo takrat, ko sami stopamo po izbi, katero je naš pesniški velikan v svetu tako pogrešal.

Andreja Zemlja, 7. r.
OŠ Gorenjski odred
Žirovnica

V POČASTITEV KULTURNEGA PRAZNIKA KONCERT ŠTUDENTSKEGA MEŠANEGA KOMORNEGA ZBORA »GAUDEAMUS«

Desetdnevno praznovanje kulturnega praznika Slovencev bo v jeseniški občini sklenjeno jutri, 10. februarja, s koncertom študentskega mešanega komornega zbora »GAUDEAMUS« iz Ljubljane, ki se je z dvema pesmima predstavil tudi preteklo soboto na naših ekranih v oddaji »naše 29. srečanje«. Koncert bo ob 19,30 v dvorani amaterskega gledališča Tone Čufar na Jesenicah.

PROGRAM KONCERTA KOMORNEGA ZBORA GAUDEAMUS

J. S. Bach	Bourrée I
J. S. Bach	Gavota
J. S. Bach	Preludij
G. Gershwin	Summertime
Kosma-Prevert	Les feuilles mortes
Veil-Nash	Speak low
Predrag Ivanović	Jedno popodne
A. C. Jobim	Girl from Ipanema
Morris Albert	Feelings
J. S. Bach	Bourrée II
Narodna	Rasti, rožmarin
Narodna	Vasovalec
B. Ipavec	Vse mine
Vinko Žganec	Vuprem oči
Vasilij Mirk	Dekle, to mi povej
Ubaldo Vrabec	Polka je ukazana
Vasilij Mirk	Kolo
Vinko Žganec	Pjesme iz Medjimurja
Vojislav Simić	Posla moma na voda
V. Berdović	Lindjo

Zborovodja Marko TIRAN.

Vstopnice lahko kupite ali rezervirate v predprodaji v pisarni amaterskega gledališča Tone Čufar ali kupite eno uro pred koncertom pri blagajni gledališča.

ČLANI DOLIK RAZSTAVLJAJO SKUPINSKO ZA KULTURNI PRAZNIK

Jutri v petek, 10. februarja bodo ob 18. uri v razstavnem salonu DOLIK na Jesenicah, z recitalom klarinetista Zvoneta Rihtarja, ki ga bo na klavirju spremljala Lidiya Pfeifer, odprli skupinsko razstavo likovnih del članov likovnega kluba DOLIK DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice.

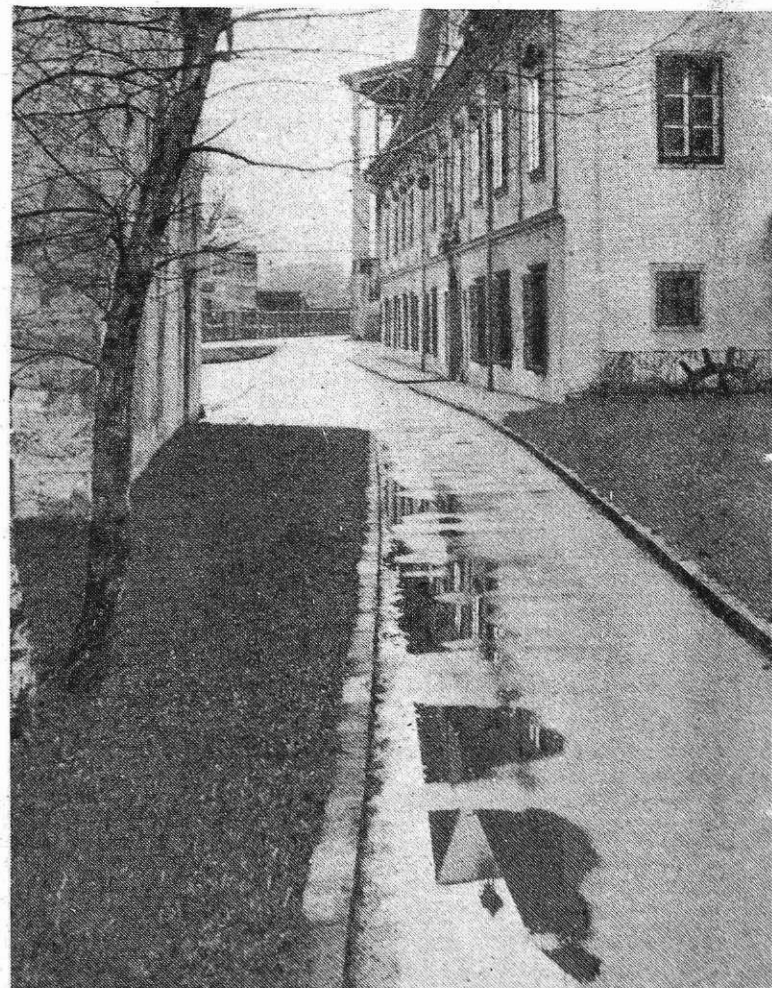
Člani likovnega kluba DOLIK že več kot četrto stoletje ob slovenskem kulturnem prazniku pripravijo skupinsko razstavo, s čimer zabeležijo tudi obletnico svoje ustanovitve. Z letošnjo razstavo stopajo v 38. leto neprekinjenega delovanja, ki ga krasijo delavnost, vztrajnost in stalna skrb za kvaliteto rast in pomlajevanje kluba. Sledovi njihovega likovnega ustvarjanja in likovnih razstav, ki so jih organizirali v tem času, so vidni v naraščanju zanimanja za likovno kulturo v našem železarskem mestu in v vedno večjem številu slik, ki krasijo poslovne prostore organizacij združenega dela in številna stanovanja naših delovnih ljudi in občanov.

Naj samo v ilustracijo navedemo, da v letošnjem letu v novem razstavnem salonu DOLIK načrtujejo 24 razstav, od tega 21 razstav likovnih stvaritev in tri razstave umetniške fotografije. Razstavljalo bo 13 posameznikov, med njimi znani poklicni umetniki in osem likovnih skupin. Skupaj bo razstavni salon, vključno

s foto razstavami, zaseden 288 razstavnih dni. Za organizacijo in izvedbo teh razstav ljubiteljsko skrbijo člani likovnega kluba DOLIK, kar je poleg lastnega ustvarjanja neprecenljiv prispevek k razvoju likovne kulture v občini.

Slikarji so se motivno za to razstavo predvsem osredotočili na Prešernov rojstni kraj in njegovo hišo. Ziranu dr. Cenetu Avguštinu je 22 slikarjev predložilo 73 del, iz katerih je za razstavo izbral 33 del devetnajstih avtorjev, in sicer: Rudolfa ARHA, Ivanke ARZENŠEK, Franca BERTA, Branka ČUŠINA, Franca DOLINSKA, Antona DRABA, Mojce GRAJ, Evgena GUŠTINA, Zvoneta Ivanovića, Zore KOVŠE, Zdravka KOTNIKA, Pavla LUŽNIKA, Mirana RABIČA, Milene STOCCA, Drage SOKLIČ, Toneta TOMAZINA, Franca VANDOTA, CVETA VELIKAJNE in Marjana ŽIDANEKA.

Razstavljena dela bodo na ogled do vključno 22. februarja vsak dan, razen nedelj in praznikov in sobot popoldan od 9. do 11. ure in od 16. ure do 18,30.

Na Stari Savi (foto J. Kučina)

LITERARNI VEČER

Kakor smo že poročali, se bodo nocoj ob 18. uri v spodnji dvorani restavracije Kazina srečali bolj in manj znani besedni ustvarjalci jeseniške občine v počastitev kulturnega praznika Slovencev. Okrog petnajst jih bo predstavilo svojo novejšo poezijo ali prozo, nekateri sami, drugi pa s pomočjo recitatorjev, članov amaterskega gledališča Tone Čufar. Vsekakor pa bomo vse avtorje srečali na literarnem večeru.

ŽELEZAR

VOJNA POŠTA: VZHODNA FRONTA

(SPOMINSKI ZAPIS IZ II. SVETOVNE VOJNE)

»Draga mama, pri nas že tretji dan dežuje, do kolena smo v blatu v streljskih jarkih. Don, široka rumena reka, narašča iz ure v uro — pa nas menda ja ne bo zalila voda, poleg vsega drugega. Reka nosi s sabo odpadlo listje, veje, ožgano tramovje, uniforme, trupla živali in ljudi. Trupla ljudi so napihnjena od vode, po uniformah sodeč je več nemških kot ruskih...«

Tako bi pravzaprav moral začeti svoje pismo materi z ruske fronte, ob Donu, novembra 1942, če bi hotel biti resnicoljuben. A kaj mi pomaga resnicoljubnost, saj vojska cenzura prepreže vsako pismo s fronte in izloči vse, kar ji ni všeč. Že samo, če bi pisal o dežju in blatu, ne bi bilo prav, in če že po Donu plavajo trupla, ne sme biti med njimi niti ene- ga našega, vsa so nasprotnikova...

Zato sem začel drugače:

»Draga mama, danes je jasen in sončen dan, putke kokodakajo, petelini kikirikajo, (... na oni strani reke, kajpak ti, ki so ostali na tej strani, so že zdavnaj končali v loncih in na ražnjih), lačni nismo, (s kakšno slastjo bi zdajle ugriznil kos, pa četudi plesnivega kruha), žejni tudi ne, vode imamo dovolj, (in še preveč, saj nas bo zdaj zdaj zalila...) uši ne obiramo, (ker jih imamo toliko, da to ne bi imelo smisla.) Skratka: lepo nam je kot v raju... (Hudiča! Grmi kot v peklu, Rusi nažigajo iz vseh topov, vzbuh eksplozije mi je iztrgal papir iz rok, ploha kamenja in prsti me je zasula...).«

Naslednji dan sem začel znova:

»Dragi sestri Julka in Francka, sporočita materi, da se imamo dobro, lačni nismo, žejni tudi ne, zebe nas ne, v nevarnosti tudi nismo... (samogibno sem sklonil glavo, pravkar je namreč zažvižgala granata nad mano), živi smo in zdravi, (tisti, ki nismo mrtvi, ranjeni in bolni).«

No, saj to je najpomembnejše, si rečem — živ sem in zdrav tudi še danes, ko pa bo pismo prispelo domov (če sploh bo), se kaj lahko zgodi,

da ne bom več ne živ ne zdrav. Zato se le podvizaj in ga čimprej oddaj, dokler je še čas, sem si rekel, za dobre novice ni nobena pošta dovolj hitra, slabe novice o tebi pa bojo že drugi sporočali — če se jim bo zdelo vredno in če bojo imeli čas in če bo sploh še kdo ostal, da bi kaj sporočil.

Cez dober mesec sem dobil odgovor od sestre Julke: »Krompir smo pobrali, sirk tudi, le to nas skrbi, kdo bo ajdo omlatil, ko pa smo same ženske pri hiši. Veseli nas, da se imaš dobro, upamo, da te res ne zebe preveč, ruske zime so hude, v nekem koledarju sem brala, kako so nekoč Napoleonovi vojaki trpeli v Rusiji, ker jih je presenetila zima... (Pogled skozi rezo v okopu mi pove, da je začel naletavati sneg in tudi na pismo, ki ga držim v premrlih rokah, je pravkar sedel velik, bel kos sem snega.) Sicer pa je doma vse v redu, Klemenov Boštjan nam je našagal in nacepil drv, tako da nas pozimi ne bo zeblo...«

Še preden sem pismo do kraja prebral, me je zmotil naš seržant korporal, ki je v spremstvu oboroženega vojaka prišel pome. »Zamenjal ga boš!« je seržant ukazal vojaku, meni pa: »Ti pa pojdi z mano h komandantu!«

»Zakaj pa to?« mi ni šlo v glavo.

»Ne sprašuj, boš že zvedel,« me je zavrnil seržant.

Prideva h komandantu, poleg njega sedi seržant, s pisalnim strojem pred seboj na klopi. Komandant me nekam kalno gleda in se niti ne trudi da bi skril pred mano še malone prazno steklenico ruma, ki jo ima na mizi.

»Kaj ste bili v civilu?« me vpraša komandant.

»Drvar, rečem.

»Pa vaš oče? Kaj je po poklicu?«

»Tudi on je bil drvar. Deset let je delal v galijskih gozdovih, še za časa Franca Jožefa.«

»Je bil drvar, praviš. Kaj je pa zdaj?«

»Nič, ker ga ni več. Že pet let je mrtev.«

»Kaj pa počne vaša mati?«

»Eno leto je že nisem videl in zdaj ne vem, kaj počne, zdi pa se mi, da nič drugega kot je počela vse življenje: pere, kuha, (če ima kaj), molze, (če ima kaj), pa drugega dela v hlevu in na polju ji nikoli ne zmanjka, odkar ni moških pri hiši.«

»A tako,« zazeha komandant in komaj da še sedi, tako je že nacejen z rumom. Potem me odslovi, čez kakih deset minut pa pride za mano seržant in mi na skrivaj izroči pismo. »Na, zate je, komandant je zaspal, pa sem mu ga izmaknil iz predala. Vidiš, odprto je že, hitro ga preberi, da ga vrnem nazaj, preden ga pogreši. Gotovo ti kdo piše kaj takega, kar ne bi smel.«

In sem bral:

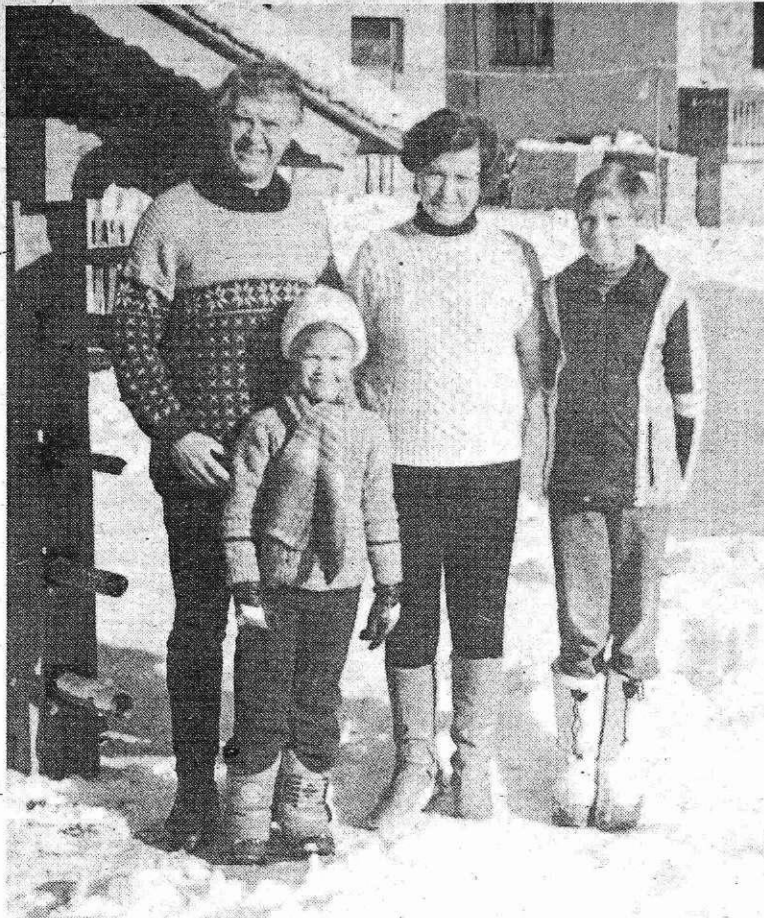
»Dragi sin Tone! Pazi nase in pridi zdrav domov, močno te že pogrešamo. Tvoj brat Karel mi je pred kratkim pisal iz Grčije, zdaj dela v pristanišču Pireju zraven Aten. Tudi tvoj drugi brat Peter mi je spet pisal iz Argentine, Cordoba piše na poštne žigu. Najprej je pri veleposestniku sadil koruzo, piše, zdaj pa dela v kamnolomu kot miner. Oba, Karel in Peter, sta kolikor toliko na varnem, skrbi me le zate, saj prihajajo do nas novice, da so borbe na ruski fronti hude, in da so italijanske izgube veliko večje, kot pa piše v časopisih... Brat Peter tudi piše, da bi bilo za ves svet bolje, če bi na vzhodni fronti zmagali Rusi...«

Pri branju me zmoti seržant.

»Tako mi vrni pismo, komandant se že premika, vsak čas se bo zbudil!«

To je bilo zadnje pismo od doma, ki me je še doseglo. Že čez nekaj tednov se je na nas vsul ognjeni in snežni plaz, zapustili smo položaje ob Donu in začela se je kalvarija bega čez zasneženo in zaledenelo Ukrajino. Marsikdo je na tem begu za zmeraj obležal: mraz, tifus, uši, lakota... Rešili smo se le najbolj trdoživi.

Anton Torkar

Družina Keitha in Slave Miles v Kranjski gori

MLADA LONDONČANA V OSNOVNI ŠOLI V KRANJSKI GORI

Slava MILES, ki z možem Keithom in sinom Andrejem ter hčerko Jano živi v Elmtree Green v Angliji, je bila rojena v Kranjski gori. Vseskozi odličnjakinja je gimnazijo končala na Jesenicah, nato pa je študirala angleški jezik in francoščino. Da bi ji pri tem lažje šlo, je šla za nekaj časa v Anglijo, kjer je bila v hotelu Great Fosters v Eghamu za receptorko. V privlačno Gorenjko se je ob neki priložnosti zagledal Keith in poleti 1969 sta se poročila. Od takrat sta se jima rodila Andrej in Jana.

Slava ni pozabila svojega doma. Vsako leto ob počitnicah pozimi in poleti vsi pridejo v Kranjsko goro. Oče Jože jim je poleg svoje zgradil še eno manjšo hišo, kjer prebivajo, mati Lojzka pa jim kuha. Starša Slave sta bila tudi že večkrat pri njima na obisku v Angliji.

Slava je oba otroka najprej naučila slovensko. Nekaj časa ni bila v službi, sedaj pa na slovenskem oddelku jugoslovanske dopolnilne šole v Londonu uči slovenščino 22 otrok slovenskih oziroma mešanih staršev. V prijetnem razgovoru je pri tem Slava dejala: Oddelke slovenskega jezika se je odprl na željo staršev s pomočjo jugoslovanskega predstavništva. Doslej sem se spoznala s približno stotimi takšnimi družinami. Precej Slovencev dela tudi v jugoslovanskih predstavništvih. Imeli smo že tudi prijeten piknik za rojstni dan Franceta Prešerna, 3. decembra pa lep Prešernov večer. Na njem sta med drugimi nastopila tudi pevca Aleksander Mežek in Andrej Šifrer ter Janez Hočvar-Rifle.

Keith, ki je doštudiral pravo in ekonomijo, se je zaradi družine želel izpopolniti v slovenskem jeziku. Zaradi otrok in žene, zaradi splošne izobrazbe, pa tudi zaradi proučevanja samourpavljanja. Na prošnjo je preteklo šolsko leto dobil štipendijo od zavoda za mednarodno sodelovanje. Od začetka letošnjega leta je pet mesecev poslušal predavanja slovenskega jezika na filozofski fakulteti v Ljubljani. Na vprašanje, zakaj ga zanima samourpavljanje, je dejal: »V Angliji poskušamo vnesti nove sisteme v gospodarjenje. Sedaj imamo v glavnem tri vrste podjetij: zasebna, državna in kooperativna. Slednja so takšna, kjer so lastniki delavci in prav za te je samourpavljanje zanimivo. Zavod za mednarodno sodelovanje je skupno s fakulteto organiziral, da smo obiskali več delovnih organizacij, kot sta Alpina in Elan ter institut Jožef Štefan. Posebno organizacijo in sodelovanje z gospodarstvom slednjega sem si dobro ogledal in zapomnil. Pri nas v Londonu imamo namreč prav tu veliko problemov, ni zadostnega sodelovanja in zato v dokajšnji meri ideje uhajajo drugam, predvsem v Ameriko. Mojemu nadrejenemu sem predlagal, naj si to pride pogledat v omenjeni institut v Ljubljani, ker menim, da ima to dobro vpeljavno.«

Keith že zelo dobro govori slovensko. Knjižni jezik, seveda z naglasom, po katerem se ugotovi, da ni Slovenec. Pri tem je menil, da je pogovorni jezik dokaj drugačen od knjižnega. »Recimo«, je dejal, »ko sem hodil iz Kranjske gore v šolo v Ljubljano, sem jim tam povedal, da

je teta Mina bajsala sobo. Nihče me ni razumel, dokler jim nisem pojasnil, da je sobo belila. Ali pa, da sem prosil tesarja, da so nama ob najini hiši v Kranjski gori postavili stog. Šele, ko sem jim narisal, so ugotovili, da je to kozolec. Ali pa, zopet sem moral pojasnjevati, da če te v Kranjski gori kaj barajo, to pomeni, da te vprašajo. Tako sta me motili tudi besedi špajza in shramba in še več podobnih. V mojem razredu v Ljubljani smo bili ljudje z vseh vetrov. Bil je Amerikaneec, Urugvajec, Italijanka, Hrvatica, Bosanka in še mnogi drugi. Imeli smo zelo dobro predavateljico Hermino Jug Kranjec, ki pa nam je vse to razložila in pojasnila. Ob tem pogovoru smo se prijetno nasmejali. Čisto zares pa je Keith menil, da mnogo preveč uporabljamo tuje.

Nato smo se pogovarjali s sinom Andrejem in hčerko Jano. Ker so bili lani skoraj celo šolsko leto vsi v Kranjski gori, sta tudi oba otroka hodila v našo šolo. Andrej je sedaj, ko so bili čez novo leto tu štirinajst dni na zimskih počitnicah, dejal, da si je v Kranjski gori dobil veliko prijateljev. To so: Marko, Mladen, Marcel, Robi, Peni, Florjan in drugi. Z mnogimi si dopisuje, sedaj, ko je bil tu, pa je obiskal vse v šoli pri angleški uri. Vsi so ga bili veseli in tudi on srečanja z njimi. Ko smo ga vprašali, kaj mu je najbolj ugajalo v naši šoli, je kar naravnost povedal: »Kosilo!« Mami Slava je smeje pojasnila: »Ja, veste, pri nas imajo na šoli, kjer sta doslej hodila, samo sendviče!« Prvo izjavo je Andrej nato malo dopolnil, da mu je ugajalo tudi pri angleščini. »Seveda, seveda«, ga je zopet dopolnila mami, »ko pa že vse znaš!«

Jana je lani hodila pri nas v prvi razred. Namesto nje je zadevo pojasnila kar njena mami. »Pri nas začnejo otroci s šolo že s šestim letom, tu pa s sedmim. Starosti ustrezno je zato tudi program prvega razreda tukaj nekoliko težji kot v Angliji.« Med kramljanjem je Andrej pripomnil, da ima v Kranjski gori zelo dober tek. »Najboljša kuharica«, je dejal, »pa je stara mama. Najraje jem njeno nadevano papriko, ješprej, češpljeve cmoke, domače rezance in jabolčni zavitek. Poleti konec julija zagotovo zopet pridemo. Tu je sneg, pri nas ga pa nimamo!«

Kot Andrej tako vsi radi pridejo v Kranjsko goro. Po tem prijetnem razgovoru smo se pozdravili in si zaželeli, da se še vidimo. V London so z Brnikov odleteli naslednji dan v nedeljo, 8. januarja, ker je bilo treba v ponedeljek zopet v šolo in na delo.

Branko Blenkus

KAKO DALEČ SEŽE GLAS ŽELEZARJA

Januarja letos je na mojo prošnjo uredništvo Železarja objavilo vprašanje: Je kdo videl aretacijo Novaka v Železarni? Skrajšano se je vprašanje glasilo:

Jože Novak iz Tržiča se je zaposlil v jeseński železarni 1907. leta, star 17 let. Po prvi svetovni vojni se je na Rečici poročil z vdovo Jerco Lakota, katere mož je padel v prvi svetovni vojni in ji zapustil sina Francija in Mirka. Z ženo Jerco je imel še dva sinova, od katerih se je prvi pred drugo svetovno vojno smrtno ponesrečil s kolesom na Bohinjski Beli, drugi pa je padel kot kurir Cankarjeve brigade v Žužemberku.

Pri Novaku, po domače pri Stričku na Rečici, tik poleg gostilne Mangart, na križišču, kjer pelje cesta na Železniško postajo Bled, so imeli tajno partizansko tiskarno. Ko je Jože Novak 24. januarja 1944 zjutraj šel na delo v jeseński železarno, so ga jeseński gestapovci aretirali pred tovarno, ali že med delom, vsekakor pa se je to zgodilo zgodaj zjutraj. Kaj so našli pri Novaku, ni znano, je pa takoj sledila preiskava v njegovi hiši na Rečici in aretacija družine...

Iz te hiše sta bila devetega februarja 1944. leta ustreljena Jože Novak in Franc Lakota med petdesetimi talci v Škofji Loki, Mirku Lakoti pa je uspel beg z blejske orožniške postaje in je umrl lani.

Na zastavljeno vprašanje se je oglašil Andrej Cundrič z Mestnega vrha pri Ptuj, ki mi je pisal, da bi nekatere okoliščine lahko pojasnil, če bi prišel k njemu. No, vabilo je bilo sicer mikavno, toda zaradi nekaj stavkov iti tako daleč, ni bilo v skladu s časom (pozimi) in ne z družinskim proračunom. Pismo sem zaprosil občinski odbor ZZB NOV Ptuj, naj pokličejo Cundriča, tajnika pa naj zapiše njegovo izjavo o tem, kar ve. Predsednik ZZB NOV Ptuj Janko Vogrinec je storil drugače. Z novinarjem Večera Jožetom Slodnjakom sta obiskala Cundriča na domu in na magnetofonski trak posnela razgovor z njim ter mi poslala ta trak. Tako sem lahko »v živo« poslušal Cundriča. Omenil je zelo veliko oseb, znanih iz boja železarjev za svoje pravice pred vojno. Poznal je vso Stričkovo družino. Trdi, da je bil on v Begunjah v bunkerju št. 6, Jera Novak pa v sosednjem. V tem bunkerju so jo soočili z možem Jožetom. Zaslisanje je slišal. Po njegovem mnenju so Novaka aretirali že na blejski železniški postaji, ko je hotel na delo v železarno.

V istem članku sem spraševal tudi za prve aretirance in naslove nekaterih sorodnikov že umrlih prvih aretirancev ali ustrujenih. Dobil sem vse iskane naslove, vendar je iz Jesenic prispelo le eno pismo. Prav pri tem pismu sem se nasmešnil. V Železarni sem namreč spraševal tudi za njegov naslov sorodnikov primorskega emigranta Nikolaja Lončnerja, ki je živel na Jesenicah, decembra 1941 pa je bil ustreljen v Dragi pri Begunjah. Njegova žena in hčerka namreč stanujeta le nekaj korakov od vhodnih vrat stanovanja urednika Železarja Varla. Mislim sem si: Glej, zakaj pa mi ni on sporočil tega naslova.

Z Lončnerjem je bil v Dragi ustrelen primorski emigrant Lavoslav Planišček, ki je bil špediter na Jesenicah. Naslov njegovega sina Ljuba mi je poslal bralec Železarja iz Kroppe. Ljubo stanuje v Ljubljani, kjer je že več let vodja TOZD ali delovne organizacije Iskre. Obiskal me je, več ur pripovedoval o družini in očetu, mimo »uradnega« pogovora pa še nekaj o sebi. Po očetovi smrti se je družina preselila v Ljubljano, od tam pa k sorodnikom na Vipavsko. On je bil vseskozi pri VOS in ima status borca, mati pa je bila funkcionarka pri protifašistični ženski zvezi in nazad-

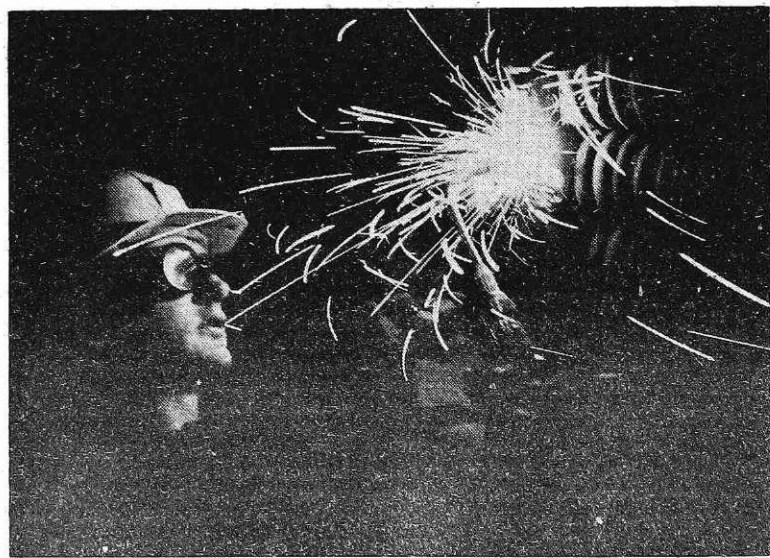
nje tajnica okrožnega odbora za Gorico. Brezhibno govori šest jezikov in zato veliko potuje po svetu in usklajuje nekatera dela Iskre s tujimi partnerji.

Tako so mi bralci Železarja veliko pomagali, da sem prišel do nekaterih podatkov, ki bodo objavljeni v knjigi Krik v Dragi, ki je že v knjižnem programu za letošnje leto. Iz nje bodo bralci zvedeli tudi, s kako bujno domišljijo so nastopile nekatere priče med preiskavo proti Druschkeju in odgovor na splošno znane govorice, koliko je resnice, da so obile nekatere osebe vpletene v krajo dragocenosti po cerkvah v jeseńsko-blejski okolici in če je glavna priča Franc Koritnik res videl Druschkeja s pištolo v rokah na Belem polju, ko so tam streljali talce. To navajam mimo odgovora v naslovu, ker sem v času preiskave proti Druschkeju zaradi mojih člankov dobil v Jesenicah več anonimnih pism z vprašanji, če res ne vem, kakšna je zgodovina in morala glavne priče. Vem, in to zelo natančno, zato si bom upal to tudi objaviti.

Uredništvu Železarja želim, da bi še naprej tako uspešno opravljal svoje poslanstvo.

Jože Vidic

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

Varilec (foto F. Sluga)

PODROČNO SREČANJE LUTKOVNIH SKUPIN GORENJSKE

Letošnje področno srečanje lutkovnih skupin Gorenjske bo v jese- niški občini od 22. do 26. februarja, in sicer se bodo predstave zvrstile takole:

22. februar ob 10. uri v osnovni šoli 16. december Mojstrana — lutkovna skupina osnovne šole France Prešeren Kranj: Fr. Milčinski BUTALSKE RAZGLEDNICE;

23. februar ob 10. uri v osnovni šoli Jeseniško-bohinjski odred Kranjska gora — lutkovna skupina osnovne šole Davorin Jenko Cerklje: B. Atanaskovič DEKLICA IN VETER;

23. februar ob 9. in 10. uri (dve predstavi) v osnovni šoli Prežihov Voranc Jesenice — lutkovna skupina osnovne šole L. Seljak Kranj: Ezop LEV IN MIŠ;

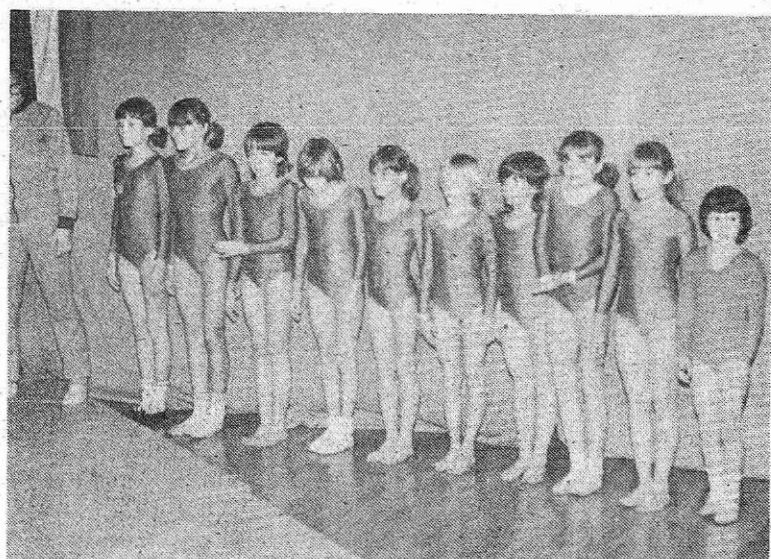
24. februar ob 9.30 in 10.30 (dve predstavi) v osnovni šoli Tone Čufar Jesenice — lutkovna družina VVO Kranj: koroška ljudska pravljica MOJCA POKRACULJA in lutkovna skupina osnovne šole Josip Broz Tito Domžale: G. Vitez ZRCALCE;

24. februar ob 12. uri v osnovni šoli Karavanski kurirji NOB Koroška Bela — lutkovna skupina Prešernovega gledališča Kranj: L. Marti TRIJE ROKOMAVHI;

24. februar ob 12.15 v osnovni šoli Gorenjski odred Žirovnica — lutkovna skupina osnovne šole Prešernova brigada Železniki: lutkovna priredba pravljice RDEČA KAPICA, MOJCA POKRACULJA, LA-KOTA JE NAJBOLJŠI KUHAJ;

26. februar ob 10. uri v kulturnem domu DPD Svoboda R. Jedretič Ribno — lutkovna skupina osnovne šole Prežihov Voranc Jesenice: GLASBENA PRAVLJICA;

26. februar ob 10. uri v amaterskem gledališču Tone Čufar Jeseni-ce — lutkovna skupina Prešernovega gledališča Kranj: Ela Peroci MOJ DEŽNIK JE LAHKO BALON.

Vrsta pionirk pri gimnastični sekciji
TVD Partizan Jesenice

(Foto B. Blenkuš)

POHVALE ZA POSEBNO PRIZADEVANJE V AKCIJI »LEPE ROŽE IN VARSTVO OKOLJA«

Pohvale za posebno prizadevanje v akciji »LEPE ROŽE IN VARSTVO OKOLJA« so za leto 1983 prejeli naslednji: **FINŽGARJEVA ULICA:** Vida PREŠEREN; **KURIRSKA ULICA:** Marija BRELIH; **ULICA OTMARJA NOVAKA:** Franc TREVEN; **PIONIRSKA ULICA:** Jože KASTELIC. Ana OBID, Gustelj ROZMAN; **ULICA ALOJZA TRAVNA:** Zofka CRV, Marija GASPARI, Marija KO- DER, Danela KOKOŠAR, Jelja LJUJIC, Danica MAVRIC, Romana MUROVEC, Pavla PODHRAŠKA, Marija ŠULIGOJ, Majda ŽELEZNIK; **STRELSKA ULI- CA:** Cilka KLINAR, Neno MILOŠEVIČ, Almira NOČ, Vida ZUPAN; **DOBRVA- SKA ULICA:** Ana MULEJ, Marija NOČ; **SAVSKA ULICA:** Štefka CVETIČIČ, Ivanka LUKEŽ, Mada RUGEL, Fatima ZAJMAC, Alojz ŽAKELJ.

V krajevni skupnosti Mirka Roglja-Petka so pohvale prejeli: Francka BE- DEN, Franci DIJAK, Grega HUDRIČ, Damjana KAVALAR, Ela KELVIŠAR, Angela KEJŽAR, Rozi LIPOVEC, Slavka MENCINGER, Ivanka OBRST, Anka OLIPIC, Minka PESJAK, Slavka PRAČEK, Jerca RAZINGER, Marica RAZIN- GER, Ivanka ŠOVINC in Mihelca VIŠNAR.

S smučišča v Podkorenu (foto B. Blenkuš)

Množica smučarjev pred sedežnico
za Črni in Španov vrh (foto B. Blenkuš)

JESENIŠKI PARTIZAN V JUBILEJNEM LETU

Pet let bo že od tiste nepozabne telo- vadne akademije v športni dvorani v Podmežakli ob 75-letnici društva. V teh petih letih se je marsikaj zgodilo in spre- menilo.

Partizan Jesenice, društvo za telesno- vzgojo in športno rekreacijo, praznuje le- tos osemdesetletnico obstoja in delova- nja. Temu praznovanju se pridružuje tu- di judo sekcija s svojo dvajsetletno tradi- cijo. Partizan Jesenice ima v svojih vr- stah več kot tristo članov, ki delujejo v treh sekcijah: gimnastični, judo in splo- šno rekreacijski.

Gimnastična sekcija se lahko pohvali z bogato tradicijo in uspehi, ki segajo v šestdeseta leta, ko je zmanjkalo sape, pa ne za dolgo. Neutrudni Leon MESARIČ je kmalu okrog sebe zbral mlada dekleta in z njimi marljivo delal. Toda dekleta so prehitro zaključevala svojo kariero, me- njale so se generacije in ekipa je ostajala vedno za korak pod gimnastičnim vr- hom. Tudi sedaj dekleta marljivo vadijo. Največ v osnovni šoli Tone Čufar. Pet- najst pionirk druge in tretje selekcije pet- krat tedensko marljivo trenirajo in se pri- pravljajo na letošnje prve preizkušnje. Za njimi je tudi že štirideset najmlajših v gimnastični šoli in upajmo, da bo med njimi kakšna, ki bo stopila na sam gim- nastični vrh. Za to pa je potrebno še ve- liko trdega dela, samoopovedovanja, en- tuziazma trenerjev, vodnikov in deklet gimnastične sekcije.

Judo sekcija, najmlajša dejavnost v društvu, se lahko pohvali z uspešnim dvajsetletnim delom. V sobi 6 x 6 m se je zvrstilo veliko število ljubiteljev tega ja- ponskega športa, ostajali pa so vedno najboljši. Ne samo fantje, tudi dekleta so enakopravno posegala po najvišjih me- stih v državi. Trdo delo je njihov zavez- nik in prepoznane kimone se nimajo niti časa posušiti. Trikrat tedensko trenirajo, pred večjimi tekmovanji pa vsak dan. Že dolga leta borce v belem vodi Brane DVORŠAK in danes je v sekciji skoraj trideset pionirjev, deset mladincev in pet deklet. V jubilejno leto stopajo z željo znova in znova dokazati, da so zadnja le- ta med najuspešnejšimi športniki v obči- ni. In ker so leto uspešno že začeli, jim želimo, da bodo tudi konec leta dočakali z nasmejanimi obrazi.

ODNOS DO TELESNEGA GIBANJA

Odnos do gibanja v naravi in do športa nasploh je sila različen. Število ljudi, ki so se z veseljem predali športu, nenehno narašča, vendar jih večina še vedno stoji ob strani.

Tudi taki so, kot je bil ob neki proslavi slavnostni govornik, ki je omenil, da je zdrav dočakal visoko starost brez vsake- ga športnega udejstvovanja. Pri tem je omenil domnevne Churchillove besede »No sports« (nobenega športa).

»Vse lepo in prav in tudi to je res, da vi- soko starost lahko dočakaš z zmernim in pametnim življenjem brez športa. In ven- dar je mož ustretil mimo cilja, kajti samo šport se ni zagotovilo za dolgo in zdravo življenje in tudi cilj športnega udejstvo- vanja ni samo boj za dolgo življenje.

Prof. dr. Frane Novak, naš znani medi- cinski strokovnjak, pravi takole: »Na zim- ske ture ne hodim zato, da bi dočakal visoko starost, hodim preprosto zato, ker je v gorah pozimi tako čudovito lepo.« Vsako zimo opravi 20 do 30 smučarskih tur, tudi večdnednih in to kljub svojim sedemdesetim letom.

Tistemu, ki je dočakal visoko starost brez vsakega športa, bi lahko rekli, da je v svojem življenju zamudil zelo veliko le- pega. Vsi tisti, ki hodimo pozimi in poleti po gorah, ki tečemo, plavamo, kolesari- mo, smučamo in telovadimo, ne počenja- mo to samo zaradi zdravja, temveč pred- vsem zato, ker se tega veselimo, pri tem uživamo. Uživamo v gibanju, v naravi, uživamo v družbi enakih, v tovarštvu.

Ne nazadnje se veselimo tudi svojih sposobnosti in to je poleg zdravstvenega vidika tista sila, ki nas leto za leto, ved- no znova, privlači pozimi in poleti v ob- jem prirode. Športnik doživlja dvojno ži- vljenje, ali preprosto povedano, doživlja dvakrat več!

Splošno rekreacijska vadba se lahko pohvali s svojo množičnostjo. Več kot dvesto rekreativcev obiskuje telovadne ure, od najmlajših — predšolskih, do naj- starejših, pravih veteranov. Z njimi se trudi dvajset vodnic in vodnikov. Ker je to osnovna dejavnost društva, potrebuje tudi največ pozornosti, tako med vadbe- njimi urami, ko se vadeči spoprijemajo z različnim telovadnim orodjem, igrami z žogo in družabnimi igrami, do različnih akcij, ki jih organizira strokovni odbor za vse člane društva. Te akcije potekajo sko- zi vse leto. Od zimskega izleta, otroške maskerade, spomladanskega kroša, gim- nastičnega tekmovanja po osnovnošol- skem programu, jesenskega izleta, telo- vadne akademije ob dnevu JLA in novo- letne čajanke. Dejavnost splošno rekrea- cijske sekcije je res pestra in čeprav na zunan- ni tako vidna, njena množičnost spodbuja k stalni aktivnosti.

Društvo Partizan Jesenice, gimnasti- čna, judo in splošno rekreativna sekcija bodo v letošnjem jubilejnim letu organi- zirali več zanimivih in kvalitetnih tek- movanj, na katerih bodo vodilno vlogo igrali tudi domači tekmovalci. V dnevi 25. in 26. februarja bo judo sekcija organi- zirala državno prvenstvo v judu za članice v Kranjski gori. V naslednjem mesecu bo organizator republiškega prvenstva za mlajše mladince, konec aprila pa medna- rodnega ekipnega ženskega turnirja. Za tekmovanja v jesenskem času se še dogo- varjajo. Judoisti bodo sodelovali tudi na vseh republiških in državnih prvenstvih, če se bodo nanje uvrstili, na spominskih turnirjih doma in v sosednji Italiji, kjer so stalni gostje.

Gimnastična sekcija bo ob svoji redni tekmovalni aktivnosti: turnirji, selekcijs- ke tekme, republiško, pokalno in drža- vno prvenstvo, organizator dvoboja žen- skih reprezentanc Romunije in Slovenije na Jesenicah ter dveh ali treh selekcijs- kih tekem.

O aktivnosti splošno rekreativne sekci- je smo že spregovorili, vendar si ob vsem tem še želijo vzpostaviti tesnejše stike z društvu Partizan v občini in drugih krajih Slovenije.

V domu Staneta Bokala so v letih 1978/79 obnovili notranjost doma in stre- šno konstrukcijo. Po obnovi pa kličejo tu- di fasade in okna. Druga želja pa je ure- ditev dvorišča, ki bi bilo potem uporabno za razne igre z žogo, pa tudi za dejavnost društva, ko bi vreme to omogočalo. De- javnost izvršnega odbora je zato v veliki meri usmerjena v rešitev teh dveh pro- blemov, predvsem prvega, medtem ko bi pri ureditvi dvorišča lahko veliko storili tudi sami člani društva. Tu je še tudi na- bava in zamenjava telovadnega orodja in blazin. Za vse skupaj bodo potrebna ve- lika finančna sredstva, teh pa, vemo, niko- li ni dovolj. Ob širši družbeni podpori pa bi dom lahko obnovili in rešili nadaljnje- ga propadanja in še večje škode.

Tristotčlanska družina Partizana Jese- nice ne pozna počitka in člani izvršnega odbora vedno znova stikajo glave z željo po čim boljšem in kvalitetnejšem delu, ki bo rodilo sadove, množičnost in družab- nost. Da, tudi družabnost, ki jo v tem hu- dom tempu življenja skoraj ni več, pa bi morala biti!

-tok

RF

PRVENSTVO DELOVNE SKUPNOSTI E-TKR-NG V VELESALOMU IN TEKIH

V sredo, 1. februarja, je bilo v Mojstra- ni prvenstvo delavcev delovne skupnosti E-TKR-NG v veleslalomu in tekih, v or- ganizaciji smučarskega kluba Jesenice. Kljub slabemu vremenu je bila udeležba kar zadovoljiva. V tekih je nastopilo de- set, v veleslalomu pa 30 sodelavcev.

REZULTATI — VELESALOM:
ŽENSKE NAD 35 let: 1. Milica Šega ERC, 36.02, 2. Katarina Kos, SEO, 41.85, 3. Maja Junež, SEO, 46.79.

ŽENSKE DO 35 LET: 1. Metka Koblar, NG, 31.20, 2. Pika Mlačnik, NG, 31.75, 3. Bogdana Hribar, -NG, 33.62, 4. Neda Karba, ERC, 39.44, 5. Simona Smolej, SEO, 39.87, 6. Diana Ažman, SEO, 46.94.

MOŠKI NAD 45 LET: 1. Martin Pazlar 41.07, 2. Emil Ažman 43.02.

MOŠKI DO 45 LET: 1. Tina Pret- nar, NG, 29.25, 2. Filip Marinšek, RO, 31.81, 3. Tomaž Tomazin, ERC, 33.95, 4. Janez Pikon, NG, 34.26, 5. Peter Kikelj, NG, 34.48, 6. Aleš Lagoja, RO, 42.17.

MOŠKI OD 25 DO 35 LET: 1. Janez Ko- vač, OTK, 27.58, 2. Božo Černe, NG, 31.30, 3. Angel Žnidarič, RO, 32.69, 4. Franc Pukl, RO, 33.44, 5. Jože Ravnik, OTK, 34.81, 6. Tone Čop, RO, 1.01.84.

MOŠKI DO 25 LET: 1. Miloš Ferk, NG, 28.01, 2. Erik Polanc, OTK, 30.61, 3. Sašo Pernuš, NG, 31.49.

SMUČARSKI TEK:
ŽENSKE: 1. Branka Lendero, RO, 15.58, 2. Metka Koblar, NG, 16.45.65.

MOŠKI DO 35 LET: 1. Franc Pukl, RO, 11.41.06.

MOŠKI OD 35 DO 45 LET: 1. Peter Ki- kelj, NG, 12.29.13, 2. Tina Pretnar, NG, 13.06.42, 3. Aleš Lagoja, RO, 13.28.95.

MOŠKI NAD 45 LET: 1. Martin Pazlar, RO, 12.51.34, 2. Tone Zevnik, OTK, 16.06.94, 3. Franc Črv, SEO, 16.22.54.

baj

VOZNI RED ZA LINIJO JESENICE—KOČNA—BLED

D 1	D 2	D 3	km	POSTAJE	D 4	D 5	D 6	D 7
6.03	14.05	22.03	0	JESENICE, bolnica	5.47	7.51	13.52	21.57
6.05	14.07	22.05	1	Jesenice, zdr. dom	5.45	7.49	13.50	21.55
6.06	14.08	22.06	1	Pod Mirco	5.44	7.48	13.49	21.54
6.07	14.09	22.07	2	Jesenice, žel. p.	5.43	7.47	13.48	21.53
6.08	14.10	22.08	3	Gimnazija	5.42	7.46	13.47	21.52
6.10	14.12	22.10	3	Železarna	5.40	7.44	13.45	21.50
6.11	—	22.11	4	Senožeti	5.39	7.43	13.44	21.49
—	—	—	5	Javornik pod kl.	5.37	—	13.42	21.47
6.14	14.16	22.14	6	Koroška Bela »K«	5.34	—	13.39	21.44
6.17	14.19	22.17	7	Javornik »Elita«	5.31	7.41	13.36	21.41
6.18	—	22.18	8	Podkočna	—	7.40	—	21.40
6.20	—	22.20	9	Lipce	—	7.38	—	21.38
6.23	—	22.23	10	Bl. Dobrava a. p.	—	7.35	—	21.35
6.28	14.25	22.28	13	Kočna	5.25	7.30	13.30	21.30
6.31	14.28	22.31	16	Poljane	5.22	7.27	13.27	21.27
6.33	14.30	22.33	17	Laze »K«	5.20	7.25	13.25	21.25
6.35	14.32	22.35	18	Fortuna	5.18	7.23	13.23	21.23
6.36	14.33	22.36	—	Sp. Gorje, trgovina	5.17	7.22	13.22	—
6.43	—	—	21	BLED AP	—	—	—	—
—	14.42	—	—	Krnica	5.10	7.15	—	—

OPOMBA: Vozi ob delavnih
Vozni red velja od 1. 2. 1984

ZAMENJAVA OSEBNIH IZKAZNIC

Sekretariat za notranje zadeve občine Jesenice obvešča občane, da bo ponovno pričel zbirati vloge za zamenjavo osebnih izkaznic po krajevnih skupnostih, in sicer od 13. februarja 1984 po naslednjem razporedu:

— od 13. do 24. februarja (torek, četrtek in petek od 9. do 16. ure ter ponedeljek in sredo od 9. do 17. ure): v krajevni skupnosti Plavž (Titova 66) za celotno območje Plavža, v krajevni skupnosti Sava in v krajevni skupnosti Javornik — Koroška Bela;

— od 27. februarja do 7. marca (torek, četrtek in petek od 9. do 16. ure ter ponedeljek in sredo od 9. do 17. ure): v krajevni skupnosti Hrušica; v krajevni skupnosti Podmežakla in v krajevni skupnosti Blejska Dobrava;

— od 12. do 14. marca (torek od 9. do 16. ure in ponedeljek in sredo od 9. do 17. ure): v krajevni skupnosti Planina pod Golico.

Vsi občani, rojeni izven občine Jesenice, morajo predložiti rojstni list in potrdilo o vpisu v državljansko knjigo.

Vsak naj prinese s seboj dve fotografiji, velikosti 3 x 3,5 cm in osebno izkaznico.

Sekretariat za notranje zadeve občine Jesenice opozarja, da bo to zadnja akcija zbiranja vlog za zamenjavo osebnih izkaznic pred 4. oktobrom 1984, to je pred potekom časa, ko stare osebne izkaznice prenehajo veljati, ne glede na to, kakšna veljavnost je vpisana v izkaznici.

Po 4. oktobru 1984 ne bo več mogoče uporabljati starih osebnih izkaznic, zato naj si občani, ki še niso vložili zahteve za zamenjavo osebnih izkaznic, takoj priskrbijo vse potrebno, da bodo to lahko uredili v tej akciji.

DEŽURNI TRGOVINI

V soboto, 11. februarja, bosta na Jesenicah od 7. do 18. ure odprti trgovini:

DELIKATESA — poslovalnica 7, Titova 7, Jesenice in

DELIKATESA — Kašta 4 na Plavžu, Tavčarjeva 6, Jesenice.

DEŽURNA LEKARNA

V februarju je za občini Jesenice in Radovljica dežurna lekarna na Jesenicah.

REŠITEV KRIŽANKE IZ 4. ŠTEVILKE ŽELEZARJA:

Karabinka, otopelost, avtomat, Sam, Diana, Piva, Perrine Pelen, AN, janičar, HE, sandala, AK, Balt, Tc, LE, AP, Lenka, sprehajališče, Arsenal, kravata, Ero, parte, INA, Ren, zažigalnik, Nanos, čriček, hunta, arena, Ra, kocina, takalanje, rman, Adana, Ana, eta, Esk.

UGANKARSKI SLOVARČEK

BONOMO — tržaški škof iz 16. stoletja
KAABA — kockasta stavba v Mekki, glavno muslimansko svetišče
OSARIJ — kostnica, osuarij
OZELOT — divja ameriška mačka s temnejšimi pegami v kožuho.

GLEDALIŠČE TONE ČUFAR

PETEK, 10. februarja, ob 19.30: Carlo Goldoni: **SLUGA DVEH GOSPODOV** — komedija — gostovanje v Bohinjski Bistrici.

SOBOTA, 11. februarja, ob 19.30: Carlo Goldoni: **SLUGA DVEH GOSPODOV** — gostovanje v Železnikih.

PONEDELJEK, 13. februarja, ob 19.30: Anton Leskovec: **KRALJICNA HARIS** — gostovanje v Kranju na tednu slovenske drame.

PETEK, 17. februarja, ob 19.30: A. Čibej: **KAJ NAM PA MOREJO** — dve enodejanski — komediji — gostovanje gledališča DPD Svoboda center iz Trbovelj — predstava za abonma in za izven.

Abonmanjski predstavi komedije **SLUGA DVEH GOSPODOV**, za kateri so abonente že dobili vstopnice za torek, 14. in za sredo, 15. februarja, sta zaradi službene odsotnosti igralca prestavljeni za en teden in bosta v **TOREK**, 21. in v **SREDO**, 2. februarja, ob 19.30.

Kaj bomo gledali v kinu

KINO RADIO

10. februarja angl. barv. krim. film **NAJVEČJI BANČNI ROP** ob 17. in 19. uri; ob 21. uri premiera hong. barv. akc. filma **ODRED ZMAJEV**.

11. februarja madž. barv. risani film: **PASTIRČEK MATIJA** ob 15. uri; ob 17. in 19. uri angl. barv. krim. film **NAJVEČJI BANČNI ROP**.

12. februarja madž. barv. ris. film **PASTIRČEK MATIJA** ob 15. uri; ob 17. in 19. uri franc. barv. krim. drama **MORILSKO PODJETJE**.

13. februarja ital. barv. erot. komedija **ŽENA NA DOPUSTU, LJUBICA V MESTU** ob 17. in 19. uri. **FILM NI PRIMEREN ZA OTROKE!**

14. februarja amer. barv. erot. komedija **VROČE MAJICE** ob 17. in 19. uri. **FILM NI PRIMEREN ZA OTROKE!**

15. februarja amer. barv. komedija **SMEŠNE STRANI ZGODOVINE** ob 17. in 19. uri.

16. februarja **NI KINOPREDSTAV!**

RAZSTAVNI SALON DOLIK JESENICE

V dneh od 11. do 22. februarja je vsak dan, razen nedelj in praznikov in sobot popoldne, od 9. do 11. ure in od 16. ure do 18.30, odprta skupinska razstava likovnih del članov likovnega kluba **DOLIK DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice** v počastitev kulturnega praznika **Slovenec**. Razstavlja devetnajst slikarjev 33 del.

KINO PLAVŽ

10. februarja amer. barv. glasb. film **TO JE ELVIS PRESLEY** ob 18. in 20. uri.

11. februarja amer. barv. akcij. film **LETALIŠČE 80 CONCORDE** ob 16. uri; ob 18. in 20. uri franc. barv. krim. drama **MORILSKO POLETJE**.

12. februarja madž. barv. risani film **PASTIRČEK MATIJA** ob 10. uri; ob 16. uri amer. barv. akcij. film **LETALIŠČE 80 CONCORDE** in ob 18. ter 20. uri angl. barv. krim. film **NAJVEČJI BANČNI ROP**.

13. februarja amer. barv. film **SMEŠNE STRANI ZGODOVINE** ob 18. in 20. uri.

14. februarja hong. barv. akcij. film **BLISKOVITA PEST** ob 18. uri; ob 20. uri amer. barv. komed. **SMEŠNE STRANI ZGODOVINE**.

15. februarja **NI KINOPREDSTAV!**

16. februarja franc. barv. erot. film **EMANUELA II — ANTIDEVICA** ob 18 in 20. uri. **FILM NI PRIMEREN ZA OTROKE!**

KINO KRANJSKA GORA

10. februarja nem. barv. western film **OLD FIREHAND** ob 17. uri.

11. februarja amer. barv. krim. film **NESPRETNi DETEKTIV** ob 19. uri.

14. februarja franc. barv. erot. film **EMANUELA II — ANTIDEVICA** ob 19. uri. **FILM NI PRIMEREN ZA OTROKE!**

KINO DOVJE

12. februarja nem. barv. western film **OLD FIREHAND** ob 16. uri; ob 19. uri jug. barv. komedija **HALO, TAXI!**

16. februarja nem. barv. erot. film **SALON ZA MASAŽO** ob 19. uri. **FILM NI PRIMEREN ZA OTROKE!**

Začasni KPO (kolegijski poslovodni organ) TOZD Gostinstvo Gozd Martuljek razpisuje prosta dela in naloge

RAČUNOVODJA

Poleg splošnih pogojev se zahteva še:

- končana višja šola ustrezne smeri,
- pet let delovnih izkušenj na podobnem delovnem mestu,
- trimesečno poizkusno delo.

Delo se združuje za nedoločen čas s polnim delovnim časom.

Rok prijave je osem dni od dneva objave, rok obvestila je 15 dni.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite na naslov: TOZD Gostinstvo Gozd Martuljek 45.

ZAHVALE

Osnovni organizaciji sindikata TOZD Hladna valjarna Jesenice, posebno dnini Urbanec, se iskreno zahvaljujem za pozornost in prejeto darila ob moji upokojitvi.

Obenem želim sodelavcem še veliko delovnih uspehov in osebnega zadovoljstva.

Alojz Rihtaršič

Osnovni organizaciji TOZD Vratni podboji se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč v času moje bolezn. Kosana Kunej

Sodelavkam in sodelavcem TOZD Elektrode se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč in izrečena posamezna sožalja.

Šemsa Fajković

Ob boleči izgubi naše drage mame, tašče, sestre in tete

MARIJE LEGAT

se najlepše zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znanec za izrečena sožalja in podarjene vence in cvetje. Hvala vaščanom Podkočne za podarjeni venec. Zahvaljujemo se tovarišici Jamrovi in družini Novkovič za vsestransko pomoč. Posebej se zahvaljujemo dr. Dražiču za zdravljenje na domu.

Hvala lepa pevcem in godbenikom za zapete in zaigrane žalostinke in vsem, ki ste jo spremili na njeni zadnji poti.

Zalujoci: sin Ivan z ženo, sestre Francka, Ivanka in Ana z družinami ter ostalo sorodstvo

Ob prezgodnji smrti mojega draga življenjskega tovariša

JOŽETA ZAJCA

izrekam zahvalo za vso pomoč in skrb v času njegovega zdravljenja zdravstvenemu osebju bolnišnice Jesenice in Golnik. Posebno zahvalo sem dolžna tovarišem iz PGRČ na čelu s Sandijem Kotnikom za izkazano skrb v času zdravljenja, prav tako vsem sodelavcem, ki so ga obiskovali in mu s tem lajšali bolečine in mu dajali pogum. Vsem tovarišem poklicnih gasilskih enot v SR Sloveniji, vsem gasilskim društvom Gorenjske, osnovni organizaciji sindikata, delovni skupnosti KSI, konferenci OO ZS Železarne in organizaciji ZB NOV Bled izrekam veliko zahvalo za izkazano pozornost in spremstvo na njegovi zadnji poti. Zahvaljujem se tudi sostanovalcem stanovanjskega bloka Za žago 1, Bled, kakor tudi vsem sorodnikom, prijateljem, znanec in sovaščanom za izkazano sočutje in darovano cvetje pokojnemu Jožetu. Hvala tudi gorjanski godbi na pihala in govornikom za poslovlilne besede.

Vsem in vsakemu posebej še enkrat prisrčna hvala.

Marija Prezelj

Društvu upokojencev Javornik-Koroška Bela se najlepše zahvaljujem za čestitko ob mojem življenjskem jubileju. Društvu želim še veliko delovnih uspehov.

Peter Gogala

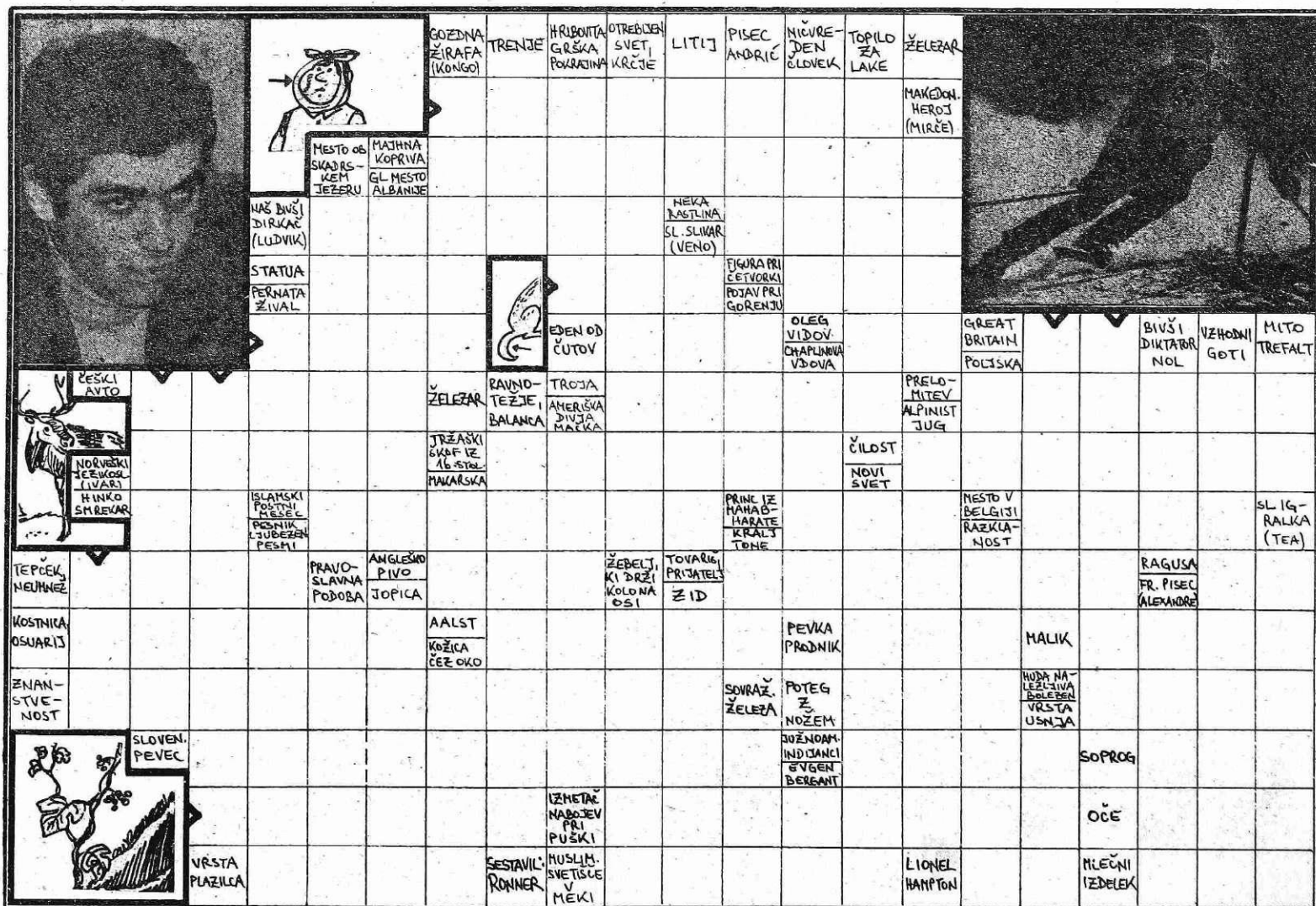
Vsem prijateljem, znanec, družbenim organizacijam in društvom, ki so mi poslali čestitke z lepimi željami ob mojem življenjskem jubileju, se iskreno zahvaljujem.

Franc Gracer

NOVOLETNI SPREJEM UPOKOJENCEV FINANČNO-RAČUNOVODSKEGA ODDELKA ŽELEZARNE

Lani in za novo leto 1984 je vodstvo FRS Železarne pripravilo za svoje bivše sodelavce-upokojence sprejem. Ker taki primeri, da se podjetja kdaj pa kdaj še spomnijo svojih nekdanjih sodelavcev, niso ravno preveč pogosti, izražamo upokojenci FRS prav iskreno zahvalo za lep večer, na katerem smo obujali spomine na težave in tudi na lepe dni svojega aktivnega dela v Železarni.

Upokojenci FRS

SVEČAN SPREJEM OLIMPIJSKEGA OGNJA

Ko boste prebirali te vrstice in gledali slike s svečanosti ob obisku olimpijskega ognja v jeseniški občini, se bodo XIV. olimpijske igre v Sarajevu že začele, vendar bo tisto, kar se je dogajalo v sredo, 1. februarja, marsikomu ostalo v trajnem spominu. Težko je namreč pričakovati, da bodo naši znanjci kmalu imeli možnost se enkrat pozdraviti olimpijski ogenj na naših tleh.

Pred dnevi pa je ta izredno svečan trenutek marsikoga za hipce vrnili v čase stare Grčije, o katerih smo se učili v šoli.

Olimpijski ogenj je prispel na Gorenjsko 1. februarja, na območje, ki je zagotovo dalo največ olimpijcev v naši širši domovini. Pri tem pa ima jeseniška občina posebno mesto, kajti glede na število prebivalcev je v njej največ tistih športnikov, ki so našo deželo zastopali na teh največjih športnih manifestacijah. In prav nekdanji asi so ponesli olimpijski ogenj najprej skozi Jesenice do dvorane v Podmežakli. Iz roke v roko so si plamenico podajali: Sonja Petač, Jože Bertonec, Ciril Klinar, Albin Felc, Viktor Tišler,

Sarajevo '84

KRATKA ZGODOVINA OLIMPIJSKIH IGER

Prve antične igre v stari Olimpiji so bile leta 776 pred našim štetjem. Za stare Grke so imele olimpijske igre velik politični in ekonomski pomen. Med olimpijskimi igrami je vladal tako imenovani sveti mir in med tem časom so grška plemena prenehala z vojskovanjem. Grki so tudi čas računali po olimpijskih igrah oz. olimpijadah, ki so bile vsake štiri leta.

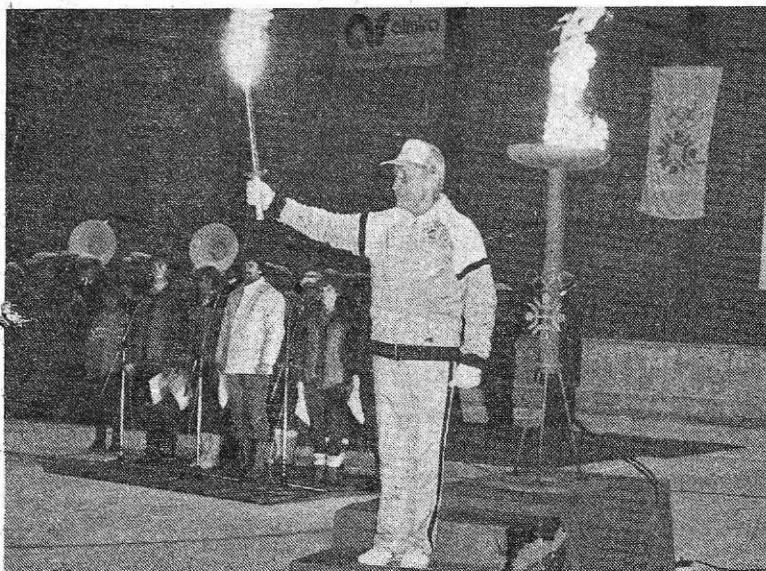
Leta 394 po našem štetju je rimski cesar Teodozij Veliki ukinil olimpijske igre, ki jih nato ni bilo vse do leta 1896.

Leta 1888 je francoski baron Pierre de Coubertin, zgodovinar in pedagog, napravil načrt za obnovo pozabljenih olimpijskih iger. Na pariškem vseučilišču Sorbonni je bil nato leta 1894 kongres, na katerem so sklenili ustanoviti olimpijske igre moderne dobe. Odločili so se, da bodo tako kot v stari Grčiji prirejali igre vsako četrto leto, geslo iger pa je postal izrek »citius, altius, fortius« — kar pomeni: »hitreje, višje, močnejše«. Olimpijska zastava s petimi med seboj povezanimi krogi različnih barv na beli podlagi simbolično prikazuje povezanost športnikov petih celin (modri krog — Evropa, črni — Afrika, rdeči — Amerika, rumeni — Azija, zeleni — Avstralija).

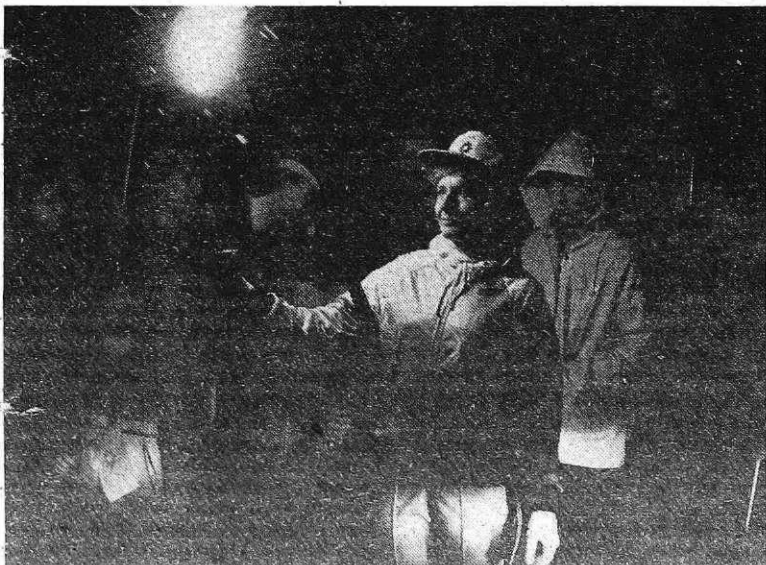
Prve moderne igre so bile v Atenah leta 1896 in nato vsake štiri leta (razen med prvo in drugo svetovno vojno). V začetku so športniki tekmovali samo v devetih športih — atletiki, gimnastici, kolesarstvu, dviganju uteži, rokoborbi, plavanju, sabljanju, streljanju in tenisu, kasneje pa so program razširili na več kot 20 panog.

Od leta 1924 dalje prirejajo tudi zimske olimpijske igre v smučanju, drsanju, hokeju na ledu, sankanju in vožnji z bobom.

PREGLED ZIMSKIH OLIMPIJSKIH IGER 1924—1984: I. 1924 Chamonix (Francija); II. 1928 St. Moritz (Švica); III. 1932 Lake Placid (ZDA); IV. 1936 Garmisch-Partenkirchen (Nemčija); V. 1948 St. Moritz (Švica); VI. 1952 Oslo (Norveška); VII. 1956 Cortina d'Ampezzo (Italija); VIII. 1960 Squaw Valley (ZDA); IX. 1964 Innsbruck (Avstrija); X. 1968 Grenoble (Francija); XI. 1972 Sapporo (Japonska); XII. 1976 Innsbruck (Avstrija); XIII. 1980 Lake Placid (ZDA); XIV. 1984 Sarajevo (SFR Jugoslavija).

Sonja Petač je prevzela olimpijski ogenj na Jesenicah (foto F. Sluga)

Na športni stadion je prinesel olimpijski ogenj najstarejši jugoslovanski olimpijec Franc Smolej (foto S. Kokalj)

SMUČARSKO TEKMOVANJE NA KRESU V POČASTITEV OLIMPIJSKEGA OGNJA

Tradicionalno odprto smučarsko tekmovanje na Kresu je bilo v letošnjem letu posvečeno počastitvi poti olimpijskega ognja. Tekmo je otvoril predsednik Zveze telesnokulturnih organizacij Jesenice, ki je predstavnikom TVD Partizan Javornik-Koroška Bela izročil v trajnem spominu eno od plamenic, ki so jih pretekli teden nosili naši nekdanji športniki-olimpijci skozi Jesenice.

V sobotni tekmi pod reflektorji in ob soju olimpijskega ognja se je pomerilo 53 tekmovalcev v štirih kategorijah in doseglo naslednje rezultate:

Ženske: 1. Monika Noč 21.52, 2. Romana Stular 22.63, 3. Olga Pervanja 22.73;

Mladinci: 1. Aleš Podrekar 18.36, 2. Tomaž Koblar 19.23, 3. Matjaž Prestrel 19.31;

Mlajši člani: 1. Franc Rabič 18.80, 2. — 3. Janez Kováč in Pavel Smolej 19.16; **Starejši člani:** 1. Marko Pogačnik 20.16, 2. Rudi Noč 21.84, 3. Slavko Kosel 23.14. Pokal RC Kres za najboljši čas 18.36 je prejel Aleš Podrekar.

V nedeljo, 5. februarja, je v dopoldanskem času tekmovalo 31 cicibanov v dveh starostnih razredih.

REZULTATI: Cicibanke do 4. leta: 1. Tina Babič 9.59, 2. Špela Smolej 10.68, 3. Saša Svetina 12.70.

Cicibani do 4. leta: 1. Aleš Mali 7.38, 2. Klemen Trček 8.63, 3. Aleš Babič 8.68. Cicibanke nad 4. letom: 1. Tina Rajgelj 13.18, 2. Polona Mišič 14.22, 3. Saša Jekler 14.64.

Cicibani nad 4. letom: 1. Gregor Sredanović 12.98, 2. Blaž Čop 13.50, 3. Roman Mali 13.57.

Popoldne se je pomerilo še 54 osnovnošolcev v dveh starostnih kategorijah.

REZULTATI: Učenke od 1. do 4. razreda: 1. Urška Noč 16.17, 2. Mojca Noč 17.14, 3. Špela Gašperin 17.20.

Učenci od 1. do 4. razreda: 1. Tilen Markež 14.48, 2. Mitja Madon 14.90, 3. Gaber Šega 15.22.

Učenke od 5. do 8. razreda: 1. Mojca Smolej 22.55, 2. Romana Bohinc 22.88, 3. Nataša Rauš 23.32.

Učenci od 5. do 8. razreda: 1. Dimitrij Lokovšek 19.54, 2. Bojan Fartek 19.70, 3. Matej Keler 19.85.

Najboljši čas na krajši progi je dosegel Tilen Markež 14.48 sek., na daljši progi pa Dimitrij Lokovšek 19.54 sek.

V. R.

najbolj svečan trenutek pa je bil, ko je v dvorani v Podmežakli olimpijski ogenj prejel najstarejši jugoslovanski olimpijec — 75-letni Franc Smolej, tekač, ki so ga nekoč spoštovali celo neprekosljivi Skandinavci. V jeseniški dvorani je prižgal ogenj, ki je nato gorel ves čas osrednje prireditve, plamenico pa je iz njegovih rok prejel in jo odnesel proti Plancici Ciril Praček.

V dvorani v Podmežakli je bil ob tej priložnosti prisrčen športno-kulturni program, v katerem ni manjkalo pesmi, recitacij, otrok iz vrtca, umetnostnih drsalcev in hokejistov, ki so pokazali, kaj znajo in zmorejo.

V času, ko se je jeseniška prireditev bližala koncu, so olimpijski ogenj prinesli v našo legendarno Plancico, kjer je bila kratka in prisrčna slovesnost. Nato so ga ponesli v Kranjsko goro, kjer se je zbralo veliko obiskovalcev in turistov. Tudi v Kranjski gori so pripravili zanimivo prireditev.

Skozi Gornjesavsko dolino so olimpijski ogenj nosili: Tone Razinger, Jože Zidar, Rudi Knez, Roman Smolej, Jože Knific, Janko Kobentar, Alojz Kerštain, Mara Rekar, Bogo Jan, Tone Pogačnik in Zdravko Hlebanja.

To so bili trenutki, ki jih nosilci in tudi gledalci zlepa ne bodo pozabili.

Da športniki jeseniške občine nadaljujejo tradicijo številnih zastopstev na zimskih olimpijskih igrah, se je izkazalo tudi tokrat. Kar trinajst jih bo nastopilo na letošnjih igrah v Sarajevu, in sicer: alpski smučar Gregor Benedik, tekačica Jana Mlakar in Dušan Juričič ter hokejisti: Cveto Pretnar, Drago Milnarec, Ivan Ščap, Murajica Pajič, Zvonko Šuvak, Edvard Hafner, Bojan Raspet, Peter Klemenc, Mustafa Bešić in Drago Horvat. Želimo jim čim več uspeha!

D.

SPREJEM OLIMPIJCEV OBČINE JESENICE

V ponedeljek, 30. januarja, sta v Kosovi graščini na Jesenicah predsednika TTKS in ZTKO Jesenice sprejela dosedanje olimpijce občine Jesenice.

Občina Jesenice ima zelo mnogo olimpijcev, morda največ v državi, smučarjev, telovadcev in hokejistov. Med najstarejšimi na sprejemu sta bila vsekakor Janko Janša, ki se je udeležil zimskih olimpijskih iger leta 1928 v St. Moritzu in France Smolej, ki se je udeležil olimpijade v Garmisch Partenkirchnu leta 1936.

Vsi navzoči so v sredo, 1. februarja, sodelovali pri prenosu olimpijske bakle po Gorenjski.

Gorenjski olimpijci se iskreno zahvaljujejo ZTKO in TTKS Jesenice za ljubeznivo pozornost, ki nas je prijetno presenetila; marsikaj smo si imeli povedati, ko smo obujali spomine na tekmovalna leta.

P. C.

KRANJSKA GORA : CINKARNA 4:12 (1:4, 0:4, 3:4)

Dvórana v Podmežakli, gledalcev 300, sodniki: Grepl (Sisak), Čemazar in Mlakar z Jesenic; strelci za Kranjsko goro: Lah, Kurbos, Šefić in Knežević.

Kranjskogorci so tokrat igrali brez nekaterih mladinskih reprezentantov, toda to ni opravičilo za blede predstavo, ki smo jo videli. Res je sicer, da za naše tekmo ni imela posebnega pomena (za obstoj Cinkarne pa oigromen), vendar je potrebno povedati, da tako slabe igre Kranjske gore v letošnji sezoni, ki je bila zanje zelo uspešna, še nismo videli.

Odločilna je bila prva tretjina, v kateri so domačini napadali, gostje pa so zabili kar štiri gole. V nadaljevanju so Kranjskogorci precej grešili, tako da gostom ni bilo težko doseči izredno visoko zmago, ki pa jih je rešila izpada.

D.

JESENICE : MEDVODE 87:69 (44:36)

Telovadnica ZIC Jesenice, gledalcev 50, sodnika Pirih (Nova Gorica) in Šafarič (Petanjci).

Kazalo je, da bodo Jeseničani zlahka opravili z neugodnim nasprotnikom, saj so po nekaj minutah živčne in izenačene igre povedli z dvajsetimi točkami. Igralci Medvod so do konca prvega polčasa sicer razliko nekoliko znižali, toda nič ni kazalo na preobrat.

V drugem polčasu pa so gostje z agresivno igro zmedli domačine in tekma je postala za gledalce bolj zanimiva. Zmagovalec je bil odločen šele v zadnjih minutah, ko so Jeseničani izdatno napolnili koš gostov in se jim oddolžili za poraz v prvem delu prvenstva.

Jesenice: Domevček 22, Malkoč 8, Rizvanović 8, Jelovčan 6, Lunder 10, Smolej 21, Narobe 12.

V naslednjem kolu igralci Jesenic gostujejo v soboto, 11. februarja, v Radovljici pri istoimenskem moštvu.

J.

PRVENSTVO ŽELEZARNE V VELESALOMU IN SMUČARSKIH TEKIH

V soboto, 22. januarja, je bilo v Mojstrani prvenstvo Železarne v mučarskih tekih in veleslalomu. Prijavljenih je bilo 336 tekmovalcev v veleslalomu in okoli 140 v smučarskih tekih. Nastopilo pa je 66 tekmovalcev v smučarskih tekih in 177 v veleslalomu. Zakaj se je odzvalo tako malo tekmovalcev, splošni referenti ne vedo. Bomo v prihodnje morali pobirati štartnino ali pa kako drugače urediti, da bodo prijavitelci »mož beseda«, kot pravimo in res nastopili.

Proge so bile odlično pripravljene kljub novemu snegu. Ob progi pa smo pogrešali kontrole, saj so bili na koncu uvrščeni vsi tekmovalci, ki so prišli skozi cilj, čeprav so zgrešili nekaj vrat. Precej tekmovalcev je tudi zamudilo na start, kar se v prihodnje ne bi smelo dogajati.

REZULTATI — veleslalom:

Ženske od 35 do 45 let: 1. Olga Pervanja VBS 34.76, 2. Anica Kavčič KO-FI 37.14, 3. Milica Šega E-TKR-NG 38.81, 4. Albina Tušar KSI 46.31, 5. Roža Koselj SD 50.17;

Ženske od 25 do 35 let: 1. Marjana Svetina KO-FI 36.62, 2. Bogdana Hribar E-TKR-NG 36.74, 3. Nataša Židan KSI 40.03, 4. Julijana Smolej KO-FI 40.84, 5. Tina Bernard E-TKR-NG 42.19;

Ženske do 25 let: 1. Metka Koblar E-TKR-NG 34.14, 2. Pika Mlačnik E-TKR-NG 34.32, 3. Saša Kofler KO-FI 34.42, 4. Renata Peternel KSI 34.83, 5. Damjana Noč RD 38.09;

Moški nad 45 let: 1. Jože Noč SD 32.25, 2. Jože Klinar HVJ 32.86, 3. Marjan Kejzar Elektrode 33.97, 4. Karl Razinger Energija 34.67, 5. — 6. Franc Legat Jeklarna in Smolej Jancez VBS 34.97;

Moški od 35 do 45 let: 1. Klavdij Mlekuž Vzdrževanje 30.87, 2. Jernej Markež E-TKR-NG 31.09, 3. Anton Mlakar Jeklarna 31.92, 4. Božo Kero VBS 32.64, 5. Peter Zupancič VBS 33.06;

Moški od 25 do 35 let: 1. Sašo Jekler Vzdrževanje 38.79, 2. Janez Kavčič E-TKR-NG 39.38, 3. Tone Albreht Jeklarna 40.61, 4. Jože Smolej HVB 41.76, 5. Stane Urbas SD 42.22;

Moški do 25 let: 1. Sandi Peternel Vzdrževanje 40.28, 2. Bogdan Razinger Jeklarna 40.49, 3. Franc Langus RD 40.55, 4. Tone Urbas VBS 40.73, 5. Janko Legat KSI 40.85;

Ekipno veleslalom — ženske: 1. KO-FI, 2. E-TKR-NG, 3. KSI, 4. Valjarna bluming-štel, 4. Remontne delavnice, 6. Vzdrževanje, 7. Strojne delavnice.

Ekipno veleslalom — moški: 1. Vzdrževanje, 2. E-TKR-NG, 3. Jeklarna, 4. Re-

montne delavnice, 4. Strojne delavnice, 6. Valjarna bluming-štel, 7. Transport, 8. Hladna valjarna Bela, 9. Elektrode, 10. Energija, 11. KSI, 12. Žičarna, 13. Hladna valjarna Jesenice, 14. Žebjarna, 15. Livarna, 16. KO-FI, 17. Vratni podboji, 18. Profilarna, 19. Valjarna debele pločevine.

REZULTATI — SMUČARSKI TEK: **Ženske nad 35 let:** 1. Tatjana Košir RD 19.01.9;

Ženske do 35 let: 1. Bojana Sušnik E-TKR-NG 11.08.9, 2. Saša Kofler KO-FI 12.37.2, 3. Julijana Smolej KO-FI 12.57.3, 4. Branka Lendero E-TKR-NG 15.28.8, 5. Tina Bernard E-TKR-NG 15.31.0, 6. Nuša Bundalo KO-FI 16.01.8;

Moški nad 45 let: 1. Franci Horvat Livarna 8.56.5, 2. Franc Lakota Valjarna žice 9.56.6, 3. Martin Pazlar ETN 10.29.0, 4. Anton Robič Vzdrževanje 10.42.7, 5. Ferdo Podlizec RD 10.58.0;

Moški od 35 do 45 let: 1. Jože Uršej Energija 8.50.7, 2. Milan Vidic E-TKR-NG 9.15.3, 3. Jože Dovžan KO-FI 9.53.9, 4. Peter Kejzar Žičarna 11.20.0, 5. Ciril Svetina E-TKR-NG 11.24.2;

Moški do 35 let: 1. Rado Pristov Jeklarna 18.48.63, 2. Franc Pukelj E-TKR-NG 19.27.85, 3. Boris Kobentar Jeklarna 20.29.11, 4. Igor Kobentar SD 21.01.80, 5. Marjan Cuznar Vzdrževanje 21.28.98.

Ekipno ženske — teki: 1. KO-FI, 2. E-TKR-NG, 3. Remontne delavnice.

Ekipno moški — teki: 1. Jeklarna, 2. E-TKR-NG, 3. Remontne delavnice, 4. Valjarna bluming-štel, 5. Žičarna, 6. Energija, 7. HV Bela, 8. Strojne delavnice, 9. Vzdrževanje, 10. HV Jesenice, 11. KSI, 12. Livarna, 13. KO-FI, 14. Valjarna žice, 15. Transport.

-bj

TEKMOVANJE INVALIDOV SLOVENIJE V VELESALOMU

Društvo invalidov Jesenice je na smučišču v Mojstrani izvedlo drugo pokalno tekmovanje invalidov Slovenije v veleslalomu. Nastopilo je 51 tekmovalcev in tekmovalcev iz desetih invalidskih športnih društev in društev invalidov iz Slovenije. Za tehnično izvedbo tekmovanja so poskrbeli člani športnega kluba Mojstrana.

Najboljša je bila ekipa »5. avgust« Tržič — 7.37.65, pred ekipo »Samorastnik« Ravne na Koroškem — 8.22.70 in »Revirska četa« Trbovlje — 8.34.75.

J. R.

DRUŽINSKO STRELSKO TEKMOVANJE

Strelska družina Triglav Javornik-Koroška Bela je izvedla družinsko strelsko tekmovanje s serijsko zračno puško za vse selekcije 21. januarja. Udeležilo se ga je 60 članov, 20 mladincev in 30 pionirjev. Tekmovanje družine za zlato družinsko puščico je bilo 25. januarja.

DOSEŽENI REZULTATI (od 400 možnih krogov):

ČLANI: 1. Pavel Jezeršek 343 krogov, 2. Peter Basara 340, 3. Vojko Grebenšek 338, 4. Ramadan Seničak 338, 5. Brane Globočnik 337 krogov.

ČLANICE: 1. Majda Kralj 325 krogov, 2. Pavla Sedej 274, 3. Branka Dobršek 241 krogov.

MLADINCI: 1. Anže Bernot 355 krogov, 2. Karli Stanič 347, 3. Ervin Pogačnik 338, 4. Drago Kostić 328, 5. Bojan Bergles 327 krogov.

MLADINKE: 1. Maja Smolej 343 krogov.

DOSEŽENI REZULTATI PIONIRJI (od 200 možnih krogov):

PIONIRJI: 1. Robert Brane 159 krogov, 2. Matej Keler 153, 3. Primož Verdnik 150, 4. Elvir Crnkic 150, 5. Bojan Fartek 128 krogov.

PIONIRKE: 1. Elida Seničak 128 krogov, 2. Radenka Malinovič 114, 3. Darja Venger 48 krogov.

Občinsko tekmovanje bo 11. februarja, občinsko tekmovanje za zlato puščico pa

18. februarja, obakrat pričetek ob 9. uri na strelišču SD Triglav. Tekmujejo lahko strelci, ki so na družinskem tekmovanju dosegli ustrezno normo, kar je razvidno iz rezultatov, ki so izobešeni na oglasni deski na strelišču.

Udeležba na tekmovanju ni bila zadovoljiva, če upoštevamo, da danes družina šteje 362 članov, članic, pionirjev in pionirk.

S. K.

STRELSKO TEKMOVANJE OB PRIHODU OLIMPIJSKE PLAMENICE

ZTKO Jesenice je organiziralo 30. januarja strelsko tekmovanje s serijsko zračno puško v počastitev olimpijske plamenice, ki je potovala skozi občino. To množično tekmovanje je izvedla strelska družina Triglav Javornik-Koroška Bela. Strelšče je bilo odprto neprekinjeno od 9. do 19. ure.

Tega množičnega tekmovanja se je udeležilo 84 članov. Prvo mesto je osvojil Ramadan Seničak, ki je od 200 možnih dosegel 172 krogov in s tem osvojil pokal olimpijske plamenice.

S. K.

27. TEKMOVANJE ZA POKAL MARŠALA TITA V OBČINI JESENICE

Šahovsko društvo Jesenice razpisuje občinsko prvenstvo za pokal maršala Tita. Tekmovanje se bo pričelo v petek, 10. februarja, ob 16.30 v šahovskem domu na Jesenicah.

Pravico do nastopa imajo vse ekipe, ki se prijavijo do začetka tekmovanja. Igra se v članski konkurenci (ekipa štirje igralci in dve rezervi) in ženski konkurenci (ekipa dve igralki in ena rezerva). Ekipe so lahko sestavljene po kakršnikoli pripadnosti (klubski, sindikalni, krajevni, JLA, ustanove itd.). Igralni čas za igralca ko bo po dogovoru kapetanov ekip. Vsaka moška ekipa je dolžna vplačati pristopnino 200 din pred začetkom tekmovanja za stroške organizacije tekmovanja.

Zaradi večje udeležbe želimo, da se tekmovanja tudi vi udeležite.

SANKAŠKE TEKME NA DOVJEM

Prejšnjo nedeljo je bil na Dovjem sankški praznik. Člani domačega gasilskega društva so pripravili tradicionalne tekme z navadnimi in samotežnimi sanmi za prehodni pokal krajevnih skupnosti Dovje-Mojstrana. Start proge je bil pri domačiji Sedučnik, cilj pa v vasi Dovje. Nastopilo je 98 tekmovalcev in tekmovalk. Največ priznanj so bili na cilju deležni tekmovalci s samotežnimi sanmi, ki so se prav tako kot ostali junaško spustili po progi. Prehodni pokal so osvojili prireditelji, člani Gasilskega društva Dovje. Nagrade za najboljšo pa so prispevale organizacije in društva iz krajevnih skupnosti.

REZULTATI:

PIONIRKE DO 4. RAZR.: 1. Urška Baloh, 2. Sabina Pavlovič, 3. Helena Kosmač (vse GD Dovje); **PIONIRJI:** 1. Primož Rev, 2. Matej Janša, 3. Matjaž Klinar (vsi GD Dovje); **PIONIRKE DO 8. RAZR.:** 1. Alenka Klinar, 2. Marjana Cindrič, 3. Marija Mežnar (vse GD Do-

vje); **PIONIRJI:** 1. Martin Pavlovič, 2. Uroš Rot, 3. Cena Legat (vsi GD Dovje); **ŽENSKES 15—40 LET:** 1. Mojca Potočnik, 2. Branka Pavlovič (obe GD Dovje), 3. Barbara Rev (GD Zabrznica); **MLADINCI 15—25 let:** 1. Vojko Hladnik, 2. Tonček Smolej, 3. Janez Korez (vsi GD Dovje); **ČLANICE NAD 40 LET:** 1. Angelca Kosmač, 2. Tina Jaklič, 3. Ivanka Hladnik (vse GD Dovje); **ML. ČLANI 26—45 LET:** 1. Vojko Rev (GD Zabrznica), 2. Franci Mertelj (Kovinska oprema Mojstrana), 3. Franc Legat (GD Dovje); **ČLANI NAD 46 LET:** 1. Anton Noč, 2. Janez Mežnar (oba LIP Bled), 3. Bine Lakota (GD Dovje); **SAMOTEŽNE SANI:** 1. Alojz Pezdinik-Martin Pezdinik (Lovska družina Dovje-Mojstrana), 2. Viktor Šmid-ili Pristavec (GD Dovje), 3. Ivko Lendero-Mirko Pavlovič (KUD Jaka Rabič).

EKIPNO: 1. GD Dovje I. ekipa, 2. GD Dovje II. ekipa, 3. Lovska družina Dovje-Mojstrana.

J. R.